

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Юридичний факультет

Н.Б. Москалюк, Л.В. Кузьмич

**ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ
Практикум**

Навчальний посібник
для студентів вищих навчальних закладів
Рекомендовано Науково-методичною радою ТНЕУ

Тернопіль – 2017

ББК

*Рекомендовано Науково-методичною радою Тернопільського
національного економічного університету
(протокол № 3 від 10.03.2017 р.)*

Рецензенти:

Орлюк О.П. – д.ю.н., професор, академік Національної академії правових наук України, директор Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності Національної академії правових наук України, завідувач кафедри інтелектуальної власності Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Дзера О.В. – д.ю.н., професор, заслужений юрист України, член-кореспондент Національної академії правових наук України, професор кафедри цивільного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Калаур І.Р. – д.ю.н., доцент, завідувач кафедри цивільного права і процесу Тернопільського національного економічного університету

Андрусик Н.О. – судя Господарського суду Тернопільської області, член судової колегії з розгляду справ у спорах, пов'язаних із захистом прав на об'єкти інтелектуальної власності

**Н.Б. Москалюк, Л.В. Кузьмич. Право інтелектуальної власності.
Практикум: Навч. посібник.– Тернопіль, 2017 - 200 с.**

Посібник підготовлений з метою проведення практичних занять для студентів, які навчаються за напрямом підготовки «Право», при вивченні дисципліни «Право інтелектуальної власності».

У практикумі викладено програму курсу, плани семінарських занять, рекомендовану літературу до кожної з тем, тематику індивідуальних науково-дослідних завдань та методичні рекомендації для їх виконання. Значний обсяг у навчальному посібнику займають ситуаційні завдання та тести, що в цілому допоможе опанувати курс права інтелектуальної власності.

ISBN .....

© Н.Б. Москалюк, Л.В. Кузьмич, 2017

Передмова

В умовах стрімкого розвитку науково-технічного прогресу в сучасному світі інтелектуальна діяльність людини в різних сферах духовного і матеріального виробництва набуває усе більшого значення. Усі новітні досягнення в сфері науки, літератури, мистецтва, у розвитку наукомістких і високотехнологічних виробництв являють собою результат творчої діяльності людини і є об'єктами інтелектуальної власності.

Разом з тим, саме поняття інтелектуальної власності в Україні для багатьох творчих працівників, учених, інженерів, винахідників, ділових людей залишається «білою плямою». Незнання цих питань завдає матеріальної шкоди не тільки їм, але і суспільству в цілому. Простий приклад показує, яку величезну роль відіграє інтелектуальна власність в економіці розвинутих країн. Так, у США обсяг продаж за останні роки тільки авторських прав — складової частини інтелектуальної власності — значно перевищує виторг від експорту продукції автомобільної промисловості.

У період існування СРСР практично вся інтелектуальна власність, принаймні в науково-технічній сфері, належала державі. У наш час виключне право розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної (творчої) діяльності належить творцю. Так, Конституція України передбачає: „ Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності...”. У зв'язку з переходом України від планової економіки до ринкових відносин, суспільні відносини, що склалися з приводу прав інтелектуальної власності потребували надійної правової охорони. З'явилася необхідність у створенні нового законодавства про захист авторських прав, прав промислової власності, розробці систем оцінки нематеріальних активів підприємств, механізмів припинення недобросовісної конкуренції, вирішенні інших питань, пов'язаних із правовою охороною і захистом прав на інтелектуальну власність.

Питання охорони і використання інтелектуальної власності в сучасних умовах переходу до ринкових відносин починають відігравати все важливішу роль у комерційній, підприємницькій і виробничій діяльності підприємств та установ України усіх форм власності. У цьому відношенні всім, хто займається або готується до подібного роду діяльності, необхідно досить чітко уявляти собі, що таке інтелектуальна власність, у чому полягає її сутність, як вона охороняється в сучасному світі і до яких серйозних матеріальних витрат може привести порушення її прав.

Основу навчального матеріалу складають приватно-правові аспекти регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності – „відносини рівноправних”, які відносяться до предмета цивільного права. Разом з тим, дисципліною охоплюються і деякі відносини „підпорядкування”, що є предметом публічно-правового регулювання, зокрема, за участю державних органів управління у сфері інтелектуальної власності.

Дисципліна включає 15 тем, які складені на основі чинного законодавства України та міжнародно-правових актів з урахуванням основних теоретико-методологічних підходів щодо вивчення інституту права інтелектуальної власності, вироблених вітчизняною на зарубіжну правову науку.

Перша тема носить загальний характер і охоплює питання, що стосуються визначення поняття та значення права інтелектуальної власності, його системи та місця у системі права України, джерел правового регулювання у сфері інтелектуальної власності.

Наступні три теми присвячені державно-правовому регулюванню у сфері інтелектуальної власності та правовій охороні авторського права та суміжних прав.

Значна частина курсу передбачає вивчення питань охорони прав на результати творчої діяльності у галузі науки і техніки (промислова власність). Охоплюються такі основні інститути права промислової власності, як право на винахід, корисну модель, промисловий зразок, раціоналізаторську пропозицію, селекційні досягнення, топографії інтегральних мікросхем, науково-технічну інформацію.

Бурхливий розвиток інформаційних технологій викликає необхідність у забезпеченні охорони прав інтелектуальної власності в процесі використання комп'ютерної техніки. При вивченні даної теми передбачається вивчення нових міжнародних договорів, адміністративні функції яких виконує ВОІВ, щодо врегулювання питання охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності у мережі Інтернет.

Наступні теми передбачають вивчення засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг, а також їх ролі у здійсненні процесу господарювання та дотриманні норм добросовісної конкуренції.

Договірні відносини у сфері інтелектуальної власності у програмі курсу передбачені окремою темою для розгляду, що дає можливість студентам здобути знання про найефективніше розпорядження правами інтелектуальної власності.

Усі наступні теми передбачають вивчення міжнародно-правової охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Після вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- Поняття та загальну характеристику права інтелектуальної власності;
- Основні аспекти державно-правового регулювання у сфері інтелектуальної власності;
- Основні засади авторського права та суміжних прав;
- Правове регулювання права на винахід та корисну модель, промисловий зразок та раціоналізаторську пропозицію;
- Актуальні аспекти охорони прав на топографії інтегральних мікросхем;
- Право на нові сорти рослин та породи тварин;

- Поняття та правове регулювання права на комерційне найменування та права на торговельні марки, а також права на зазначення походження товару;
- Регулювання нормами права інтелектуальної власності відносин, пов'язаних із використанням комп'ютерної техніки;
- Поняття права на науково-технічну інформацію;
- Актуальні аспекти договірних відносин у сфері інтелектуальної власності;
- Поняття форм та способів захисту права інтелектуальної власності;
- Міжнародно-правові аспекти охорони інтелектуальної власності.

Студенти повинні вміти:

- 1) визначати, якими інститутами і нормами права інтелектуальної власності охороняється конкретний результат творчої діяльності;
- 2) вирішувати практичні задачі.

Пропонований навчальний посібник структурно побудований відповідно до методологічних і методичних засад, з урахуванням правозастосовної практики в сфері інтелектуальної власності. Застосування його дозволить сформувати у студентів сталі теоретичні знання та вміння науково застосовувати норми права інтелектуальної власності до конкретних життєвих обставин.

Організація занять на основі пропонованого практикуму надасть можливість студентам самостійно здійснювати пошук і відкриття нових знань при вирішенні питань проблемного характеру. Застосування творчих завдань створює умови для розвитку у студентів вміння та навичок класифікувати та узагальнювати вивчений матеріал, застосовувати порівняння, робити висновки, а також давати відповідні оцінки щодо правомірності чи неправомірності юридичних дій в конкретних проблемних ситуаціях.

Отож, пропонований навчальний посібник дозволить:

- інтенсифікувати навчальний процес та підвищити якість навичок та умінь у питаннях права інтелектуальної власності;
- бути максимально обізнаним в законодавстві щодо правової охорони права інтелектуальної власності та розумінні змісту правової культури;
- забезпечувати пізнавальні потреби студентів;
- систематизувати та класифікувати навчальний матеріал з курсу «Право інтелектуальної власності»;
- контролювати та впливати на викорінення недоліків та упущень по засвоєнню навчального матеріалу.

Навчальний процес по вивченню курсу «Право інтелектуальної власності здійснюється у наступних формах:

- навчальні заняття (лекції, практичні та семінарські заняття, консультації);

- виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;

- самостійна робота студентів;

- контрольні заходи.

Лекційні заняття, як одні з основних форм проведення навчальних занять призначені для засвоєння теоретичного матеріалу. Тематика курсу лекцій, а також обсяг лекційного матеріалу визначається в межах робочої навчальної програми до курсу.

Мета лекції – розкрити основні положення теми, досягнення науки, з'ясувати невирішені проблеми, узагальнити досвід роботи, дати рекомендації щодо використання основних висновків за темами на практичних заняттях.

Лекція з курсу «Право інтелектуальної власності» має на меті набуття нових знань і містить такі елементи:

1. вступ, де дається мотивація навчання, чітке формулювання теми лекції та постановка завдання;

2. викладення в логічній послідовності окремих частин лекції;

3. висновки, що дають можливість осмислити лекцію в цілому і виділити основну ідею;

4. конкретне завдання на самостійну роботу;

5. відповіді на запитання.

Лекційні завдання з курсу відповідають наступним вимогам:

- високий теоретичний рівень інформації, посилення на законодавчі та нормативні акти;

- розкриття наукових засад курсу;

- зв'язок теорії з практикою, зосередження уваги студентів на питаннях, які вирішуються у світлі сучасних вимог;

- рекомендації до поглибленого самостійного вивчення тем, необхідних для практичної роботи.

Лекції можуть бути різних видів, серед яких можна назвати:

- вступну;

- тематичну;

- оглядову;

- інформаційну;

- підсумкову (заключну);

- комплексну.

Залежно від методів викладу навчального матеріалу лекції щодо права інтелектуальної власності поділяються на монологічні, інформаційно-проблемні, проблемні, лекції-бесіди тощо.

Практичне заняття - форма навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного

застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань.

Науково-педагогічний працівник, якому доручено проведення практичних занять, за погодженням із лектором навчальної дисципліни завчасно готує необхідний методичний матеріал — тести для виявлення рівня оволодіння відповідними теоретичними положеннями, набір завдань різного ступеня складності.

Основними завданнями практичних занять є :

- поглиблення та уточнення знань, здобутих на лекціях і в процесі самостійної роботи;
- формування інтелектуальних навичок і вмінь планування, аналізу й узагальнень, опанування навичок організації професійної діяльності;
- накопичення первинного досвіду вирішення проблемних ситуацій та завдань різного ступеня складності.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок тих, хто навчається, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку і оцінювання.

Під час проведення практичного заняття навчальна група за необхідності може ділитися на підгрупи.

Семінарські заняття формують дослідницький підхід до вивчення навчального матеріалу. Це вид навчального заняття, під час якого викладач організовує дискусію навколо попередньо визначеної теми, до якої всі студенти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань.

Семінарські заняття проводяться з основних і найбільш складних питань (тем, розділів) програми навчальної дисципліни.

Основне завдання семінарських занять - поглибити і закріпити знання, одержані студентами на лекції та в процесі самостійної роботи над навчальною і науковою літературою, прищепити їм навички пошуку, узагальнення, критичного аналізу навчального матеріалу, вміння висувати і захищати свої погляди з питань, що розглядаються.

Для якісної підготовки студентів до семінарських занять на кафедрі розробляються плани семінарських занять, завдання на самостійну підготовку. Ці матеріали видаються тим, хто навчається, до початку вивчення відповідної теми навчальної дисципліни.

На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами тези доповідей чи індивідуальних робіт, їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати та відстоювати свою позицію тощо.

Консультація - форма навчального заняття, при якій студент отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування.

Консультація може бути індивідуальною або проводитися для групи студентів, залежно від того, чи викладач консультує студентів з питань, пов'язаних із виконанням індивідуальних завдань, чи з теоретичних питань навчальної дисципліни.

Обсяг часу, відведений викладачу для проведення консультацій з конкретної дисципліни, визначається навчальним планом.

Комплексні практичні індивідуальні завдання з дисципліни «Право інтелектуальної власності» видаються студентам в терміни, передбачені вищим навчальним закладом. Індивідуальні завдання виконуються студентом самостійно при консультуванні з викладачем. Допускаються випадки виконання комплексної тематики кількома студентами.

Виконання КПЗ є видом позааудиторної роботи студента навчального чи навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу, і є, при цьому, окремим заліковим модулем із дисципліни.

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, регламентується робочим навчальним планом. Зміст самостійної роботи студента над дисципліною «Право інтелектуальної власності» визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни: підручник, навчальні та методичні посібники, конспект лекцій викладача, практикум тощо.

Методичні матеріали для самостійної роботи студентів передбачають можливість проведення самоконтролю з боку студента.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять і система оцінювання рівня знань визначаються кафедрою.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому (кваліфікаційному) рівні або на окремих його завершених етапах.

При вивченні дисципліни «Право інтелектуальної власності», з метою якісного контролю та оцінювання теоретичних і практичних знань, набутих умінь і навичок студентів, впроваджено комплекс контрольних заходів. Вказаний комплекс проводиться на основі попередньо визначеного плану залікових модулів. Модулем вважається логічна завершена частина теоретично та практично опрацьованого студентом навчального матеріалу з окремої теми чи групи тем.

Студент вважається допущеним до семестрового контролю з навчальної дисципліни «Право інтелектуальної власності», якщо він виконав всі види робіт, передбачені навчальним планом на семестр з цієї навчальної дисципліни.

**Структура залікового кредиту дисципліни
„Право інтелектуальної власності”**

	Кількість годин			
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Змістовий модуль 1. Поняття та загальна характеристика права інтелектуальної власності				
Тема 1. Поняття та загальна характеристика права інтелектуальної власності.	2	1	2	-
Тема 2. Державно-правове регулювання у сфері інтелектуальної власності.	2	1	2	-
Тема 3. Авторське право.	2	1	2	0,5
Тема 4. Суміжні права.	2	1	2	0,5
Тема 5. Право на винахід та корисну модель.	2	1	2	0,5
Тема 6. Право на промисловий зразок.	2	1	2	0,5
Змістовий модуль 2. Охорона прав на об'єкти права інтелектуальної власності				
Тема 7. Право на раціоналізаторську пропозицію. Охорона прав на компонування (топографії) інтегральних мікросхем.	2	1	2	-
Тема 8. Право на нові сорти рослин та породи тварин.	2	1	2	-
Тема 9. Право на комерційне (фірмове) найменування та охорона прав на торговельні марки (знаки для товарів і послуг).	2	1	2	0,5
Тема 10. Право на зазначення походження товару.	2	1	2	-
Тема 11. Регулювання нормами права інтелектуальної власності відносин, пов'язаних із використанням комп'ютерної техніки.	2	1	2	0,5
Тема 12. Право на науково-технічну інформацію.	2	1	2	-

Змістовий модуль 3. Договірні відносини у сфері інтелектуальної власності. Міжнародно-правові аспекти інтелектуальної власності.

Тема 13. Договірні відносини у сфері інтелектуальної власності.	2	1	4	-
Тема 14. Захист права інтелектуальної власності.	2	1	4	-
Тема 15. Міжнародно-правові аспекти охорони інтелектуальної власності. Всесвітня організація інтелектуальної власності (WIPO).	2	1	10	-
Разом	30	15	42	3

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ КУРСУ «ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»

Тема 1. Поняття та загальна характеристика права інтелектуальної власності

Інтелектуальна власність та її значення для становлення України як економічно розвинутої держави. Поняття права інтелектуальної власності. Виникнення та розвиток поняття “право інтелектуальної власності”. Право інтелектуальної власності в об’єктивному та суб’єктивному розумінні. Об’єкти права інтелектуальної власності та їх класифікація. Система права інтелектуальної власності. Авторське право та патентне право. Місце права інтелектуальної власності в системі права України. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності. Джерела права інтелектуальної власності.

Нормативні акти:

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30.- Ст.141.
2. Цивільний кодекс України від 28 листопада 2001р. //Голос України. – 2003. - № 45-46. – 12 березня. - № 47-48. – 13 березня.
3. Закон України "Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні" від 08 вересня 2011 р, № 3715-VI// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, N 19-20, ст.166.
4. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 № 848-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 3, ст.25.
5. Постанова Верховної ради України від 21.10.2010 № 2632-VI «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів" // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, N 11, ст.72)

Основна література

1. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп’ютерне авторське право. К.: КНТ, 2006.
2. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності [текст] : навч. посібник. / За ред. д.е.н., проф. І. І .Дахна. / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська, – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 560 с.
3. Дзера О.В., Кузнецова Н.С., Луць В.В. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. К.: Юрінком Інтер, 2006.

4. Ієвіня О.В., Мироненко В.П., Павловська Н.В., Пилипенко С.А. Право інтелектуальної власності: схеми та роз'яснення: Навчальний посібник. К.:КНТ, 2007.
5. Інноваційна політика : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] /Л.І. Федулова, А.А. Мазаракі, Г.О. Андрощук. – К. : Київ. над. торг.-екон. ун-т, 2012. – 604с.
6. Кожарська І.Ю. Право інтелектуальної власності: винаходи, корисні моделі, промислові зразки. К. ЗАТ „Інститут інтелект. власн. і права”, 2006.
7. Кожушко Р.Ю. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / Р.Ю. Кожушко, М.В.Колосніченко, І.П.Остапчук та ін.— К.: КНУТД, 2014. – 108 с.
8. Коссак В.М., Якубовський І.Є. Право інтелектуальної власності: Підручник. К.: Істина, 2007.
9. Кубах А.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с.
10. Кузнецов Ю.М. Патентознавство та авторське право: Підручник . К.: Кондор, 2008.
11. Мікульонок І. О. Інтелектуальна власність [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І. О. Мікульонок. – 3-тє вид., переробл. І допов. – К. : НУТУ «КП», 2012. – 238 с. – Бібліогр.: с. 228.
12. Орлюк О.П., Святоцький О.Д. Право інтелектуальної власності. К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2007.
13. Харитонов О. І., Харитонов Є. О., Ківалова Т. С., Дмитришин В. С., Кулініч О. О., Романадзе Л. Д. та ін. Право інтелектуальної власності: підручник / за заг. ред. О. І. Харитонової. – К.: «Юрінком Інтер», 2015. – 544 с.
14. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економічно-правові аспекти. навч. посіб. / Є.І. Ходаківський, В.П. Яковчук, І.Л. Литвинчук – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 276 с.

Додаткова література:

1. Балян А. Пропозиції до концептуальних засад стратегії розвитку інтелектуальної власності в Україні // Інтелектуальна власність. – 2014. – № 10.
2. Вахонєва Т. Поняття права інтелектуальної власності та його складові // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2015. - № 6 (86).
3. Висоцька Л. Перспективи розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні // Інтелектуальна власність. – 2014. – № 5.
4. Геннадій Андрощук. Інтелектуальна власність, інновації, економічний розвиток: оптимальне співвідношення // Інтелектуальна власність. – 2016. – № 3.
5. Еннан Р. Загальні засади правового регулювання інтелектуальної, творчої діяльності // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2015. - № 6 (86).

6. Жуков В. Колізії в системі законодавства України з інтелектуальної власності: причини їх виникнення // Інтелектуальна власність. – 2014. – № 7.
7. Інна Костенко, Ольга Теньова. Інтелектуальна власність очима малого та середнього бізнесу Європейського Союзу // Інтелектуальна власність. – 2016. – № 6.
8. Ірина Абдуліна Який принцип вичерпання прав — регіональний чи міжнародний — потрібен Україні? // Інтелектуальна власність. – 2016. – № 12.
9. Качуровський В. Значення особистих немайнових прав інтелектуальної власності // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2015. - № 5 (85).
10. Орлюк О. Роль правової науки у процесі реформування сфери інтелектуальної власності в Україні : досягнення, завдання, місія (англ. мовою) // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. - № 3 (89).

Тема 2. Державно-правове регулювання у сфері інтелектуальної власності

Державно-правове регулювання у сфері авторського права та суміжних прав. Державно-правове регулювання у сфері патентного права. Правовий статус Державної служби інтелектуальної власності України. Правовий статус патентних повірених.

Нормативні акти:

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30.- Ст.141.
2. Цивільний кодекс України від 28 листопада 2001р. //Голос України. – 2003. - № 45-46. – 12 березня. - № 47-48. – 13 березня.
3. Закон України "Про професійних творчих працівників та творчі спілки" від 7 жовтня 1997 р. //Голос України. -1997. - 6 листопада.
4. Положення про державного інспектора з питань інтелектуальної власності. Затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 17 травня 2002 р. № 674 //Інтелектуальна власність (нормативні акт). - 2002. - № 7-8. - С. 74.
5. Положення про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених), затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1994 р. № 545 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 27 серпня 1997 р. № 938) //Офіційний вісник України. - 1997. - № 35. - Ст. 1536.
6. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні» від 01.06.2016 № 402-р // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/402-2016-%D1%80>

7. Наказ Міністерства освіти і науки України " Про затвердження Порядку обліку організацій колективного управління та здійснення нагляду за їх діяльністю " від 21.05.2003 № 311// <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0436-03>
8. Наказ Міністерства освіти і науки України "Про затвердження Регламенту Апеляційної палати Державного департаменту інтелектуальної власності" від 15.09.2003 р. № 622. //Офіційний вісник України. – 2003. - № 40. - Ст. 2148.

Основна література

1. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. К.: КНТ, 2006.
2. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності [текст] : навч. посібник. / За ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна. / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська, – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 560 с.
3. Дзера О.В., Кузнецова Н.С., Луць В.В. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. К.: Юрінком Інтер, 2006.
4. Ієвіня О.В., Мироненко В.П., Павловська Н.В., Пилипенко С.А. Право інтелектуальної власності: схеми та роз'яснення: Навчальний посібник. К.:КНТ, 2007.
5. Інноваційна політика : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] /Л.І. Федулова, А.А. Мазаракі, Г.О. Андрощук. – К. : Київ. над. торг.-екон. ун-т, 2012. – 604с.
6. Кожарська І.Ю. Право інтелектуальної власності: винаходи, корисні моделі, промислові зразки. К. ЗАТ „Інститут інтелект. власн. і права”, 2006.
7. Кожушко Р.Ю. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / Р.Ю. Кожушко, М.В.Колосніченко, І.П.Остапчук та ін.— К.: КНУТД, 2014. – 108 с.
8. Коссак В.М., Якубовський І.Є. Право інтелектуальної власності: Підручник. К.: Істина, 2007.
9. Кубах А.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с.
10. Кузнецов Ю.М. Патентознавство та авторське право: Підручник . К.: Кондор, 2008.
11. Мікульонок І. О. Інтелектуальна власність [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І. О. Мікульонок. – 3-тє вид., переробл. і допов. – К. : НУТУ «КП», 2012. – 238 с. – Бібліогр.: с. 228.
12. Орлюк О.П., Святоцький О.Д. Право інтелектуальної власності. К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2007.
13. Харитонов О. І., Харитонов Є. О., Ківалова Т. С., Дмитришин В. С., Кулініч О. О., Романадзе Л. Д. та ін. Право інтелектуальної власності: підручник / за заг. ред. О. І. Харитонової. – К.: «Юрінком Інтер», 2015. – 544 с.
14. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економічно-правові

аспекти. навч. посіб. / Є.І. Ходаківський, В.П. Якобчук, І.Л. Литвинчук – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 276 с.

Додаткова література:

1. Абдуліна І. Про Мінекономрозвитку і Державну службу інтелектуальної власності // Інтелектуальна власність. – 2015. – № 5.
2. Анатолій Бойченко. ДО «Українське агентство з авторських та суміжних прав»: результати роботи // Інтелектуальна власність. – 2016. – № 3.
3. Анатолій Горнісевич. Щодо розробленого Мінекономрозвитку проекту Плану заходів з реалізації Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні // Інтелектуальна власність. – 2016. – № 7.
4. Андрій Кудін. Укрпатент — на шляху до європейського патентного закладу // Інтелектуальна власність. – 2015. – № 12.
5. Антоніна Малиш. Європейські механізми діяльності українських ОКУ: реалії та перспективи // Інтелектуальна власність. – 2016. – № 6.
6. Горбик Ю. Роль Державної служби інтелектуальної власності України у захисті прав на об'єкти промислової власності // Інтелектуальна власність. – 2014. – № 3.
7. Ірина Абдуліна. Деякі аспекти колективного управління авторськими правами в Україні // Інтелектуальна власність. – 2015. – № 11.
8. Ірина Абдуліна. Реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності України: кому це вигідно? // Інтелектуальна власність. – 2016. – № 4.
9. Михайло Дубинський. Реформування системи інтелектуальної власності: нові можливості чи нові проблеми // Інтелектуальна власність. – 2016. – № 9.
10. Потоцький М. Закон України «Про вищу освіту»: новації регулювання інтелектуальної власності // Інтелектуальна власність. – 2014. – № 9.
11. Розиграєва Н. Нове у діяльності ДП «Інтелзахист» // Інтелектуальна власність. – 2015. – № 5.
12. Сергій Ступак. «Реформа» ринку колективного управління авторським і суміжними правами в Україні Авторське право та суміжні права // Інтелектуальна власність. – 2016. – № 9.
13. Юрій Гандзюк, Микола Власов. Про зміни системи організацій колективного управління // Інтелектуальна власність. – 2015. – № 11.
14. Юрій Гандзюк, Микола Власов. Роздуми про реформування системи інтелектуальної власності в Україні // Інтелектуальна власність. – 2016. – № 3.
15. Юрій Гірний. До Концепції реформування інтелектуальної власності // Інтелектуальна власність. – 2016. – № 9.

Тема 3. Авторське право

Поняття авторського права. Об'єкти, що охороняються авторським правом. Суб'єкти авторського права. Виникнення авторського права. Знак охорони авторського права та його значення. Зміст суб'єктивного авторського права. Вільне використання творів. Строк охорони авторського права. Перехід твору до суспільного надбання.

Нормативні акти:

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30.- Ст.141.
2. Цивільний кодекс України від 28 листопада 2001р. //Голос України. – 2003. - № 45-46. – 12 березня. - № 47-48. – 13 березня.
3. Закон України "Про авторське право і суміжні права" від 23 грудня 1993 р. //Відомості Верховної Ради України. -1994. - № 14. - Ст. 64.
4. Закон України "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів і фонограм" від 23.03.2000 № 1587-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 24, ст.183
5. Закон України "Про кінематографію" від 13 січня 1998 р. //Відомості Верховної Ради України. - 1998. - № 22. - Ст. 114. Зі змінами і доповненнями //Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 30. - Ст. 248.
6. Закон України "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування" від 17 січня 2002 року № 2953-III //Офіційний вісник України - 2002. - № 7. - Ст. 276.
7. Закон України "Про ратифікацію Угоди про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав" від 27 січня 1995 р. //Відомості Верховної Ради України. -1995. - № 5. - Ст. 32.
8. Закон України "Про телебачення та радіомовлення" від 21 грудня 1993 р. //Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 10, - Ст. 43. В редакції Закону України "Про внесення змін і доповнень до Закону України "Про телебачення і радіомовлення" від 02.06.1995 р. № 198/95. //Голос України. – 1995. – 14 листопада.
9. Постанова Кабінету Міністрів України "Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір" від 27.01.2001 р. № 1756. //Офіційний вісник України. - 2001 - № 52. - Ст. 2369.
10. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності" від 23.12.2004 № 1716// <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1716-2004-%D0%BF>
11. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження розміру винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних

прав” від 18.01.2003 р. №72 //Офіційний вісник України. - 2003. - № 4. - Ст. 128.

Основна література

15. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп’ютерне авторське право. К.: КНТ, 2006.
16. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності [текст] : навч. посібник. / За ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна. / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська, – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 560 с.
17. Дзера О.В., Кузнєцова Н.С., Луць В.В. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. К.: Юрінком Інтер, 2006.
18. Ієвіня О.В., Мироненко В.П., Павловська Н.В., Пилипенко С.А. Право інтелектуальної власності: схеми та роз’яснення: Навчальний посібник. К.:КНТ, 2007.
19. Інноваційна політика : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] /Л.І. Федулова, А.А. Мазаракі, Г.О. Андрощук. – К. : Київ. над. торг.-екон. ун-т, 2012. – 604с.
20. Кожарська І.Ю. Право інтелектуальної власності: винаходи, корисні моделі, промислові зразки. К. ЗАТ „Інститут інтелект. власн. і права”, 2006.
21. Кожушко Р.Ю. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / Р.Ю. Кожушко, М.В.Колосніченко, І.П.Остапчук та ін.— К.: КНУТД, 2014. – 108 с.
22. Коссак В.М., Якубовський І.Є. Право інтелектуальної власності: Підручник. К.: Істина, 2007.
23. Кубах А.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с.
24. Кузнєцов Ю.М. Патентознавство та авторське право: Підручник . К.: Кондор, 2008.
25. Мікульонок І. О. Інтелектуальна власність [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І. О. Мікульонок. – 3-тє вид., переробл. і допов. – К. : НУТУ «КП», 2012. – 238 с. – Бібліогр.: с. 228.
26. Орлюк О.П., Святоцький О.Д. Право інтелектуальної власності. К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2007.
27. Харитонов О. І., Харитонов Є. О., Ківалова Т. С., Дмитришин В. С., Кулініч О. О., Романадзе Л. Д. та ін. Право інтелектуальної власності: підручник / за заг. ред. О. І. Харитонові. – К.: «Юрінком Інтер», 2015. – 544 с.
28. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економічно-правові аспекти. навч. посіб. / Є.І. Ходаківський, В.П. Яковчук, І.Л. Литвинчук – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 276 с.

Додаткова література:

1. Абдуліна І. Легальна музика // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 1.

2. Абдуліна І. Сучасна бібліотека і право інтелектуальної власності // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 12.
3. Андрошук Г. «Справа Сальвадора Далі» й право слідування: роз'яснення Директиви ЄС // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 4.
4. Власов М. Автор твору образотворчого мистецтва та його права за правом слідування // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 8.
5. Гандзюк Ю. Особливості відрахувань виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 1.
6. Гандзюк Ю., Власов М. Особливості правової охорони творів народної творчості (фольклору) // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 11.
7. Геннадій Андрошук Авторське право і апропріація у мистецтві: межі доступного // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 9.
8. Геннадій Андрошук Копірайтний тролінг: стан та механізми протидії // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 7.
9. Геннадій Андрошук Свобода панорамної зйомки: проблеми регулювання // Інтелектуальна власність. – 2016. - № 2.
10. Геннадій Андрошук Вплив авторського права на економічний розвиток // Інтелектуальна власність. – 2016. - № 4.
11. Дмитро Супрун Об'єкти авторського і суміжних прав, що розміщені в мережі Інтернет // Інтелектуальна власність. – 2016. - № 6.
12. Іван Петухов Про законопроект щодо захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 10.
13. Людмила Мамчур Особливості авторсько-правової охорони персонажа в цивільному праві України // Інтелектуальна власність. – 2016. - № 11.
14. Олександр Федієнко Про проект Закону України «Про державну підтримку кінематографії в Україні» // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 10.
15. Роечко В. Електронна книга і авторське право // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 4.
16. Роман Кірна, Володимир Хоменко, Альона Хоменко Історичні шляхи розвитку захисту шахових партій авторським правом // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 12.
17. Руслан Еннан Реклама та спам у мережі Інтернет // Інтелектуальна власність. – 2017. - № 1.
18. Руслан Еннан Інтернет сайти та блоги: поняття, ознаки, сутність, правовий режим // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 12.
19. Тереза Хакертт, Переклад – Олексій Васільєв Авторське право та бібліотеки: актуальні питання та досвід фундації EIFL.net // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 7.

Тема 4. Суміжні права

Визначення суміжних прав та їх об'єкти. Суб'єкти суміжних прав. Суб'єктивні суміжні права. Умови здійснення суміжних прав. Права виконавців. Права виробників фонограм. Права організацій мовлення. Обмеження суміжних прав та строк їх дії.

Нормативні акти:

12. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30.- Ст.141.
13. Цивільний кодекс України від 28 листопада 2001р. //Голос України. – 2003. - № 45-46. – 12 березня. - № 47-48. – 13 березня.
14. Закон України "Про авторське право і суміжні права" від 23 грудня 1993 р. //Відомості Верховної Ради України. -1994. - № 14. - Ст. 64.
15. Закон України "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів і фонограм" від 23.03.2000 № 1587-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 24, ст.183
16. Закон України "Про кінематографію" від 13 січня 1998 р. //Відомості Верховної Ради України. - 1998. - № 22. - Ст. 114. Зі змінами і доповненнями //Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 30. - Ст. 248.
17. Закон України "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування" від 17 січня 2002 року № 2953-III //Офіційний вісник України - 2002. - № 7. - Ст. 276.
18. Закон України "Про ратифікацію Угоди про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав" від 27 січня 1995 р. //Відомості Верховної Ради України. -1995. - № 5. - Ст. 32.
19. Закон України "Про телебачення та радіомовлення" від 21 грудня 1993 р. //Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 10, - Ст. 43. В редакції Закону України "Про внесення змін і доповнень до Закону України "Про телебачення і радіомовлення" від 02.06.1995 р. № 198/95. //Голос України. – 1995. – 14 листопада.
20. Постанова Кабінету Міністрів України "Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір" від 27.01.2001 р. № 1756. //Офіційний вісник України. - 2001 - № 52. - Ст. 2369.
21. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності" від 23.12.2004 № 1716// <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1716-2004-%D0%BF>
22. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження розміру винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав" від 18.01.2003 р. №72 //Офіційний вісник України. - 2003. - № 4. - Ст. 128.

Основна література

1. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. К.: КНТ, 2006.
2. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності [текст] : навч. посібник. / За ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна. / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська, – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 560 с.
3. Дзера О.В., Кузнєцова Н.С., Луць В.В. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. К.: Юрінком Інтер, 2006.
4. Ієвіня О.В., Мироненко В.П., Павловська Н.В., Пилипенко С.А. Право інтелектуальної власності: схеми та роз'яснення: Навчальний посібник. К.:КНТ, 2007.
5. Інноваційна політика : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] /Л.І. Федулова, А.А. Мазаракі, Г.О. Андрощук. – К. : Київ. над. торг.-екон. ун-т, 2012. – 604с.
6. Кожарська І.Ю. Право інтелектуальної власності: винаходи, корисні моделі, промислові зразки. К. ЗАТ „Інститут інтелект. власн. і права”, 2006.
7. Кожушко Р.Ю. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / Р.Ю. Кожушко, М.В.Колосніченко, І.П.Остапчук та ін.— К.: КНУТД, 2014. – 108 с.
8. Коссак В.М., Якубовський І.Є. Право інтелектуальної власності: Підручник. К.: Істина, 2007.
9. Кубах А.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с.
10. Кузнєцов Ю.М. Патентознавство та авторське право: Підручник . К.: Кондор, 2008.
11. Мікульонок І. О. Інтелектуальна власність [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І. О. Мікульонок. – 3-тє вид., переробл. і допов. – К. : НУТУ «КП», 2012. – 238 с. – Бібліогр.: с. 228.
12. Орлюк О.П., Святоцький О.Д. Право інтелектуальної власності. К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2007.
13. Харитонов О. І., Харитонов Є. О., Ківалова Т. С., Дмитришин В. С., Кулініч О. О., Романадзе Л. Д. та ін. Право інтелектуальної власності: підручник / за заг. ред. О. І. Харитонової. – К.: «Юрінком Інтер», 2015. – 544 с.
14. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економічно-правові аспекти. навч. посіб. / Є.І. Ходаківський, В.П. Яковчук, І.Л. Литвинчук – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 276 с.

Додаткова література:

1. Дмитро Супрун Об'єкти авторського і суміжних прав, що розміщені в мережі Інтернет // Інтелектуальна власність. – 2016. - № 6.

2. Іван Петухов Про законопроект щодо захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 10.
3. Сергій Ступак Майнові права на фонограми, відеограми і виконання // Інтелектуальна власність. – 2016. - № 7.
4. Сергій Ступак Об'єкти суміжних прав та їх визначення // Інтелектуальна власність. – 2016. - № 10.
5. Сергій Ступак Сектори та учасники ринку обороту прав на твори, виконання, фонограми, відеограми // Інтелектуальна власність. – 2016. - № 6.
6. Сергій Ступак Суб'єкти права інтелектуальної власності у сфері суміжних прав. Їх обов'язки // Інтелектуальна власність. – 2017. - № 1.
7. Сергій Ступак Цивільний оборот об'єктів суміжних прав // Інтелектуальна власність. – 2016. - № 9.

Тема 5. Право на винахід та корисну модель

Поняття та умови патентоспроможності винаходу. Об'єкти винаходу (корисної моделі). Порядок оформлення прав на винахід (корисну модель). Право на подачу заявки. Право роботодавця. Право правонаступника. Право першого заявника. Пріоритет. Зміст прав на винаходи (корисні моделі). Використання винаходу (корисної моделі). Обов'язки, що випливають з патенту. Примусова ліцензія. Дії, що не визнаються порушенням прав власника патенту. Право першокористувача.

Нормативні акти:

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30.- Ст.141.
2. Цивільний кодекс України від 28 листопада 2001р. //Голос України. – 2003. - № 45-46. – 12 березня. - № 47-48. – 13 березня.
3. Закон України "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" від 15 грудня 1993 р. //Відомості Верховної Ради України. -1994. - № 7. - Ст. 32. В редакції Закону України від 1 червня 2000 р. //Урядовий кур'єр. - 2000. -12 липня.
4. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності" від 23.12.2004 № 1716// <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1716-2004-%D0%BF>
5. Положення про Державний реєстр патентів і деклараційних патентів України на винаходи, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 12 квітня 2001 р. № 291 //Офіційний вісник України. - 2001. - № 12. - Ст. 804.

Основна література

1. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. К.: КНТ, 2006.
2. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності [текст] : навч. посібник. / За ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна. / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська, – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 560 с.
3. Дзера О.В., Кузнєцова Н.С., Луць В.В. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. К.: Юрінком Інтер, 2006.
4. Ієвіня О.В., Мироненко В.П., Павловська Н.В., Пилипенко С.А. Право інтелектуальної власності: схеми та роз'яснення: Навчальний посібник. К.:КНТ, 2007.
5. Інноваційна політика : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] /Л.І. Федулова, А.А. Мазаракі, Г.О. Андрощук. – К. : Київ. над. торг.-екон. ун-т, 2012. – 604с.
6. Кожарська І.Ю. Право інтелектуальної власності: винаходи, корисні моделі, промислові зразки. К. ЗАТ „Інститут інтелект. власн. і права”, 2006.
7. Кожушко Р.Ю. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / Р.Ю. Кожушко, М.В.Колосніченко, І.П.Остапчук та ін.— К.: КНУТД, 2014. – 108 с.
8. Коссак В.М., Якубовський І.Є. Право інтелектуальної власності: Підручник. К.: Істина, 2007.
9. Кубах А.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с.
10. Кузнєцов Ю.М. Патентознавство та авторське право: Підручник . К.: Кондор, 2008.
11. Мікульонок І. О. Інтелектуальна власність [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І. О. Мікульонок. – 3-тє вид., переробл. і допов. – К. : НУТУ «КП», 2012. – 238 с. – Бібліогр.: с. 228.
12. Орлюк О.П., Святоцький О.Д. Право інтелектуальної власності. К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2007.
13. Харитонов О. І., Харитонов Є. О., Ківалова Т. С., Дмитришин В. С., Кулініч О. О., Романадзе Л. Д. та ін. Право інтелектуальної власності: підручник / за заг. ред. О. І. Харитонової. – К.: «Юрінком Інтер», 2015. – 544 с.
14. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економічно-правові аспекти. навч. посіб. / Є.І. Ходаківський, В.П. Яковчук, І.Л. Литвинчук – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 276 с.

Додаткова література:

1. Андрій Веремєнко. Нові бази, нові можливості // Інтелектуальна власність. – 2016. - № 6.

2. АНДРОЩУК Г. Стратегії патентування у фармацевтиці як засіб блокування доступу на ринок // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 5.
3. Андруховець В., Стецька Г. Особливості охорони рослини як об'єкта права промислової власності // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 10.
4. Армаза-Армаза Е. Х., Писева В. Загальний огляд нового об'єкта патентного права, що співвідноситься з новою біологічною зброєю та стосується фармакогеноміки // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. - № 6 (92).
5. Геннадій Андрощук. Модель відкритих інновацій: мотиви безкоштовної передання патентних прав // Інтелектуальна власність. – 2016. - № 11.
6. Колосов О. Вибір пошукового масиву та експрес-аналіз рівня техніки при складанні опису заявки на винахід // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 3.
7. Колосов О. Приклади складання формул винаходів на пристрої, що мають як ознаку матеріал // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 1.
8. КОЛОСОВ О. Патентування математичних методів // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 5.
9. Колосов О. Особливості патентування об'єктів медичної діагностики людини // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 12.
10. Корисна модель – під кутом зору фахівців // Інтелектуальна власність. – 2016. - № 11.
11. Курносова С. Дослідження впливу ясності формули й опису винаходу на одержання патенту (на прикладі заявок у галузі механіки) // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 8.
12. Лев Глухівський. Чи діждемося ми доступних вітчизняних генериків? // Інтелектуальна власність. – 2017. - № 1.
13. Лев Глухівський. Винайти велосипед // Інтелектуальна власність. – 2016. - № 4.
14. Луценко Ф. Сучасний погляд на зміст терміну «призначення об'єкта винаходу» // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 12.
15. Олександр Колосов. Аспекти міжнародної фази патентування винаходу за процедурою РСТ // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 6.
16. Олександр Колосов. Особливості патентування винаходів, що кваліфікуються експертизою як методи інтелектуальної діяльності людини // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 9.
17. Олександр Лисенко. Як патентувати комп'ютерні програми? // Інтелектуальна власність. – 2016. - № 6.
18. Світлана КУСА, Артем Кононенко. Стандарти ВОІВ – ефективний інструмент у світовій системі патентної документації // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 11.
19. Швалюк М. Характерні помилки в складанні заявки на винахід та їх наслідки // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 3.
20. Шевченко В. Набуття прав на винаходи і корисні моделі: критерії якості експертизи // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 3.

Тема 6. Право на промисловий зразок

Промисловий зразок як об'єкт промислової власності: поняття та умови патентоспроможності. Суб'єкти права на промисловий зразок. Оформлення прав на промисловий зразок. Право на подачу заявки. Право роботодавця. Право правонаступника. Право першого заявника. Пріоритет. Зміст прав на промисловий зразок. Обов'язки, що випливають з патенту. Примусова ліцензія. Дії, що не визнаються порушенням прав власника патенту. Право першокористувача.

Нормативні акти:

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30.- Ст.141.
2. Цивільний кодекс України від 28 листопада 2001р. //Голос України. – 2003. - № 45-46. – 12 березня. - № 47-48. – 13 березня.
3. Закон України "Про охорону прав на промислові зразки" від 15 грудня 1993 р. //Відомості Верховної Ради України. -1994.-№7.-Ст. 34.
4. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності" від 23.12.2004 № 1716// <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1716-2004-%D0%BF>
5. Положення про Державний реєстр патентів України на промислові зразки, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 12 квітня 2001 р. № 290 //Офіційний вісник України. - 2001. - № 18. - Ст. 803.

Основна література

1. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. К.: КНТ, 2006.
2. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності [текст] : навч. посібник. / За ред. д.е.н., проф. І. І .Дахна. / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська, – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 560 с.
3. Дзера О.В., Кузнецова Н.С., Луць В.В. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. К.: Юрінком Інтер, 2006.
4. Ієвіня О.В., Мироненко В.П., Павловська Н.В., Пилипенко С.А. Право інтелектуальної власності: схеми та роз'яснення: Навчальний посібник. К.:КНТ, 2007.
5. Інноваційна політика : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] /Л.І. Федулова, А.А. Мазаракі, Г.О. Андрощук. – К. : Київ. над. торг.-екон. ун-т, 2012. – 604с.
6. Кожарська І.Ю. Право інтелектуальної власності: винаходи, корисні моделі, промислові зразки. К. ЗАТ „Інститут інтелект. власн. і права”, 2006.

7. Кожушко Р.Ю. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / Р.Ю. Кожушко, М.В.Колосніченко, І.П.Остапчук та ін.— К.: КНУТД, 2014. – 108 с.
8. Коссак В.М., Якубовський І.Є. Право інтелектуальної власності: Підручник. К.: Істина, 2007.
9. Кубах А.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с.
10. Кузнецов Ю.М. Патентознавство та авторське право: Підручник . К.: Кондор, 2008.
11. Мікульонок І. О. Інтелектуальна власність [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І. О. Мікульонок. – 3-тє вид., переробл. І допов. – К. : НУТУ «КП», 2012. – 238 с. – Бібліогр.: с. 228.
12. Орлюк О.П., Святоцький О.Д. Право інтелектуальної власності. К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2007.
13. Харитонов О. І., Харитонов Є. О., Ківалова Т. С., Дмитришин В. С., Кулініч О. О., Романадзе Л. Д. та ін. Право інтелектуальної власності: підручник / за заг. ред. О. І. Харитонової. – К.: «Юрінком Інтер», 2015. – 544 с.
14. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економічно-правові аспекти. навч. посіб. / Є.І. Ходаківський, В.П. Яковчук, І.Л. Литвинчук – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 276 с.

Додаткова література:

1. Андрощук Г. Відкрито шлях до примусових ліцензій // // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 2.
2. Антоніна Пахаренко-Андерсон. Промисловий зразок Європейського Союзу / Антоніна Пахаренко-Андерсон // Інтелектуальна власність. – 2011. – № 1. – Режим доступу: <http://www.intelvlas.com.ua/journal/2011/01/text-01/>
3. Берестовська А. Особливості співвідношення правової охорони промислових зразків і торговельних марок // Інтелектуальна власність. – 2013. - № 4.
4. Васьковська Т. Історія упаковки та її сучасна охорона як об'єкта інтелектуальної власності// Інтелектуальна власність. – 2011. - № 1.
5. Єрофеев А. Незаконне використання патенту — привід для патентного рейдерства // // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 2.
6. Колосов О. Про внесення промислових зразків до митного реєстру об'єктів права ІВ // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 4.
7. Пахаренко-Андерсон А. Промисловий зразок Європейського Союзу. Повний текст // Інтелектуальна власність. – 2011. - № 1.
8. Работягова Л. Способи лікування і діагностики людини: проблеми патентування // // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 2.
9. Сорвачов О.В. Досвід та перспективи охорони промислових зразків //Збірник наукових праць Ірпінської фінансово-юридичної академії (економіка, право). Вип. 2. 2013 – С. 92-95.

10. Сорвачов О.В. Правове регулювання промислових зразків в Європейському Союзі // Часопис Київського університету права . 2011. - № 2. – С. 197-200.
11. Ульянова Г.О. Промисловий зразок як об'єкт прав інтелектуальної власності //Збірник наукових праць Міжрегіональної фінансово-юридичної академії (економіка, право), 1(1) 2011 - С. 228-233.
12. Цибенко Л.Про реформування чинного законодавства у сфері захисту прав на промислові зразки // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 8.

Тема 7. Право на раціоналізаторську пропозицію. Охорона прав на топографії інтегральних мікросхем.

Поняття та ознаки раціоналізаторської пропозиції. Вимоги до раціоналізаторської пропозиції. Оформлення прав на раціоналізаторську пропозицію. Зміст прав раціоналізатора. Право на використання раціоналізаторської пропозиції. Право на винагороду.

Визначення об'єктів, що охороняються в якості компонування (топографії) інтегральних мікросхем. Суб'єкти права на компонування (топографії) інтегральних мікросхем. Право на подачу заявки. Право роботодавця. Автор компонування (топографії) інтегральних мікросхем та його права. Зміст прав на компонування (топографії) інтегральних мікросхем.

Нормативні акти:

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30.- Ст.141.
2. Цивільний кодекс України від 28 листопада 2001р. //Голос України. – 2003. - № 45-46. – 12 березня. - № 47-48. – 13 березня.
3. Закон України "Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем" від 5 листопада 1998 р. //Відомості Верховної Ради України. -1998. - № 8. - Ст. 28.
4. Указ Президента України "Про Тимчасове положення про правову охорону об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій в Україні". Зі змінами і доповненнями, внесеними Указами Президента України від 22.10.1993 р. № 477/93 та 22.06.1994 р. № 324/94.
5. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності" від 23.12.2004 № 1716// <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1716-2004-%D0%BF>
6. Наказ Державного патентного відомства України № 129 від 22.08.1995 р. «Про затвердження Положення про свідоцтво на раціоналізаторську пропозицію та порядок його видачі» // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0323-95>

7. Наказ Держпатенту України від 27.08.1995 р. № 131 «Про затвердження методичних рекомендацій про порядок складання, подачі і розгляду заяви на раціоналізаторську пропозицію» // <http://ua-info.biz/legal/basesci/ua-rmwxot.htm>

Основна література

1. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. К.: КНТ, 2006.
2. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності [текст] : навч. посібник. / За ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна. / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська, – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 560 с.
3. Дзера О.В., Кузнецова Н.С., Луць В.В. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. К.: Юрінком Інтер, 2006.
4. Ієвіня О.В., Мироненко В.П., Павловська Н.В., Пилипенко С.А. Право інтелектуальної власності: схеми та роз'яснення: Навчальний посібник. К.:КНТ, 2007.
5. Інноваційна політика : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] /Л.І. Федулова, А.А. Мазаракі, Г.О. Андрощук. – К. : Київ. над. торг.-екон. ун-т, 2012. – 604с.
6. Кожарська І.Ю. Право інтелектуальної власності: винаходи, корисні моделі, промислові зразки. К. ЗАТ „Інститут інтелект. власн. і права”, 2006.
7. Кожушко Р.Ю. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / Р.Ю. Кожушко, М.В.Колосніченко, І.П.Остапчук та ін.— К.: КНУТД, 2014. – 108 с.
8. Коссак В.М., Якубовський І.Є. Право інтелектуальної власності: Підручник. К.: Істина, 2007.
9. Кубах А.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с.
10. Кузнецов Ю.М. Патентознавство та авторське право: Підручник . К.: Кондор, 2008.
11. Мікульонок І. О. Інтелектуальна власність [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І. О. Мікульонок. – 3-тє вид., переробл. і допов. – К. : НУТУ «КП», 2012. – 238 с. – Бібліогр.: с. 228.
12. Орлюк О.П., Святоцький О.Д. Право інтелектуальної власності. К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2007.
13. Харитонов О. І., Харитонов Є. О., Ківалова Т. С., Дмитришин В. С., Кулініч О. О., Романадзе Л. Д. та ін. Право інтелектуальної власності: підручник / за заг. ред. О. І. Харитонової. – К.: «Юрінком Інтер», 2015. – 544 с.
14. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економічно-правові аспекти. навч. посіб. / Є.І. Ходаківський, В.П. Якобчук, І.Л. Литвинчук – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 276 с.

Додаткова література:

1. Геннадій Андрощук, Віталій Шевченко. Організаційно-економічний механізм стимулювання винахідницької та раціоналізаторської діяльності // Інтелектуальна власність. – 2016. - № 10.
2. Лисенко М.С., Кушнір К.К. Залучення молоді до винахідництва та раціоналізаторства як чинників соціально-економічного розвитку держави [Електронний ресурс] // <http://www.nbuv.gov.ua/articles/2005/05lmserd.html>
3. Носік Ю.В. Проблеми визначення поняття раціоналізаторської пропозиції за законодавством України // Матеріали міжнародної конференції „Актуальні питання охорони прав інтелектуальної власності в Україні та Європейському Союзі в контексті європейської інтеграції. М. Київ, 15-16 червня 2011 р. – К., Фенікс, 2011. – с. 191 - 194.
4. Харченко В. Право на раціоналізаторську пропозицію в системі забезпечення прав і свобод людини і громадянина // Інтелектуальна власність. – 2010. - № 2.
5. Швець Т., Коваль К. К вопросу о правовой охране рационализаторских предложений // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2011. - № 1 (57). – С. 68-70.
6. Шевченко В., Плескач В., Дробітько І. Тренд в стимулюванні раціоналізаторства: державні відзнаки // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 11.

Тема 8. Право на нові сорти рослин та породи тварин

Поняття та ознаки нового сорту рослин. Суб'єкти прав на селекційні досягнення. Оформлення прав. Право на подачу заявки. Право роботодавця. Пріоритет. Назва сорту. Зміст прав на нові сорти рослин. Права автора. Актуальні проблеми правової охорони права інтелектуальної власності на нові породи тварин.

Нормативні акти:

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30.- Ст.141.
2. Цивільний кодекс України від 28 листопада 2001р. //Голос України. – 2003. - № 45-46. – 12 березня. - № 47-48. – 13 березня.
3. Закон України "Про племінну справу у тваринництві" від 15.12.1993 № 3691-ХІІ// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, N 2, ст. 7
4. Закон України "Про насіння і садивний матеріал" від 26 грудня 2002 р. //Відомості Верховної Ради України.

5. Закон України "Про охорону прав на сорти рослин" від 21 квітня 1993 р. //Відомості Верховної Ради України. -1993. -№21. -Ст. 218.
6. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності" від 23.12.2004 № 1716// <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1716-2004-%D0%BF>

Основна література

1. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. К.: КНТ, 2006.
2. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності [текст] : навч. посібник. / За ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна. / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська, – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 560 с.
3. Дзера О.В., Кузнєцова Н.С., Луць В.В. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. К.: Юрінком Інтер, 2006.
4. Ієвіня О.В., Мироненко В.П., Павловська Н.В., Пилипенко С.А. Право інтелектуальної власності: схеми та роз'яснення: Навчальний посібник. К.:КНТ, 2007.
5. Інноваційна політика : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] /Л.І. Федулова, А.А. Мазаракі, Г.О. Андрощук. – К. : Київ. над. торг.-екон. ун-т, 2012. – 604с.
6. Кожарська І.Ю. Право інтелектуальної власності: винаходи, корисні моделі, промислові зразки. К. ЗАТ „Інститут інтелект. власн. і права”, 2006.
7. Кожушко Р.Ю. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / Р.Ю. Кожушко, М.В.Колосніченко, І.П.Остапчук та ін.— К.: КНУТД, 2014. – 108 с.
8. Коссак В.М., Якубовський І.Є. Право інтелектуальної власності: Підручник. К.: Істина, 2007.
9. Кубах А.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с.
10. Кузнєцов Ю.М. Патентознавство та авторське право: Підручник . К.: Кондор, 2008.
11. Мікульонок І. О. Інтелектуальна власність [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І. О. Мікульонок. – 3-тє вид., переробл. і допов. – К. : НУТУ «КП», 2012. – 238 с. – Бібліогр.: с. 228.
12. Орлюк О.П., Святоцький О.Д. Право інтелектуальної власності. К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2007.
13. Харитонов О. І., Харитонов Є. О., Ківалова Т. С., Дмитришин В. С., Кулініч О. О., Романадзе Л. Д. та ін. Право інтелектуальної власності: підручник / за заг. ред. О. І. Харитонової. – К.: «Юрінком Інтер», 2015. – 544 с.
14. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економічно-правові аспекти. навч. посіб. / Є.І. Ходаківський, В.П. Яковчук, І.Л. Литвинчук – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 276 с.

Додаткова література:

1. Бородай І.С. До проблеми обороноспроможності порід сільськогосподарських тварин як об'єктів промислової власності // Матеріали Міжнародної конференції «Охорона прав інтелектуальної власності в Україні та Європейському Союзі: політика, законодавство, практика» (Київ, 15-16 червня 2011 р.). – К.: Фенікс, 2011. – С. 116-121.
2. Глухівський Л. Патентувати чи не патентувати? //Інтелектуальна власність.- 2009. - № 11.
3. Глухівський Л.Й. Національне законодавство з охорони прав на сорти рослин у контексті міжнародного законодавства //Інтелектуальна власність. - 2002. - № 9. - С. 3-8.
4. Глухівський Л.Й. Особливості змін законодавства з охорони прав на сорти рослин у зв'язку з набранням чинності Цивільним кодексом України //Насінництво. – 2004. - № 9. – С. 18-20.
5. Горнісевич А. Правова охорона сортів рослин в Україні //Інтелектуальна власність. - 2002. - № 7-8. - С. 10-17.
6. Картахенський протокол про біобезпеку до конвенції про біологічне різноманіття . Приєднання України Законом України від 12 вересня 2002 року № 152-IV //Відомості Верховної Ради України. – 2002. - № 44. – Ст. 320.
7. Серьогін О.Ю. Правове регулювання відносин охорони селекційного досягнення та селекційного винаходу в ЄС та Україні // Матеріали Міжнародної конференції «Охорона прав інтелектуальної власності в Україні та Європейському Союзі: політика, законодавство, практика» (Київ, 15-16 червня 2011 р.). – К.: Фенікс, 2011. – С. 199-201.
8. Чекамова О.І. Підвищення інноваційного потенціалу наукових розробок в аграрній сфері // Матеріали Міжнародної конференції «Охорона прав інтелектуальної власності в Україні та Європейському Союзі: політика, законодавство, практика» (Київ, 15-16 червня 2011 р.). – К.: Фенікс, 2011. – С. 187-190.

Тема 9. Право на комерційне найменування та охорона прав на торговельні марки

Комерційне найменування як об'єкт права інтелектуальної власності. Зміст права на комерційне найменування.

Торговельні марки: поняття, види та значення. Суб'єкти прав на торговельні марки. Об'єкти торговельних марок. Умови надання правової охорони. Об'єкти, які не можуть бути зареєстровані як торговельні марки. Оформлення прав на торговельні марки. Права і обов'язки, що впливають із свідництва на знак.

Нормативні акти:

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30.- Ст.141.
2. Цивільний кодекс України від 28 листопада 2001р. //Голос України. – 2003. - № 45-46. – 12 березня. - № 47-48. – 13 березня.
3. Закон України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг" від 15 грудня 1993 р. //Відомості Верховної Ради України.-1994.-№7.-Ст. 36.
4. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності" від 23.12.2004 № 1716// <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1716-2004-%D0%BF>

Основна література

1. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. К.: КНТ, 2006.
2. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності [текст] : навч. посібник. / За ред. д.е.н., проф. І. І .Дахна. / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська, – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 560 с.
3. Дзера О.В., Кузнецова Н.С., Луць В.В. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. К.: Юрінком Інтер, 2006.
4. Ієвіня О.В., Мироненко В.П., Павловська Н.В., Пилипенко С.А. Право інтелектуальної власності: схеми та роз'яснення: Навчальний посібник. К.:КНТ, 2007.
5. Інноваційна політика : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] /Л.І. Федулова, А.А. Мазаракі, Г.О. Андрощук. – К. : Київ. над. торг.-екон. ун-т, 2012. – 604с.
6. Кожарська І.Ю. Право інтелектуальної власності: винаходи, корисні моделі, промислові зразки. К. ЗАТ „Інститут інтелект. власн. і права”, 2006.
7. Кожушко Р.Ю. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / Р.Ю. Кожушко, М.В.Колосніченко, І.П.Остапчук та ін.— К.: КНУТД, 2014. – 108 с.
8. Коссак В.М., Якубовський І.Є. Право інтелектуальної власності: Підручник. К.: Істина, 2007.
9. Кубах А.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с.
10. Кузнецов Ю.М. Патентознавство та авторське право: Підручник . К.: Кондор, 2008.
11. Мікульонок І. О. Інтелектуальна власність [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І. О. Мікульонок. – 3-тє вид., переробл. і допов. – К. : НУТУ «КПШ», 2012. – 238 с. – Бібліогр.: с. 228.
12. Орлюк О.П., Святоцький О.Д. Право інтелектуальної власності. К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2007.

13. Харитонов О. І., Харитонов Є. О., Ківалова Т. С., Дмитришин В. С., Кулініч О. О., Романадзе Л. Д. та ін. Право інтелектуальної власності: підручник / за заг. ред. О. І. Харитонові. – К.: «Юрінком Інтер», 2015. – 544 с.
14. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економічно-правові аспекти. навч. посіб. / Є.І. Ходаківський, В.П. Якобчук, І.Л. Литвинчук – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 276 с.

Додаткова література:

1. Анатолій Горнісевич. Територія України як простір вичерпання національних прав на знаки для товарів і послуг // Інтелектуальна власність. – 2016. - № 11.
2. Бабенко Т. Практика розгляду відповідей та рекомендації щодо вирішення спірних питань при реєстрації знака // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 5.
3. Бованенко О. Переваги використання Мадридської системи для реєстрації знаків для товарів і послуг за кордоном // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 2.
4. Геннадій Андрощук. Баварське пиво — видова назва, торгова марка чи географічне зазначення? // Інтелектуальна власність. – 2016. - № 8.
5. Дробна Г. Особливості подання заявок на реєстрацію торговельних марок // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 11.
6. Коваленко Т. Торговельна марка та авторське право // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. - № 5 (91).
7. Людмила Запорожець. Судова практика загальнозживаних позначень товарів і послуг // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 9.
8. Мікульонок І. Повсякденні слова — колишні товарні знаки послуг // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 5.
9. Ольга Микитіна. Кваліфікаційна експертиза заявок на знак для товарів і послуг // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 6.
10. Сенчук В. Актуальність охорони назв держав // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 6.
11. Сенчук В. До питання про охорону офіційних назв держав від недобросовісного використання // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. - № 6 (92).
12. Цибенко Л., Шатова І. Суспільне надбання в знаках для товарів і послуг // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 8.
13. Юрій Трачук, Наталія Калініченко Охорона нестандартних об'єктів промислової власності: комерційне позначення // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 10.

Тема 10. Право на зазначення походження товару

Зазначення походження товару: поняття та загальна характеристика. Просте і кваліфіковане зазначення походження товару. Надання правової охорони простому зазначенню походження товару. Кваліфіковане зазначення походження товару та його види. Порядок оформлення прав. Зміст та межі суб'єктивного права на зазначення походження товару

Нормативні акти:

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30.- Ст.141.
2. Цивільний кодекс України від 28 листопада 2001р. //Голос України. – 2003. - № 45-46. – 12 березня. - № 47-48. – 13 березня.
3. Закон України "Про охорону прав на зазначення походження товарів" від 16 червня 1999 р. //Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 32. - Ст. 267.
4. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності" від 23.12.2004 № 1716// <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1716-2004-%D0%BF>

Основна література

1. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. К.: КНТ, 2006.
2. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності [текст] : навч. посібник. / За ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна. / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська, – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 560 с.
3. Дзера О.В., Кузнецова Н.С., Луць В.В. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. К.: Юрінком Інтер, 2006.
4. Ієвіня О.В., Мироненко В.П., Павловська Н.В., Пилипенко С.А. Право інтелектуальної власності: схеми та роз'яснення: Навчальний посібник. К.:КНТ, 2007.
5. Інноваційна політика : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] /Л.І. Федулова, А.А. Мазаракі, Г.О. Андрощук. – К. : Київ. над. торг.-екон. ун-т, 2012. – 604 с.
6. Кожарська І.Ю. Право інтелектуальної власності: винаходи, корисні моделі, промислові зразки. К. ЗАТ „Інститут інтелект. власн. і права”, 2006.
7. Кожушко Р.Ю. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / Р.Ю. Кожушко, М.В.Колосніченко, І.П.Остапчук та ін.— К.: КНУТД, 2014. – 108 с.
8. Коссак В.М., Якубовський І.Є. Право інтелектуальної власності: Підручник. К.: Істина, 2007.

9. Кубах А.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с.
10. Кузнецов Ю.М. Патентознавство та авторське право: Підручник . К.: Кондор, 2008.
11. Мікульонок І. О. Інтелектуальна власність [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І. О. Мікульонок. – 3-тє вид., переробл. І допов. – К. : НУТУ «КП», 2012. – 238 с. – Бібліогр.: с. 228.
12. Орлюк О.П., Святоцький О.Д. Право інтелектуальної власності. К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2007.
13. Харитонов О. І., Харитонов Є. О., Ківалова Т. С., Дмитришин В. С., Кулініч О. О., Романадзе Л. Д. та ін. Право інтелектуальної власності: підручник / за заг. ред. О. І. Харитонової. – К.: «Хрінком Інтер», 2015. – 544 с.
14. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економічно-правові аспекти. навч. посіб. / Є.І. Ходаківський, В.П. Якобчук, І.Л. Литвинчук – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 276 с.

Додаткова література:

1. Андрощук Г., Афян А. Інститут географічних зазначень у розвитку економіки: стан, проблеми, перспективи // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 2.
2. Андрощук Г., Афян А. Інститут географічних зазначень у розвитку економіки: стан, проблеми, перспективи // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 1.
3. Блекеней М. Географічні зазначення в ЄС та сільськогосподарська продукція // Матеріали Міжнародної конференції «Охорона прав інтелектуальної власності в Україні та Європейському Союзі: політика, законодавство, практика». – К.: Фенікс, 2011. – С. 121-132.
4. Василенко І., Шевелева Т. Проблеми вдосконалення міжнародного законодавства: 22-а сесія Постійного комітету ВОІВ із законодавства щодо торговельних марок, промислових зразків та географічних зазначень //Інтелектуальна власність. – 2010. - № 2.
5. Гірний Ю., Щепіль О. До проблем зазначення походження товарів, торгових марок та геральдики //Інтелектуальна власність. – 2010. - № 3.
6. Глухівський Л. Про доцільність надання права ініціювати правову охорону географічних зазначень територіальним громадам //Інтелектуальна власність. – 2008. - № 3.
7. Мельниченко Ю.С. Розвиток законодавства України в сфері охорони географічних зазначень // Матеріали Міжнародної конференції «Охорона прав інтелектуальної власності в Україні та Європейському Союзі: політика, законодавство, практика». – К.: Фенікс, 2011. – С. 174-177.
8. Мороз В.П. Особливості правової охорон торгових марок та географічних зазначень після вступу України до СОТ // Матеріали Міжнародної конференції «Охорона прав інтелектуальної власності в Україні

та Європейському Союзі: політика, законодавство, практика». – К.: Фенікс, 2011. – С. 177-182.

9. Савич С. Система правової охорони географічних зазначень: досвід України та підходи Європейського Союзу // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2015. - № 5 (85).

Тема 11. Регулювання нормами права інтелектуальної власності відносин, пов'язаних із використанням комп'ютерної техніки

Комп'ютерна програма як об'єкт права інтелектуальної власності. Визначення об'єктів, що охороняються. Випадки вільного використання комп'ютерних програм. Бази даних та їх правовий режим. Правові засади захисту інформації у автоматизованих системах.

Нормативні акти:

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30.- Ст.141.
2. Цивільний кодекс України від 28 листопада 2001р. //Голос України. – 2003. - № 45-46. – 12 березня. - № 47-48. – 13 березня.
3. Закон України "Про авторське право і суміжні права" від 23 грудня 1993 р. //Відомості Верховної Ради України. -1994. - № 14. - Ст. 64.
4. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» 05.07.1994 № 80/94-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, N 31, ст.286
5. Наказ Міністерства освіти і науки України "Про утворення Реєстру виробників та розповсюджувачів програмного забезпечення" від 08.01.2003 р. № 8. //Офіційний вісник України. – 2003. - № 4. – Ст. 211.

Основна література

1. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. К.: КНТ, 2006.
2. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності [текст] : навч. посібник. / За ред. д.е.н., проф. І. І.Дахна. / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська, – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 560 с.
3. Дзера О.В., Кузнецова Н.С., Луць В.В. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. К.: Юрінком Інтер, 2006.
4. Ієвіня О.В., Мироненко В.П., Павловська Н.В., Пилипенко С.А. Право інтелектуальної власності: схеми та роз'яснення: Навчальний посібник. К.:КНТ, 2007.
5. Інноваційна політика : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] /Л.І. Федулова, А.А. Мазаракі, Г.О. Андрощук. – К. : Київ. над. торг.-екон. ун-т,

2012. – 604с.

6. Кожарська І.Ю. Право інтелектуальної власності: винаходи, корисні моделі, промислові зразки. К. ЗАТ „Інститут інтелект. власн. і права”, 2006.
7. Кожушко Р.Ю. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / Р.Ю. Кожушко, М.В.Колосніченко, І.П.Остапчук та ін.— К.: КНУТД, 2014. – 108 с.
8. Коссак В.М., Якубовський І.Є. Право інтелектуальної власності: Підручник. К.: Істина, 2007.
9. Кубах А.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с.
10. Кузнецов Ю.М. Патентознавство та авторське право: Підручник . К.: Кондор, 2008.
11. Мікульонок І. О. Інтелектуальна власність [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І. О. Мікульонок. – 3-тє вид., переробл. і допов. – К. : НУТУ «КП», 2012. – 238 с. – Бібліогр.: с. 228.
12. Орлюк О.П., Святоцький О.Д. Право інтелектуальної власності. К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2007.
13. Харитонова О. І., Харитонов Є. О., Ківалова Т. С., Дмитришин В. С., Кулініч О. О., Романадзе Л. Д. та ін. Право інтелектуальної власності: підручник / за заг. ред. О. І. Харитонової. – К.: «Юрінком Інтер», 2015. – 544 с.
14. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економічно-правові аспекти. навч. посіб. / Є.І. Ходаківський, В.П. Якобчук, І.Л. Литвинчук – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 276 с.

Додаткова література:

1. Дмитришин В., Березанська В., Кияшко О. Щодо ведення бухгалтерського та податкового обліку комп'ютерних програм //Інтелектуальна власність. – 2006. - № 2. – С. 49.
2. Дмитришин В.С. Законодавче регулювання розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності на комп'ютерні програми в Україні // Актуальні проблеми інтелектуальної власності. Матеріали виступів 9-ї міжнародн. Наук.-практ.конф, (Алушта, 5-9 вересня 2005 р.) / Мін.осв.науки, Держ.дапарт.інтел.власн., 2005. – С. 13-25.
3. Дмитришин В.С. Законодавчі аспекти набуття майнових авторських прав на комп'ютерні програми // Актуальні проблеми інтелектуальної власності. Матеріали виступів 11-ї міжнародн. Наук.-практ.конф, (Ялта, 3-7 вересня 2007 р.) / Мін.осв.науки, Держ.дапарт.інтел.власн., 2007. – С. 14-22.
4. Дмитришин В.С. Законодавчі проблеми передання майнових прав інтелектуальної власності на комп'ютерні програми // Часопис Київського університету права. – 2007. – № 4 – С. 132-138.
5. Дмитришин В.С. Поняття комп'ютерних програм, їх генезис та специфіка // Держава і право. Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки – 2005. – № 25 – С. 401-406.

6. Дмитришин В.С. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності в Україні : навч.посібн. [для студ. вищ. навч. закл.]. – К. : Держ. вищ. навч. закл. держ. ін.-т інт.власності, 2008. – 248 с.
7. Дмитришин В.С., Березанська В.І. Інтелектуальна власність на програмне забезпечення в Україні. - К.: Вірлен, 2005. – 385с.
8. Красноступ Г. Комп'ютерна програма як особливий вид нематеріальних активів [Електронний ресурс] -// <http://www.idportal.org/page-id-584.htm>
9. Шаповал В. Ліцензія на використання комп'ютерної програми [Електронний ресурс] - <http://patent.km.ua/ukr/articles/i150>.
10. Шевченко Д. Охорона авторських прав на комп'ютерні програми // Правовий тиждень. – 2008. - № 35 (108). – С. 7-8.
11. Як забезпечити дотримання авторських прав на комп'ютерні програми Microsoft. Посібник для партнерів [Електронний ресурс] - [/http://msdb.com.ua/Downloads/Antipiracy/Rukovodstvo_dlya_partnerov_avt_pra_va_ukr_2izd.pdf](http://msdb.com.ua/Downloads/Antipiracy/Rukovodstvo_dlya_partnerov_avt_pra_va_ukr_2izd.pdf).

Тема 12. Право на науково-технічну інформацію

Інформація як товар. Поняття та види інформації. Науково-технічна інформація. Правовий режим науково-технічної інформації. Суб'єкти правовідносин у сфері науково-технічної інформації. Виникнення прав на науково-технічну інформацію. Зміст права на науково-технічну інформацію. Нерозкрита (конфіденційна) інформація.

Нормативні акти:

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30.- Ст.141.
2. Цивільний кодекс України від 28 листопада 2001р. //Голос України. – 2003. - № 45-46. – 12 березня. - № 47-48. – 13 березня.
3. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» від 5 липня 1994 р. //Відомості Верховної Ради України. -1994. - № 31. - Ст. 286.
4. Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. //Відомості Верховної Ради України. -1992. - № 48. - Ст. 650.
5. Закон України «Про науково-технічну інформацію» від 25.06.1993 р. № 3322-ХІІ. //Офіційний вісник України. – 1993. - № 26. – Ст. 157.
6. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 1 грудня 1998 р. //Голос України. -1998. - 22 грудня.
7. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» від 10 лютого 1995 р, //Відомості Верховної Ради України. -1995.-№9.-Ст. 56.
8. Закон України «Про державну таємницю» від 21.01.1994 р. // Закони України. - Т.7.- К., 1997.

Основна література

1. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. К.: КНТ, 2006.
2. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності [текст] : навч. посібник. / За ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна. / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська, – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 560 с.
3. Дзера О.В., Кузнєцова Н.С., Луць В.В. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. К.: Юрінком Інтер, 2006.
4. Ієвіня О.В., Мироненко В.П., Павловська Н.В., Пилипенко С.А. Право інтелектуальної власності: схеми та роз'яснення: Навчальний посібник. К.:КНТ, 2007.
5. Інноваційна політика : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] /Л.І. Федулова, А.А. Мазаракі, Г.О. Андрощук. – К. : Київ. над. торг.-екон. ун-т, 2012. – 604с.
6. Кожарська І.Ю. Право інтелектуальної власності: винаходи, корисні моделі, промислові зразки. К. ЗАТ „Інститут інтелект. власн. і права”, 2006.
7. Кожушко Р.Ю. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / Р.Ю. Кожушко, М.В.Колосніченко, І.П.Остапчук та ін.— К.: КНУТД, 2014. – 108 с.
8. Коссак В.М., Якубовський І.Є. Право інтелектуальної власності: Підручник. К.: Істина, 2007.
9. Кубах А.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с.
10. Кузнєцов Ю.М. Патентознавство та авторське право: Підручник . К.: Кондор, 2008.
11. Мікульонок І. О. Інтелектуальна власність [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І. О. Мікульонок. – 3-тє вид., переробл. і допов. – К. : НУТУ «КП», 2012. – 238 с. – Бібліогр.: с. 228.
12. Орлюк О.П., Святоцький О.Д. Право інтелектуальної власності. К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2007.
13. Харитонов О. І., Харитонов Є. О., Ківалова Т. С., Дмитришин В. С., Кулініч О. О., Романадзе Л. Д. та ін. Право інтелектуальної власності: підручник / за заг. ред. О. І. Харитонової. – К.: «Хрінком Інтер», 2015. – 544 с.
14. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економічно-правові аспекти. навч. посіб. / Є.І. Ходаківський, В.П. Якобчук, І.Л. Литвинчук – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 276 с.

Додаткова література:

1. Інформаційні виклики для нації [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/uk/article/media/informaciyni-vikliki-dlya-nasiui>, вільний. – Назва з екрану.

2. Андрощук Г. Захист комерційної таємниці в зарубіжній правовій доктрині: стратегії забезпечення лояльності працівників (англ. мовою) // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. - № 3.
3. Андрощук Г. Захист комерційної таємниці в США: економічний вплив і практика правозастосування // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. - № 1.
4. Геннадій Андрощук Комерційна таємниця в системі економічної безпеки // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 6.
5. Дмитренко В. Проблеми регулювання ноу-хау в правовій системі України // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. - № 5 (91).
6. ПОСТАНОВА Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні" від 03.07.2014 № 1565-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 33, ст.1163
7. Сідак В. С., Артемов В. Ю. Забезпечення інформаційної безпеки в країнах НАТО та ЄС: Навчальний посібник. — К.: КНТ, 2007.
8. Термінологічний словник з питань технічного захисту інформації /за ред. проф. В.О. Хорошка –3 видання. –К.: Поліграф Колсалтинг, 2003 –268 с.
9. Харченко В. С. Інформаційна безпека. Глосарій. — К.: КНТ, 2005.

Тема 13. Договірні відносини у сфері інтелектуальної власності

Загальна характеристика договорів у сфері інтелектуальної власності. Авторський договір. Ліцензійний договір. Договори на створення і використання результатів науково-технічної діяльності. Договори по забезпеченню науково-технічною інформацією. Договір комерційної концесії (франчайзингу) та перспективи його становлення в Україні. Проблеми укладення договорів у сфері інтелектуальної власності через комп'ютерні мережі.

Нормативні акти:

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30.- Ст.141.
2. Цивільний кодекс України від 28 листопада 2001р. //Голос України. – 2003. - № 45-46. – 12 березня. - № 47-48. – 13 березня.

Основна література:

1. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. К.: КНТ, 2006.
2. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності [текст] : навч. посібник. / За ред. д.е.н., проф. І. І .Дахна. / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська, – К. :

«Центр учбової літератури», 2015. – 560 с.

3. Дзера О.В., Кузнєцова Н.С., Луць В.В. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. К.: Юрінком Інтер, 2006.

4. Ієвіня О.В., Мироненко В.П., Павловська Н.В., Пилипенко С.А. Право інтелектуальної власності: схеми та роз'яснення: Навчальний посібник. К.:КНТ, 2007.

5. Інноваційна політика : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] /Л.І. Федулова, А.А. Мазаракі, Г.О. Андрощук. – К. : Київ. над. торг.-екон. ун-т, 2012. – 604с.

6. Кожарська І.Ю. Право інтелектуальної власності: винаходи, корисні моделі, промислові зразки. К. ЗАТ „Інститут інтелект. власн. і права”, 2006.

7. Кожушко Р.Ю. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / Р.Ю. Кожушко, М.В.Колосніченко, І.П.Остапчук та ін.— К.: КНУТД, 2014. – 108 с.

8. Коссак В.М., Якубовський І.Є. Право інтелектуальної власності: Підручник. К.: Істина, 2007.

9. Кубах А.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с.

10. Кузнєцов Ю.М. Патентознавство та авторське право: Підручник . К.: Кондор, 2008.

11. Мікульонок І. О. Інтелектуальна власність [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І. О. Мікульонок. – 3-тє вид., переробл. і допов. – К. : НУТУ «КП», 2012. – 238 с. – Бібліогр.: с. 228.

12. Орлюк О.П., Святоцький О.Д. Право інтелектуальної власності. К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2007.

13. Харитонов О. І., Харитонов Є. О., Ківалова Т. С., Дмитришин В. С., Кулініч О. О., Романадзе Л. Д. та ін. Право інтелектуальної власності: підручник / за заг. ред. О. І. Харитонової. – К.: «Юрінком Інтер», 2015. – 544 с.

14. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економічно-правові аспекти. навч. посіб. / Є.І. Ходаківський, В.П. Яковчук, І.Л. Литвинчук – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 276 с.

Додаткова література:

1. Бутнік-Сіверський О. Інтелектуальна власність за рахунок держбюджету // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 7.

2. Вахонєва Т. Елементи та порядок укладення авторського договору // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. - № 4 (90).

3. Вахонєва Т. Поняття та види договорів про створення й передачу об'єктів авторського права // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. - № 2 (88).

4. Зінич Л. Деякі аспекти участі держави в договірних відносинах щодо використання об'єктів промислової власності // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. - № 2 (88).
5. Коваленко Т. Управління авторськими та суміжними правами // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2015. - № 3 (83).
6. Коваль І. Законодавче регулювання договірних відносин у сфері інтелектуальної власності: стан і напрями розвитку // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2015. - № 3 (83).
7. Работягова Л. Винахід і корисна модель як об'єкти договірного регулювання // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. - № 2 (88).
8. Селіванов М. Істотні умови договору комерційної концесії // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 3.
9. Трофименко М. Довгоочікувані законодавчі новели в регулюванні договорів комерційної концесії // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 1.
10. Шуба І. Проблема комерціалізації інноваційних розробок в Україні // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 9.
11. Якубівський І. Часткове передання майнових прав інтелектуальної власності // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. - № 1 (87).

Тема 14. Захист права інтелектуальної власності

Поняття захисту права інтелектуальної власності. Юрисдикційна та неюрисдикційна форми захисту права інтелектуальної власності. Цивільно-правовий, адміністративно-правовий та кримінально-правовий способи захисту права інтелектуальної власності. Медіація як новітній спосіб захисту права інтелектуальної власності.

Нормативні акти:

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30.- Ст.141.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122
4. Цивільний кодекс України від 28 листопада 2001р. //Голос України. – 2003. - № 45-46. – 12 березня. - № 47-48. – 13 березня.
5. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності" від 22.05.2003 р. № 850-IV. //Офіційний вісник України. – 2003. - № 25. – Ст. 1173.

Основна література:

1. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. К.: КНТ, 2006.
2. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності [текст] : навч. посібник. / За ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна. / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська, – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 560 с.
3. Дзера О.В., Кузнецова Н.С., Луць В.В. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. К.: Юрінком Інтер, 2006.
4. Ієвіня О.В., Мироненко В.П., Павловська Н.В., Пилипенко С.А. Право інтелектуальної власності: схеми та роз'яснення: Навчальний посібник. К.:КНТ, 2007.
5. Інноваційна політика : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] /Л.І. Федулова, А.А. Мазаракі, Г.О. Андрощук. – К. : Київ. над. торг.-екон. ун-т, 2012. – 604с.
6. Кожарська І.Ю. Право інтелектуальної власності: винаходи, корисні моделі, промислові зразки. К. ЗАТ „Інститут інтелект. власн. і права”, 2006.
7. Кожушко Р.Ю. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / Р.Ю. Кожушко, М.В.Колосніченко, І.П.Остапчук та ін.— К.: КНУТД, 2014. – 108 с.
8. Коссак В.М., Якубовський І.Є. Право інтелектуальної власності: Підручник. К.: Істина, 2007.
9. Кубах А.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с.
10. Кузнецов Ю.М. Патентознавство та авторське право: Підручник . К.: Кондор, 2008.
11. Мікульонок І. О. Інтелектуальна власність [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І. О. Мікульонок. – 3-тє вид., переробл. і допов. – К. : НУТУ «КП», 2012. – 238 с. – Бібліогр.: с. 228.
12. Орлюк О.П., Святоцький О.Д. Право інтелектуальної власності. К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2007.
13. Харитонов О. І., Харитонов Є. О., Ківалова Т. С., Дмитришин В. С., Кулініч О. О., Романадзе Л. Д. та ін. Право інтелектуальної власності: підручник / за заг. ред. О. І. Харитонової. – К.: «Юрінком Інтер», 2015. – 544 с.
14. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економічно-правові аспекти. навч. посіб. / Є.І. Ходаківський, В.П. Яковчук, І.Л. Литвинчук – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 276 с.

Додаткова література:

1. Абдуліна І. Про механізми боротьби з порушеннями в Інтернет // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 2.

2. Андрій КАЧИНСЬКИЙ Вперше в Україні – унікальна система автоматизованого контролю прав на об'єкти інтелектуальної власності // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 9.
3. Андрощук Г. Розгляд спорів щодо засобів індивідуалізації: з судової практики США // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 3.
4. Антоніна МАЛИШ Як подолати Інтернет-піратство? // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 6.
5. Афян А. Щодо моніторингу стану захисту авторських прав в українському сегменті мережі Інтернет // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 2.
6. Владимірова Н. Судова практика в справах про визнання свідоцтва на знак для товарів і послуг недійсним як спосіб захисту прав на торговельну марку // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 1.
7. Гандзюк Ю., Власов М. Переміщення товарів через митний кордон України: проблеми та шляхи вирішення // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 2.
8. Горкуша М. Захист авторських та суміжних прав, порушених в мережі Інтернет // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 6.
9. Дмитро ТАРАСОВ Судовий путівник по fair use // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 11.
10. Клюк В. Удосконалення системи захисту прав інтелектуальної власності. Захист авторського права і суміжних прав на сучасному етапі в Україні (адміністративний аспект) // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 4.
11. Коментарі щодо ситуації у сфері захисту прав інтелектуальної власності в Україні // Інтелектуальна власність. – 2016. - № 2.
12. Лисенко М. Захист прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 12.
13. Микола Сосновський. Пілотний проект у сфері авторського права і суміжних прав // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 11.
14. Оксана Блажівська, Юрій Дегтяренко. Створення вищого суду з питань інтелектуальної власності // Інтелектуальна власність. – 2017. - № 1.
15. Олександр Лисенко Нотатки з приводу судової експертизи у сфері інтелектуальної власності // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 10.
16. Петренко В., Петренко Т., Кравченко Є. Механізм захисту об'єктів промислової власності шляхом страхування фінансових ризиків // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 1.
17. Потоцький М. Еволюція способів захисту ІВ в умовах інформаційного суспільства // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 5.
18. Потоцький М., Фінагіна В. Адміністративне оскарження рішень Державної служби інтелектуальної власності України // Інтелектуальна власність. – 2015. - № 1.
19. Прохоров-Лукін Г. Судова експертиза: поняття та види об'єктів інтелектуальної власності // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. - № 6 (92).

20. Сергій Ступак Актуальні проблеми теорії і практики експертизи об'єктів суміжних прав // Інтелектуальна власність. – 2016. - № 4.

Тема 15. Міжнародно-правові аспекти охорони інтелектуальної власності. Всесвітня організація інтелектуальної власності (WIPO)

Функції, структура та напрями діяльності ВОІВ. Участь України в роботі ВОІВ. Міжнародна охорона промислової власності. Міжнародна охорона авторського права та суміжних прав. Міжнародно-правові аспекти охорони комерційних позначень.

Нормативні акти:

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30.- Ст.141.
2. Закон України "Про приєднання України до Договору про патентне право" від 22 листопада 2003 р. № 245-IV //Відомості Верховної Ради України № 2003. - № 3. -Ст. 20.
3. Закон України "Про приєднання України до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького акта від 24 липня 1971 р., зміненого 1979 р.)" від 31 травня 1995 р. //Відомості Верховної Ради України. -1995. - № 21. -Ст. 155.
4. Закон України "Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право" від 20.09.2001 р. № 2733-III. //Офіційний вісник України. – 2001. - № 41. – Ст. 1836.
5. Закон України "Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми" від 20.09.2001 р. № 2732-III. //Офіційний вісник України. – 2001. - № 40. – Ст. 1712.
6. Закон України "Про приєднання України до Конвенції про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх програм" від 15.06.1999 р. № 738-XIV. //Офіційний вісник України. – 1999. - № 25. – Ст. 1097.
7. Закон України "Про приєднання України до Міжнародної конвенції по охороні нових сортів рослин" від 02.06.1995 р. № 209/95-ВР. //Відомості Верховної Ради України. – 1998. - № 22. – Ст. 168.
8. Закон України "Про приєднання України до Ніщцької угоди про Міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації товарів і послуг для реєстрації знаків" від 01.06.2000 р. № 1762-111. //Офіційний вісник України. – 2000. - № 25. – Ст. 1247.
9. Закон України "Про приєднання України до Протоколу до Мадридської угоди про міжнародний реєстр знаків" від 01.06.2000 р. № 1763-111. Зараз діє в редакції Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про

приєднання України до Протоколу до Мадридської угоди про міжнародний реєстр знаків" від 05.06.2003 р. № 941-IV. //Офіційний вісник України. – 2003. - № 26. – Ст. 1266.

Основна література:

1. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. К.: КНТ, 2006.
2. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності [текст] : навч. посібник. / За ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна. / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська, – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 560 с.
3. Дзера О.В., Кузнецова Н.С., Луць В.В. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. К.: Юрінком Інтер, 2006.
4. Ієвіня О.В., Мироненко В.П., Павловська Н.В., Пилипенко С.А. Право інтелектуальної власності: схеми та роз'яснення: Навчальний посібник. К.:КНТ, 2007.
5. Інноваційна політика : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] /Л.І. Федулова, А.А. Мазаракі, Г.О. Андрощук. – К. : Київ. над. торг.-екон. ун-т, 2012. – 604с.
6. Кожарська І.Ю. Право інтелектуальної власності: винаходи, корисні моделі, промислові зразки. К. ЗАТ „Інститут інтелект. власн. і права”, 2006.
7. Кожушко Р.Ю. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / Р.Ю. Кожушко, М.В.Колосніченко, І.П.Остапчук та ін.— К.: КНУТД, 2014. – 108 с.
8. Коссак В.М., Якубовський І.Є. Право інтелектуальної власності: Підручник. К.: Істина, 2007.
9. Кубах А.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с.
10. Кузнецов Ю.М. Патентознавство та авторське право: Підручник . К.: Кондор, 2008.
11. Мікульонок І. О. Інтелектуальна власність [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І. О. Мікульонок. – 3-тє вид., переробл. і допов. – К. : НУТУ «КП», 2012. – 238 с. – Бібліогр.: с. 228.
12. Орлюк О.П., Святоцький О.Д. Право інтелектуальної власності. К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2007.
13. Харитонов О. І., Харитонов Є. О., Ківалова Т. С., Дмитришин В. С., Кулініч О. О., Романадзе Л. Д. та ін. Право інтелектуальної власності: підручник / за заг. ред. О. І. Харитонової. – К.: «Юрінком Інтер», 2015. – 544 с.
14. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економічно-правові аспекти. навч. посіб. / Є.І. Ходаківський, В.П. Яковчук, І.Л. Литвинчук – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 276 с.

Додаткова література:

1. Каміл Ідріс. Інтелектуальна власність – потужний інструмент економічного зростання. Всесвітня організація інтелектуальної власності. Переклад з англійської, Укрпатент, 2006, 371 с.
1. Капіца Ю., Рассомахіна О., Шахбазян К. Спеціальні механізми захисту авторського права і суміжних прав в Інтернеті // Інтелектуальна власність. – 2012. - № 4.
2. Коваль І. Визначення судової юрисдикції щодо захисту прав у сфері промислової власності // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2012. – № 1. – С. 49-54.
2. Сесицький Є. Діяльність ВОІВ на сучасному етапі. Підтримка розвитку політики з інтелектуальної власності в університетах і науково-дослідних організаціях і типове положення ВОІВ // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. - № 6 (92).
3. Стандарти Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) : [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.wipo.int/scit/ru/standards/>
4. Судариков С. Гармонизація національного законодавства в області авторського права и смежных прав с новыми международными нормами. // Интеллектуальная собственность. – 2012. – № 9. – С.10– 15.
5. Штефан О.О. Проблеми реалізації Угоди ТРІПС у національному законодавстві України / О.О. Штефан. – К.: Авокадо. - 2015. – 80 с.
6. Щодо принципу «мінімальних стандартів TRIPS-плюс; щодо головних завдань діяльності ВОІВ та джерел її фінансування (Березанська В.) //Інтелектуальна власність.- 2014. - № 7.
7. Якубівська Ю. Є. Імплементация міжнародних норм у сфері інтелектуальної власності в національну практику в контексті підвищення ефективності інституційного середовища / Ю. Є. Якубівська // Ефективна економіка [Електронне наукове фахове видання]. - № 10. – Дніпропетровськ : ДДАТУ, 2015. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4430>.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З КУРСУ «ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»

Практичне заняття 1. Поняття та загальна характеристика права інтелектуальної власності.

1. Інтелектуальна власність та її значення для становлення України як економічно розвинутої держави.
2. Поняття права інтелектуальної власності.
3. Виникнення та розвиток поняття “право інтелектуальної власності”. Право інтелектуальної власності в об’єктивному розумінні. Право інтелектуальної власності в суб’єктивному розумінні.
4. Об’єкти права інтелектуальної власності та їх класифікація.
5. Система права інтелектуальної власності.
6. Авторське право та патентне право.
7. Місце права інтелектуальної власності в системі права України.
8. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності.
9. Джерела права інтелектуальної власності.

Державно-правове регулювання у сфері інтелектуальної власності.

1. Державно-правове регулювання у сфері авторського права та суміжних прав.
2. Державно-правове регулювання у сфері патентного права.
3. Правовий статус Державної служби інтелектуальної власності України.
4. Правовий статус патентних повірених.

Практичне заняття 2. Авторське право.

1. Поняття авторського права.
2. Об’єкти, що охороняються авторським правом.
3. Суб’єкти авторського права. Автор. Співавторство та його види.
4. Виникнення авторського права. Знак охорони авторського права та його значення.
5. Зміст суб’єктивного авторського права. Вільне використання творів.
6. Строк охорони авторського права. Перехід твору до суспільного надбання.

Суміжні права.

1. Визначення суміжних прав та їх об’єкти.
2. Суб’єкти суміжних прав.
3. Суб’єктивні суміжні права.
4. Умови здійснення суміжних прав. Обмеження суміжних прав та строк їх дії..

Практичне заняття 3. Право на винахід та корисну модель.

1. Поняття та умови патентоспроможності винаходу.
2. Об’єкти винаходу (корисної моделі).

3. Порядок оформлення прав на винахід (корисну модель).
4. Зміст прав на винаходи (корисні моделі).
5. Використання винаходу (корисної моделі).
6. Обов'язки, що випливають з патенту. Примусова ліцензія.
7. Дії, що не визнаються порушенням прав власника патенту. Право першокористувача.

Право на промисловий зразок.

1. Промисловий зразок як об'єкт промислової власності: поняття та умови патентоспроможності.
2. Суб'єкти права на промисловий зразок.
3. Оформлення прав на промисловий зразок.
4. Зміст прав на промисловий зразок.
5. Обов'язки, що випливають з патенту. Примусова ліцензія.
6. Дії, що не визнаються порушенням прав власника патенту. Право першокористувача.

Практичне заняття 4. Право на раціоналізаторську пропозицію. Охорона прав на топографії інтегральних мікросхем.

1. Поняття та ознаки раціоналізаторської пропозиції.
2. Вимоги до раціоналізаторської пропозиції.
3. Оформлення прав на раціоналізаторську пропозицію.
4. Зміст прав раціоналізатора. Право на використання раціоналізаторської пропозиції. Право на винагороду.
5. Визначення об'єктів ТІМ, що охороняються.
6. Суб'єкти права на топографії інтегральних мікросхем.
7. Зміст та захист прав на топографії інтегральних мікросхем.

Право на нові сорти рослин та породи тварин.

1. Поняття та ознаки нового сорту рослин.
2. Суб'єкти прав на селекційні досягнення.
3. Оформлення прав. Право на подачу заявки.
4. Право роботодавця. Пріоритет. Назва сорту.
5. Зміст прав на нові сорти рослин.
6. Права автора.

Практичне заняття 5. Право на комерційне найменування та охорона прав на торговельні марки.

1. Комерційне найменування як об'єкт права інтелектуальної власності.
2. Зміст та захист права на комерційне найменування.
3. Торговельні марки: поняття, види та значення.
4. Суб'єкти прав на знаки для товарів і послуг.
5. Об'єкти знаків для товарів і послуг.
6. Умови надання правової охорони.
7. Об'єкти, які не можуть бути зареєстровані як знаки.
8. Оформлення прав на знак для товарів і послуг.

9. Права і обов'язки, що впливають із свідоцтва на знак.

Право на зазначення походження товару.

1. Зазначення походження товару: поняття та загальна характеристика.
2. Просте і кваліфіковане зазначення походження товару.
3. Надання правової охорони простому зазначенню походження товару.
4. Кваліфіковане зазначення походження товару та його види.
5. Порядок оформлення прав.
6. Зміст та межі суб'єктивного права на зазначення походження товару.

Практичне заняття 6. Регулювання нормами права інтелектуальної власності відносин, пов'язаних із використанням комп'ютерної техніки.

1. Комп'ютерна програма як об'єкт права інтелектуальної власності.
2. Визначення об'єктів, що охороняються.
3. Випадки вільного використання комп'ютерних програм.
4. Бази даних та їх правовий режим.
5. Правові засади захисту інформації у автоматизованих системах.

Право на науково-технічну інформацію.

1. Інформація як товар.
2. Поняття та види інформації.
3. Науково-технічна інформація.
4. Правовий режим науково-технічної інформації.
5. Суб'єкти правовідносин у сфері науково-технічної інформації.
6. Виникнення прав на науково-технічну інформацію.
7. Зміст права на науково-технічну інформацію.
8. Нерозкрита (конфіденційна) інформація.

Практичне заняття 7. Договірні відносини у сфері інтелектуальної власності.

1. Загальна характеристика договорів у сфері інтелектуальної власності.
2. Авторський договір.
3. Ліцензійний договір.
4. Договори на створення і використання результатів науково-технічної діяльності.
5. Договори по забезпеченню науково-технічною інформацією.

Захист права інтелектуальної власності.

1. Поняття захисту права інтелектуальної власності.
2. Юрисдикційна та неюрисдикційна форми захисту права інтелектуальної власності.
3. Цивільно-правовий, адміністративно-правовий та кримінально-правовий способи захисту права інтелектуальної власності.
4. Медіація як новітній спосіб захисту права інтелектуальної власності.
5. Міжнародно-правові аспекти охорони інтелектуальної власності.
Всесвітня організація інтелектуальної власності (WIPO).

Питання для контролю рівня знань

1. Яке місце в системі права України займає право інтелектуальної власності?
2. Яке співвідношення між правом інтелектуальної власності та правом власності?
3. У чому полягає „територіальний” характер дії права інтелектуальної власності?
4. Яка структура державної системи правової охорони інтелектуальної власності та як формувалася?
5. Який правовий статус Українського інституту промислової власності у системі органів державного управління у сфері охорони інтелектуальної власності?
6. Який правовий статус Українського агентства з авторських та суміжних прав у системі органів державного управління у сфері охорони інтелектуальної власності?
7. Який правовий статус державних інспекторів у справах інтелектуальної власності?
8. Хто такі представники у справах інтелектуальної власності і який правовий статус патентних повірених?
9. Які нормативно-правові акти регулюють питання охорони та захисту прав інтелектуальної власності та яка їх система?
10. Який вплив здійснює державно-правове регулювання на сферу творчої діяльності при створенні результатів інтелектуальної власності?
11. Як розглядають авторське право в об'єктивному та суб'єктивному розумінні?
12. Які об'єкти охороняють авторським правом?
13. Яке співвідношення між поняттями „автор” і „суб'єкт авторського права”?
14. Від чого залежить надання твору правової охорони?
15. Яка об'єктивна форма твору встановлена законодавством для об'єктів авторського права?
16. Яке юридичне значення має державна реєстрація прав автора твору?
17. Ким здійснюється державна реєстрація авторського права та договорів, що стосуються права автора на твір?
18. Яке співвідношення існує між поняттями авторське право та суміжні права?
19. Які об'єкти суміжних прав охороняються законом?
20. Які елементи складають знак охорони авторського права та суміжних прав?
21. Які умови надання правової охорони винаходу (корисної моделі)?
22. Які об'єкти можуть одержати правову охорону як винаходи?
23. Які умови патентоспроможності винаходу?
24. Які об'єкти можуть одержати правову охорону як корисні моделі?
25. Які умови патентоспроможності корисної моделі?

26. Хто має право на отримання патенту (деклараційного) патенту на винахід (корисну модель) ?
27. Які основні права та обов'язки власника патенту на винахід (корисну модель) ?
28. Які об'єкти можуть одержати правову охорону як промислові зразки?
29. Які умови патентоспроможності промислового зразка?
30. Які дії визнаються порушенням прав власників патентів на винаходи, корисні моделі та промислові зразки?
31. Дайте визначення раціоналізаторської пропозиції.
32. Назвіть випадки, коли подана пропозиція не може бути визнана раціоналізаторською?
33. Який документ і протягом якого строку після винесення рішення про визнання пропозиції раціоналізаторською і прийняття її до використання видається автору?
34. Назвіть суб'єктивні права автора раціоналізаторської пропозиції.
35. Які особливості визначення розміру винагороди встановлені для раціоналізаторських пропозицій, використання яких дає інший, ніж економічний, позитивний ефект?
36. Поняття та ознаки топографії інтегральних мікросхем.
37. Назвіть порядок оформлення прав на топографії інтегральних мікросхем.
38. Зміст та захист прав на топографії інтегральних мікросхем.
39. Критерії охороноздатності нового сорту рослин. Порядок оформлення прав.
40. Селекційні досягнення в галузі тваринництва.
41. Дайте визначення поняття «комп'ютерна програма» та «база даних».
42. Якими нормами надається правова охорона комп'ютерним програмам та базам даних?
43. Порядок реєстрації комп'ютерних програм.
44. Що таке науково-технічна інформація?
45. Назвіть підстави виникнення права власності на НТІ.
46. Чи має споживач право передавати одержану ним від власника НТІ третім особам, а якщо так, то за яких умов?
47. Що таке нерозкрита (конфіденційна) інформація і які її ознаки?
48. Які правові норми регулюють захист конфіденційної інформації.
49. Державна таємниця та її правовий режим.
50. Правові засади захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах.
51. Дайте визначення поняттю «комерційне найменування».
52. Чи може бути фізична особа суб'єктом права на комерційне найменування?
53. Яким основним вимогам повинно відповідати комерційне найменування?
54. Яку роль виконують знаки для товарів і послуг у господарському обороті?

55. Що може виступати об'єктом знака для товарів і послуг?
56. Чим визначається обсяг правової охорони знака?
57. Які види зазначень походження товару виділяє З.У. «Про охорону прав на зазначення походження товару»?
58. Які умови надання правової охорони географічному зазначенню походження товару?
59. Який документ посвідчує реєстрацію права на використання кваліфікованого зазначення походження товару і який строк його дії?
60. Які спори щодо прав на зазначення походження товару вирішуються судами?
61. Дайте визначення авторського договору.
62. Чи всі права на твір можуть передаватися іншій особі за авторським договором?
63. Що таке ліцензія та які види ліцензій бувають?
64. Дайте характеристику договору франчайзингу та проаналізуйте перспективи становлення його в Україні.
65. Сторони у договорі комерційної концесії (франчайзингу).
66. Форма та зміст договору франчайзингу.
67. Поняття патентування об'єктів інтелектуальної власності у іноземних державах.
68. Охарактеризуйте вимоги до оформлення міжнародної заявки на оформлення прав промислової власності.
69. Дайте характеристику Договору про патентну кооперацію.
70. Охарактеризуйте співпрацю органів державного управління у сфері охорони інтелектуальної власності із міжнародними організаціями та регіональними патентними Відомствами.
71. Охарактеризуйте становлення міжнародної системи охорони інтелектуальної власності.
72. Роль ВОІВ у захисті прав на об'єкти інтелектуальної власності.
73. Функції, структура та напрями діяльності ВОІВ.
74. Участь України у роботі ВОІВ.
75. Поняття та загальна характеристика міжнародної охорони авторського права та суміжних прав.
76. Поняття та загальна характеристика міжнародної охорони промислової власності.
77. Поняття та загальна характеристика міжнародної охорони засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг.
78. Сучасні тенденції вдосконалення міжнародної системи охорони інтелектуальної власності.
79. Дайте визначення принципам, які закладені у Паризькій конвенції про охорону прав промислової власності.
80. Охарактеризуйте вплив, який справляють міжнародні конвенції з охорони промислової власності на національне законодавство.
81. Дайте визначення поняттю „патентна класифікація” та охарактеризуйте Страсбурзьку угоду про міжнародну патентну класифікацію.

82. Назвіть принципи, що закладені міжнародною конвенцією про охорону селекційних досягнень.
83. Міжнародне визнання депонування мікроорганізмів для цілей патентної процедури, що закладено Будапешським договором.
84. Загальна характеристика Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків.
85. Викладіть суть Ніщської угоди про міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків.
86. Віденська угода про заснування міжнародної класифікації зображувальних елементів знаків для товарів.
87. Охарактеризуйте Договір про закони з торговельних марок.

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Проаналізуйте таку правову ситуацію: Фірма "К" опублікувала з комерційною метою Державний стандарт якості оптичної апаратури. Кабінет Міністрів України вважає такий спосіб використання Держстандарту незаконним. Відповідь мотивуйте з посиланням на правові норми.

2. Ви автор музичного твору, який має намір зафіксувати на матеріальному носії виробник фонограми. На яких умовах і які права ви можете передати виробнику фонограми. Відповідь мотивуйте з посиланням на правові норми.

3. Проаналізуйте таку правову ситуацію: Співавтори літературного твору при його написанні не визначилися стосовно розміру авторської винагороди для кожного з них. Після опублікування твору між ними виникла суперечка про розмір винагороди. Чи може видавництво вирішити цю суперечку. Відповідь мотивуйте з посиланням на правові норми.

4. Ви автор літературного твору. Якими способами ви можете дозволити іншим особам використання вашого твору. Відповідь мотивуйте з посиланням на конкретні правові норми.

5. Проаналізуйте таку правову ситуацію: За договором з видавництвом Савельєва І. підготувала окремий розділ до підручника "Правознавство". Після опублікування підручника Савельєва виявила, що в змісті підручника у назві розділу, який вона створила, поряд з її прізвищем було зазначено прізвище ще одного автора Москаленка В. Чи є правовою вказана ситуація? Відповідь мотивуйте з посиланням на правові норми.

6. Проаналізуйте таку правову ситуацію: Видавництво "Ракурс" опублікувало фотоальбом "Мальовнича Україна", в якому використало без згоди фотохудожника К. 93 кольорових слайда. Чи є у вказаній ситуації склад правопорушення? Відповідь мотивуйте з посиланням на правові норми.

7. Ви автор виробу прикладного мистецтва - набору дерев'яних ложок з розписами. Яким способом можуть використовуватися ваші творіння іншими особами. Чи є у вас можливість самому реалізувати свої майнові права. Відповідь мотивуйте з посиланням на правові норми.

8. Проаналізуйте таку правову ситуацію: Український поет О., перебуваючи у відрядженні в Москві, в книжковому магазині побачив збірку своїх віршів російською мовою, опублікованих видавництвом "Парус". Згоди на переклад збірки російською мовою та на видання збірки він не надавав нікому. Чи є правовою вказана ситуація? Відповідь мотивуйте з посиланням на

правові норми.

9. Ви художник. За пропозицією Спілки художників України ви створили художнє полотно - картину для спеціалізованої художньої виставки-продажу. На яких умовах ви маєте укласти договір із Спілкою художників України. Відповідь мотивуйте з посиланням на правові норми.

10. Проаналізуйте таку правову ситуацію: На замовлення Будинку кіно кіностудія знімала фільм за сценарієм Ларіна О.М. При випуску фільму Ларін виявив, що його ім'я в титрах фільму відсутнє. В кіностудії йому пояснили, що його ім'я було виключено із титрів за вимогою замовника. Чи відбулось порушення прав сценариста? Відповідь мотивуйте з посиланням на правові норми.

11. Проаналізуйте таку правову ситуацію: Виробництво кіностудією фільму за режисерською постановкою Л. розпочалося до прийняття Закону "Про авторське право і суміжні права" 1993 року, а закінчилося в 1995 році. Чи підлягають перегляду у зв'язку з цим умови договору, укладеного кіностудією з режисером Л. в 1991 році. Відповідь мотивуйте з посиланням на правові норми.

12. Ви художник. Фірма "К" пропонує вам укласти договір, за яким вона отримує від вас права на публічний показ семи ваших картин за кордоном на виставці-продажу. Фірма пропонує оцінити ваші картини за страховою оцінкою і цю суму сплатити вам як авторську винагороду. Чи прийнятні для вас умови цього договору. Відповідь мотивуйте з посиланням на правові норми.

13. Проаналізуйте таку правову ситуацію: Скульптор В. передав Міністерству культури України скульптуру дівчини (рожевий мармур) на схов. Після смерті скульптора В. Мінкультури продало скульптуру в село Чернігівської області, не дивлячись на те, що дружина скульптора В. була жива. Чи є наявним правопорушення і якщо так, то чийх прав? Відповідь мотивуйте відповідно до чинного законодавства. (Мармур для скульптури скульптор купив за свої кошти).

14. Ви композитор. Створену вами сонату мав виконати оркестр Українського радіо. З ким і на яких умовах ви укладете договір про виконання вашого музичного твору. Чи можете ви зробити в цьому договорі певні застереження. Відповідь мотивуйте, посилаючись на правові норми.

15. Проаналізуйте таку правову ситуацію: Спадкоємиця балетмейстера А. звернулася до вас - юриста - за консультацією, чи є правомірним використання хореографії А. ансамблем ім. Вірського без укладення з нею угоди. Відповідь мотивуйте відповідно до чинного законодавства.

16. Ви - художник. Музей українського мистецтва в Києві запропонував вам намалювати картину старого подільського двору й подати її до музею на тематичну виставку. Який договір ви маєте укласти з музеєм та на яких умовах. Відповідь мотивуйте відповідно до чинного законодавства.

17. Проаналізуйте таку правову ситуацію: Ви - художник. За договором з художнім салоном, було виставлено в салоні вашу картину, а згодом продано. Чи можете ви претендувати на виплату визначених ст. 27 Закону п'яти відсотків від ціни продажу картини. Відповідь мотивуйте з посиланням на положення ст. 27 Закону.

18. В телевізійній постановці на каналі УТ-1 було використано повість російського автора О.Тургенева, переклад якої українською мовою здійснив український перекладач К. Який договір повинен був бути укладений для законності використання повісті?

19. Проаналізуйте таку правову ситуацію: Видавництво "К" опублікувало вірші малолітньої Ірини Х. Коли мати Ірини звернулася до видавництва з приводу неправомірного опублікування віршів її дочки без договору та виплати винагороди, видавництво повідомило, що використання віршів Ірини шляхом опублікування без договору є правомірним, оскільки семирічна дівчина не може бути суб'єктом зазначених правовідносин в силу того, що за цивільним законодавством вона вважається недієздатною особою. Чи законною була відповідь видавництва?

Свою відповідь мотивуйте відповідно до чинного законодавства.

20. Проаналізуйте таку правову ситуацію: Спадкоємиця відомого українського драматурга Л.Курбаса виявила, що один із театрів використав постановку драматурга без зазначення його імені. Чи дозволяє законодавство вплинути на цю ситуацію. Відповідь мотивуйте з посиланням на чинне законодавство.

21. Ви - фотохудожник. В одному із журналів виявили використання без вашої згоди кількох ваших слайдів в рекламі, яка була розміщена за договором з видавництвом, яке використало ці слайди як ілюстрації виданої ним книги за раніше укладеним договором з вами. Чи можете ви в цій ситуації вимагати укладення з вами договору. Відповідь мотивуйте за нормами чинного законодавства.

22. Проаналізуйте таку правову ситуацію: Художник М. за договором із сільськогосподарським підприємством зобов'язався розписати стіну будинку культури цього підприємства фарбами з відображенням збору врожаю. З ним було укладено трудову угоду, за якою сплачено заробітну плату за три місяці, протягом яких він здійснював розпис стіни. Чи у вказаній ситуації вбачається зміст правопорушення? Відповідь мотивуйте, посилаючись на правові норми.

23. Ви працюєте художником на фабриці іграшок "Перемога". На замовлення керівництва ви створили хутрянного ведмедика "Тішку". Яку угоду та на яких умовах ви маєте укласти із адміністрацією фабрики.

24. Ви - автор музичного твору, що увійшов складовою частиною до кінофільму. Який договір, з ким та яких умовах ви маєте укласти у зв'язку із зазначеним способом використання твору. Відповідь мотивуйте з посиланням на чинне законодавство.

25. Проаналізуйте таку правову ситуацію: Композитор Зуєв, не дивлячись на те, що страждає душевною хворобою і внаслідок цього не розуміє своїх дій і не може керувати ними, створює прекрасну музику, яка звучить по радіо. Чи може радіостанція використовувати написану музику і на яких умовах? Відповідь мотивуйте за чинним законодавством.

26. Ви автор збірки поезій, яку маєте намір видати під псевдонімом. Який договір, з ким і на яких умовах ви маєте укласти. Відповідь мотивуйте відповідно до чинного законодавства.

27. Проаналізуйте таку правову ситуацію: На замовлення Київського цирку В. створив сценарій циркової новорічної вистави, який було прийнято цирком за актом. Під час репетицій текст сценарію було змінено без згоди автора. Після закінчення новорічних вистав автору було відмовлено у виплаті винагороди на тій підставі, що від написаного ним сценарію нічого не залишилось. Чи у вказаній ситуації є зміст правопорушення? Відповідь мотивуйте, посилаючись на правові норми.

28. Ви автор літературного сценарію, який було використано продюсером при зйомці кінофільму. Який договір, з ким і на яких умовах ви маєте укласти стосовно використання створеного вами літературного сценарію. Відповідь мотивуйте, посилаючись на чинне законодавство.

29. Проаналізуйте таку правову ситуацію: Творче об'єднання "Екран" здійснило постановку фільму-балету, в якому використало сюїту композитора Храмова. Позов спадкоємців композитора Храмова про захист їх прав творче об'єднання не визнало на тій підставі, що сюїта вже звучала по радіо. Чи законними були дії творчого об'єднання? Відповідь мотивуйте з посиланням на правові норми.

30. Ви співавтор наукової статті, в основу якої покладено розробки, проведені за рахунок фінансування організації, в якій ви працюєте. За яким договором ви набудете право на опублікування цієї статті, за якими умовами. З ким маєте укласти цей договір. Відповідь мотивуйте, посилаючись на правові норми.

31. Проаналізуйте таку правову ситуацію: Більшість бібліотек м. Києва допускають репрографічне відтворення примірників творів за запитаннями фізичних осіб з комерційною метою. Чи законною є їх діяльність? Відповідь мотивуйте, посилаючись на правову норму.

32. Видавництво "Дніпро" має намір опублікувати збірку творів В.Некрасова, померлого 25 років тому за кордоном. З ким видавництво має підписати договір на опублікування творів В.Некрасова та на яких умовах. Відповідь мотивуйте відповідно до чинного законодавства.

33. Проаналізуйте таку правову ситуацію: Авторам медичного довідника з фармакології стало відомо, що їх довідник репрографічно відтворюється Харківським медичним інститутом без їх згоди і реалізується студентам за плату. Чи у діях інституту є склад правопорушення або злочину? Відповідь мотивуйте з посиланням на чинне законодавство.

34. Видавництво "Мистецтво", маючи намір видати збірник "Народні артисти", використало статті різних авторів, що публікувалися в періодичній пресі. Чи має видавництво укласти договори із цими авторами і на яких умовах. Відповідь мотивуйте, посилаючись на правові норми.

35. Проаналізуйте таку правову ситуацію: За договором з редакцією журналу "Всесвіт" М. Крилов переклав українською мовою твір Е. Хемінгуея "Останні хороші місця". Згодом він виявив (до публікації у журналі "Всесвіт"), що частину його перекладу використав інший журнал без його згоди та без зазначення його імені. Чи відбулось правопорушення і яке? Відповідь мотивуйте, посилаючись на чинне законодавство.

36. Чугуєв О. переклав російською мовою твори латвійських авторів, які мало намір випустити в світ англійською мовою видавництво "Прапор". Який договір, з ким і на яких умовах має укласти видавництво "Дніпро".

37. Ю., як правонаступниця авторських прав свого батька – відомого письменника, подала позов до спільного підприємства „Сніп” про незаконне використання її права інтелектуальної власності, що виразилось у виданні спільним підприємством „Сніп” книги батька тиражем 100 тис. примірників.

У процесі підготовки справи до слухання було встановлено, що за своє життя її батько передав рукопис засновнику підприємства „Сніп” для ознайомлення і між ними велась підготовка проекту виключної ліцензійної угоди, але смерть автора перешкодила її укладенню.

За заповітом автор передав усі свої права дочці, яка після вступу в права спадкоємниці їх уступила видавництву «Макс».

Відповідач також пояснив, що в період підготовки договору на підставі попередньої домовленості переказав на рахунок автора обумовлену частину авторської винагороди і представив копію відповідного платіжного документа.

Позивачка наполягала на тому, що договір її батьком не був підписаний і про одержання ним сум за платіжним документом їй нічого не відомо.

Яке рішення повинен винести суд? Чи є порушення прав інтелектуальної власності позивачки? Якщо є, то які заходи їх захисту передбачає чинне законодавство?

38. Радіостанція “Науковці-фм” у рубриці “Останні новини науки та техніки” передала в ефір опубліковану в журналі статтю Петрова М. “Результати дослідження дна континентального шельфу України”. Петров М. поставив до радіостанції вимогу про сплату винагороди. Її було відхилено, керуючись тим, що згідно з законодавством усі опубліковані наукові статті можуть транслюватися в ефірі без згоди автора та без сплати йому винагороди.

В яких випадках чинне законодавство в сфері авторського права допускає використання творів науки без згоди автора та сплати йому винагороди?

39. Громадянин П. зробив тюнінг своєї машини, серед елементів якого було відтворення на бампері та дверцятах автомобіля картини художника Айвазова. Якось, гуляючи вулицями міста, художник побачив автомобіль громадянина П. і вирішив, що його права порушено, а тому звернувся за консультацією до адвоката.

Які роз’яснення може отримати художник?

40. Магазин “Симпатик” у рекламі себе та своєї продукції на телебаченні та радіомовленні для музичного супроводу реклами використовував частини сучасних популярних творів. Автор одного з них вирішив, що рекламодавець порушує його авторські права та звернувся за роз’ясненнями до юриста.

Які роз’яснення може отримати автор музичного твору?

41. Кінолог-дресирувальник П. розробив унікальну методику дресури службових собак, які здобували призові місця на виставках і змаганнях. Згодом П. вирішив отримати охоронний документ та на касетах і CD-дисках реалізовувати записи своїх уроків. За допомогою він звернувся до юриста.

Чи можна отримати охоронний документ на методи? Який правовий режим охорони записів уроків дресирувальника на матеріальних носіях?

42. М. написав дванадцять пісень для музичного альбому. Відповідно до укладеної ним усної угоди із студією звукозапису „Каскад” остання виробила 4 тисячі CD-дисків із цими піснями, за що М. сплатив студії 25 000 грн. Крім того, власник студії заявив, що продаж дисків і наступні їх випуски М. має здійснювати тільки через студію.

Через кілька місяців М. почув в одній із радіопередач виконання однієї із своїх пісень, розміщених на диску. Він звернувся до радіо з приводу гонорару за використання його твору. Там йому пояснили, що диск із піснями і дозвіл на його використання в ефірі редакція радіо отримала від студії звукозапису „Каскад”, яка таким чином намагалась зробити рекламу пісням М.

Чи обґрунтовані вимоги студії звукозапису „Каскад”? Які права виникли у М. і студії „Каскад” у зв’язку з виробництвом дисків? Хто має право на реалізацію дисків, використання пісень, розміщених на них і на надання права на їх використання (виконання)? Чи повинне радіо виплатити М. гонорар? Яка форма оформлення права на продаж дисків та виконання пісень може бути використана у даному випадку?

43. Автор музики та слів, виконавець Г. уклав договір із виробником фонограм на запис його нової пісні на фонограмі. Який договір і на яких умовах має бути укладено. Відповідь мотивуйте відповідно до чинного законодавства.

44. Інженер К. прочитав в Офіційному бюлетені "Промислова власність" інформацію про виданий патент України на винахід - пристрій для одержання яблучного соку. На основі цього він вирішив виготовити такий пристрій для себе з тим, щоб в домашніх умовах одержувати яблучний сік з вирощених на дачній ділянці яблук. Попередньо К. звернувся до свого знайомого юриста із запитанням, чи не буде порушенням прав, що впливають з патенту, виготовлення ним запатентованого пристрою для використання його в особистих (домашніх) цілях. Яку відповідь дали б Ви на поставлене запитання?

45. ЗАТ "Металург" одержало патент на винахід - спосіб виплавки чавуну. Через 2 роки керівництву ЗАТ стало відомо, що ТОВ "Тернопільметал" застосовує в своєму виробничому процесі спосіб виплавки чавуну, який охороняється одержаним ЗАТ патентом. ЗАТ звернулось в господарський суд з позовом до ТОВ про припинення неправомірного використання винаходу. ТОВ проти пред'явленого позову заперечувало, посилаючись на те, що на дату подачі заявки ЗАТ даний спосіб виплавки чавуну вже був винайдений працівниками ТОВ і зберігався в якості конфіденційної інформації. Відповідно, ТОВ має право використовувати даний спосіб в подальшому на основі права попереднього користувача. Вирішіть спір.

46. Винахідник С. створив винахід і розкрив його сутність у статті, опублікованій в канадському науковому журналі. Номер журналу, в якому опублікована стаття С., підписано до друку 05.04.2015 р. Разом з тим С. 20.05.2016 р. подав заявку для одержання патенту на цей винахід. Чи відповідає заявлений винахід умові новизни?

47. ТОВ "Тріумф" звернулось в господарський суд з позовом до ПП "Орбіта" про припинення неправомірного використання винаходу та відшкодування завданих збитків. В процесі розгляду справи з'ясувалось, що формула винаходу, на який ТОВ одержало патент, складається з 1 незалежного і 3 залежних пунктів. ПП використало всі ознаки, вказані в незалежному пункті формули винаходу, і деякі ознаки, вказані в залежних пунктах. Чи мало місце порушення прав ТОВ на запатентований ним винахід?

48. Інженери Г. і С. подали заявку на винахід "Диференційний індикатор напруги". До складу заявки, окрім заяви про видачу патенту, ввійшли креслення пристрою. За результатами формальної експертизи авторам було запропоновано надати відсутні документи.

Які документи повинні додатково входити до складу заявки?

49. Б., С., К., О., Щ. був виданий патент на "Полімерне зубчате колесо" з наступною формулою винаходу:

1. Полімерне зубчате колесо за патентом № 235098, відмінне тим, що армовані пластини додатково жорстко з'єднані між собою, наприклад, кільцями.

2. Колесо за п.1, відмінне тим, що кільця виконані з радіальними пазами.

Дайте характеристику поняття, видів і структурних елементів формули винаходу, а також її правового значення.

50. Р.– автор винаходу "Пристрій для заточення різців", створеного у зв'язку з виконанням трудового договору. Патент на даний винахід виданий об'єднанню, у якому працює Р. Довідавшись, що об'єднання використовує його винахід, Р. звернувся до адміністрації об'єднання з проханням виплатити йому винагороду. Отримавши відмову, Р. звернувся з позовом до суду. Об'єднання заперечувало факт використання винаходу. Тому суд призначив у справі експертизу. У висновку експертизи сказано, що у пристроях, виготовлених на об'єднанні, використовуються чотири із п'яти ознак винаходу Р., зафіксованих у його формулі, а одна ознака замінена еквівалентною їй ознакою. На цій підставі суд відмовив Р. у позові. Р. звернувся в Укрпатент з проханням підтвердити факт використання його винаходу.

Хто, на яких умовах і в якому порядку виплачує винагороду за використання винаходу, створеного у зв'язку з виконанням трудового договору? Як встановлюється факт використання винаходу? Чи має правове значення заміна однієї з ознак винаходу еквівалентною їй ознакою? Яку відповідь має дати автору Укрпатент? Які подальші дії Р.?

51. Г. отримав патент на винахід "Кукурудзозбиральний комбайн". За заявкою Б. і Ч. також був виданий патент на "Кукурудзозбиральний

комбайн” з більш пізнім пріоритетом. Г., вважаючи, що комбайн Б. і Ч. за своєю конструкцією нічим суттєвим не відрізняється від тієї схеми, яка була запропонована ним, звернувся в Укрпатент зі скаргою, у якій просив анулювати патент, виданий Б. і Ч. Укрпатент скаргу Г. відхилив на тій підставі, що винахід Б. і Ч. не тотожний його винаходу, оскільки він має відмінні особливості, не захищені патентом, виданим Г. Після цього Г. звернувся до суду з позовом до Ч. і Б. про анулювання виданого їм патенту. В обґрунтуванні свого позову Г. послався на те, що Ч. і Б. запозичили у нього схему винаходу. Суд встановив, що комбайни позивача і відповідача не тотожні між собою, однак позов Г. задовольнив, зіславшись на те, що ті відмінні ознаки, які наведені у формулі винаходу відповідачів, за своїм характером і значенням не істотні і не могли слугувати підставою для видачі патенту.

Хто і в якому порядку розглядає спір про новизну винаходу і про авторство на винахід? Який спір виник у даному випадку? Яке рішення має бути винесене судом?

52. Бельгійська фірма подала в Укрпатент заявку на видачу патенту на винахід “Пристрій для фотоемальсійних вимірювань”. У заяві вказувалось, що ця заявка користується конвенційним пріоритетом, тому що першочергово аналогічна заявка була подана у Бельгії ще півтора роки тому. Укрпатент відмовився прийняти заявку і вимагав від фірми, по-перше, оплати відповідного збору, оскільки всі заявки від іноземних заявників обкладаються зборами, по-друге, надання у місячний строк копії першочергової заявки. Отримавши квитанцію про оплату збору і копію попередньої заявки, Укрпатент розглянув заявку про видачу патенту. У рішенні Укрпатенту вказувалось, що після подачі заявки у Бельгії у багатьох країнах були опубліковані повідомлення про створений винахід, однак заявник користується конвенційним пріоритетом, тому ці повідомлення не перешкоджають видачі патенту.

Чи правомірна вимога Укрпатенту про виплату збору за подання заявки? У який строк іноземний заявник зобов’язаний надати копію першочергової заявки? Чи обґрунтоване рішення Укрпатенту про видачу патенту?

53. Укрпатент прийняв рішення про відмову у видачі патенту М. за заявкою на “Форму для лиття виробів”, подану 6 грудня 2016 року. Під час розгляду скарги заявника на це рішення встановлено, що відомості про аналогічну форму лиття опубліковані за два місяці до подання заявки у книзі “Пластмаси”. Тоді М. попросив встановити пріоритет за більш ранньою заявкою, поданою ним спільно з Васильєвим 4 жовтня 2016 року, тобто до виходу у світ книги “Пластмаси”. Укрпатент прийшов до висновку, що матеріали ранішої заявки не ідентичні матеріалам розглядуваної заявки. Але, враховуючи, що на дату подачі ранішої заявки винахід був новим, Укрпатент прийняв 7 лютого 2016 року рішення видати М. патент. Через 5 днів після прийняття такого рішення до Укрпатенту надійшла заявка про видачу патенту

на тотожну "Форму для лиття виробів" від шведської фірми. Перша заявка на цей винахід була подана у Швеції 14 лютого 2016 року.

Як встановлюється пріоритет винаходу? Чи має заявлений винахід новизну? Чи правомірне рішення Укрпатенту про видачу патенту? Які правові наслідки подання заявки іноземною фірмою?

54. Інженерно-інноваційний центр "Велекс" з 2013 р. здійснював науково-дослідні роботи по удосконаленню технології одержання казанного палива. У результаті наукових досліджень була розроблена нова технологія, заснована на принциповій зміні способу одержання палива. Дослідні партії палива були випробувані у виробництві і показали позитивні результати. У лютому 2004р. була розроблена технічна документація.

Свиридов В.П., який з 2012 р. працював інженером технологом в Інженерно-інноваційному центрі "Велекс" і звільнився в березні 2014 р., 15.11.2014 р. подав заявку на винахід "Спосіб одержання казанного палива". Заявником 12.01.2015 р. було подане клопотання про опублікування заявки раніше зазначеного в законі терміну і проведення експертизи. У результаті проведеної експертизи технічне рішення було визнане відповідним до умов надання правової охорони й у встановленому порядку Свиридову В.П. у травні 1996 р. був виданий патент на винахід.

У 25.11.2015 р. інженерно-інноваційний центр "Велекс" подав заявку на одержання патенту без проведення експертизи на винахід "Спосіб одержання казанного палива". У грудні 2015 р. патент був виданий. У березні 2016 р. Свиридов В.П. подав позов до суду про визнання недійсним виданий патент.

Питання:

1. Які підстави були наведені в позові, поданому до суду проти видачі патенту без проведення експертизи Свиридовим В.П.?
2. Які аргументи можуть бути наведені інженерно-інноваційним центром "Велекс" і які його дії?
3. Можливе рішення суду з аргументацією.

55. Фірма "А" подала заявку на видачу патенту України на створений її співробітниками пристрій для збирання сільськогосподарської продукції з пріоритетом від 15.12.2015 року. Спочатку одержання патенту на даний винахід в іноземних державах не передбачалося. Проте, у результаті рекламно-комерційного розробки були знайдені партнери, що зацікавилися можливістю реалізації оригінального і перспективного виробу закордоном. Були віднайдені фінансові ресурси для інвестування у виробництво виробів на основі патентуємого пристрою, а також валютні кошти для патентування в іноземних державах з метою захисту експорту. Патентування винаходу в іноземних державах було визнано абсолютно необхідним.

Після маркетингових досліджень найбільш ймовірними країнами експорту були визначені: Російська Федерація, Беларусь, Казахстан, Польща й Угорщина. Оскільки остаточне визначення країн експорту було зроблено тільки 15.07.2016 року, патентуюча фірма одержала дозвіл на патентування

винаходу в іноземних державах тільки 15.10.2016 року (відповідно до вимог Статті 32 Закону України "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі").

Питання:

1. Розглянути можливі варіанти використання процедур патентування.
2. Визначити найбільш ефективну процедуру (з урахуванням фінансових вигод заявника і тимчасового фактора).

56. Фірма "Б" подала заявку на видачу патенту України на створений її співробітниками фармакологічний засіб лікування певних захворювань людини з пріоритетом від 15.07.2015 року. Цей засіб був створений у результаті планової цілеспрямованої роботи, у процесі якої проводилися патентні і кон'юнктурні дослідження, установлені найбільш доцільні ринки збуту. Спосіб виробництва цього високоефективного засобу не патентувався і являє собою "ноу-хау". Рішення про патентування засобу в іноземних державах з метою захисту експорту і продажу ліцензій на його виробництво було прийнято заздалегідь, тому відразу після подачі заявки на видачу патенту України в Укрпатент були направлені матеріали за цією заявкою для одержання дозволу на патентування в іноземних державах. Такий дозвіл був отриманий фірмою "Б" 15.10.2016 року. Таким чином, заявник мав досить часу для проведення робіт з патентування. В якості країн патентування були визначені: Російська Федерація, Беларусь, Казахстан, Узбекистан, Латвія, Литва, Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Хорватія, Франція, Італія, Бельгія, Великобританія, Іспанія, ФРН, Португалія, Нідерланди, Швейцарія, Швеція, Фінляндія, Індія, Китай, Японія, Австралія, США, Канада і Мексика.

Питання:

1. Описати можливі варіанти використання процедур патентування.
2. Визначити найбільш ефективну процедуру (з урахуванням фінансових вигод заявника і часового фактора).

57. Власник патенту СРСР на винахід, виданого 25 грудня 1991 року в 2000 році звернувся в Патентне відомство України з клопотанням про видачу патенту України на підставі патенту СРСР.

Питання:

1. Можлива відповідь Патентного відомства України і її обґрунтування.

58. Власник авторського посвідчення СРСР, виданого в 1989 році, звернувся в 1999 році в Патентне відомство України з клопотанням про видачу патенту України на підставі авторського посвідчення СРСР.

Питання:

1. Можлива відповідь Патентного відомства України і її обґрунтування.

59. При подачі заявки на винахід заявник із країни-учасниці Паризької конвенції вказав, що бажає скористатися пріоритетом винаходу по даті показу технології виробництва кондитерських виробів і устаткування для її

здійснення на міжнародній виставці, що проходила в Парижі (Франція). Експертиза відмовила у встановленні дати пріоритету.

Питання:

1. Підстава для відмови експертизи.
2. Поняття "виставочного пріоритету" з погляду Паризької конвенції по охороні промислової власності.

60. При проведенні кваліфікаційної експертизи міжнародної заявки експерт направив запит заявникові з єдиною вимогою - надати копії документів категорії "А", зазначених у звіті про міжнародний пошук, у повному обсязі, а також повний переклад на російську мову документів категорії "Х".

Питання:

1. Дати визначення міжнародної заявки.
2. У яких випадках експертиза має право зажадати від заявника додаткові матеріали?
3. Які документи відповідно до Договору про патентну кооперацію відносяться до категорії "А"?
4. Чи є правомірною вимога експертизи?

61. У процесі переписки за заявкою на винахід заявник змінив початкову редакцію формули винаходу, ввівши до неї ознаки, що раніше не містилися у формулі.

Експертиза винесла рішення про відмовлення у видачі патенту, мотивуючи своє рішення тим, що введені заявником у формулу винаходу ознаки не приймаються до розгляду, тому що вони не містилися в початковій редакції формули, а були наведені тільки в описі до винаходу.

Питання:

Які додаткові матеріали приймаються експертизою до уваги при проведенні експертизи (кваліфікованої експертизи).

Чи правомірно рішення експертизи за умови, що вищевказані ознаки були наведені заявником в описі винаходу.

Дії заявника.

62. За заявкою на винахід, поданою 16 серпня 2006 року, експертиза 18 червня 2009 року винесла рішення про відмову у видачі патенту. Відмова мотивувалась відсутністю новизни, тому що відомості про аналогічне технічне рішення опубліковані в статті за три місяці до дати подачі заявки. У своїй відповіді на рішення експертизи заявник 15 серпня 2009 року попросив установити пріоритет винаходу по більш ранній заявці, поданої ним 4 січня 2006 року, в описі якої ці ознаки були зазначені.

Питання:

1. Право пріоритету і порядок встановлення пріоритету.
2. Можливе рішення експертизи.

63. За заявкою на винахід, поданою А.Й. Семеновим 16 серпня 2006 року, експертиза 18 червня 2009 року винесла рішення про відмову у видачі патенту. Відмова мотивована відсутністю новизни, тому що відомості про аналогічне технічне рішення опубліковані в статті за три місяці до дати подачі заявки.

У своїй відповіді на рішення експертизи заявник вказав, що стаття написана його аспірантом, який у статті робить посилання на те, що автором технічного рішення є А.И. Семенов.

Питання:

1. Які відомості беруться до уваги експертизою при перевірці критерію охороноздатності - новизна.

2. Вкажіть, яка інформація не впливає на визнання винаходу патентоспроможним.

3. Можливе рішення експертизи.

64. О.В. Петренко в травні 2006 року одержав патент на винахід "Прилад для барботажу" за заявкою з пріоритетом від 10 липня 2004 року. Відомості про видачу патенту були опубліковані в квітні 2006 року.

У листопаді 2007 року в Апеляційну палату був направлений протест проти видачі патенту від В.О.Жолодковскої, що повернулася з тривалого відрадженьня. У протесті проти видачі патенту вказувалося на відсутність новизни приладу, на який виданий патент. У квітні 2006 року В.О. Жолодковській було відмовлено у видачі патенту на аналогічний прилад за заявкою, поданою 11 липня 2003 року.

Питання:

Чи підлягає протест В.О.Жолодковскої розгляду в Апеляційній палаті?

Яке рішення може бути прийняте: якщо буде встановлено, що технічні рішення за заявками О.В.Петренко і В.О.Жолодковскої тотожні; якщо в заявці Петренко О.В. містяться додаткові істотні ознаки.

65. Фірма "А" подала заявку на видачу патенту України на створений її співробітниками пристрій для обробки деревини з пріоритетом від 15.12.2004 року. Початкове одержання патенту на даний винахід в іноземних державах не передбачалося. Проте в результаті рекламно-комерційного пророблення були знайдені партнери, що зацікавилися можливістю реалізації оригінального і перспективного виробу за кордоном. Були віднайдені фінансові ресурси для інвестування у виробництво виробів на основі пристрою, що патентується, а також валютні кошти для патентування в іноземних державах з метою захисту експорту. Патентування винаходу в іноземних державах було визнано необхідним. Після маркетингових досліджень найбільш ймовірними країнами експорту були визначені: Російська Федерація, Беларусь, Фінляндія, Канада, США.

Оскільки остаточне визначення країн експорту було зроблено тільки 15.07.2005 року, патентуча фірма одержала в Укрпатенті України дозвіл на патентування винаходу в іноземних державах тільки 15.10.2005 року

(відповідно до вимог Статті 32 Закону України "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі").

Питання:

Розглянути можливі варіанти використання процедур патентування. Дати характеристики процедур патентування (недоліки і переваги).

Визначити найбільш ефективну процедуру (з урахуванням фінансових вигод заявника і часового фактора).

66. Фірма "Б" подала заявку на видачу патенту України на розроблений її співробітниками спосіб видалення апендициту з пріоритетом від 15.07.2014 року. Рішення про патентування способу в іноземних державах було прийнято після проведення наукової конференції, на якій була викладена інформація про цей спосіб. Інформація викликала велику зацікавленість наукових медичних кіл. Як країни патентування були визначені: Російська Федерація, Беларусь, Казахстан, Узбекистан, Латвія, Литва, Франція, Італія, Бельгія, Великобританія, Іспанія, Німеччина, Португалія, Нідерланди, Швейцарія, Швеція, Фінляндія, Індія, Китай, Японія, Австралія, США, Канада і Мексика. Оскільки конференція проходила 10.05.2015 року, було вирішено якомога швидше подати заявку в іноземні держави.

Питання:

Визначити доцільність патентування винаходу.

Описати можливі варіанти використання процедур патентування.

Визначити найбільш ефективну процедуру (з урахуванням фінансових вигод заявника і часового фактора).

67. О. розробив дизайн меблевого гарнітуру і виявив бажання одержати патент на створений ним промисловий зразок. Гарнітур складається з 5 предметів. О. звернувся за порадою до юриста стосовно того, чи може він подати одну заявку на весь гарнітур, чи йому потрібно подавати окремі заявки на кожен предмет гарнітуру.

Що таке вимога єдиності промислового зразка? Яку пораду дали б Ви у даній ситуації?

68. Декілька авторів створили малюнки, які згодом було використано ТОВ "Казка" при виробництві чайних сервізів. Автори вимагали від ТОВ "Казка" укладення договору на використання їх малюнків, посилаючись на те, що на всі твори, зокрема й виконані в порядку службового завдання, авторське право належить самим авторам.

ТОВ "Казка" відмовилося задовольнити таку вимогу, оскільки в трудовому договорі зазначено, що право на використання всіх творчих результатів інтелектуальної власності працівників належить саме підприємству. Більше того, товариство вважає, що створено промислові зразки, а не твори, що охороняються авторським правом. Дайте правову характеристику даному спору?

69. Місцевий конструктор-самоучка Енош В., облаштувавши свою кухню, змінив зовнішні панелі холодильника “Атлант”, чим зробив його самобутнім (індивідуальним). З часом його фото з’явилося в журналі “Дім” із статтею про те, як гарно можуть виглядати серійні речі за незначних змін. Власник підприємства-виробника холодильника “Атлант”, побачивши статтю в журналі, вирішив, що Енош В. порушив його права як власника патенту на промисловий зразок та звернувся за роз’ясненнями до юриста. Які роз’яснення може отримати власник підприємства-виробника холодильника “Атлант”?

70. Швейне підприємство “Domotex” підготувало літню колекцію одягу на конкурс та вирішило отримати охоронні документи на оригінальні елементи одягу, які втілились як у його зовнішньому вигляді, так і в технології крою. Який правовий режим охорони на свої екземпляри одягу може отримати швейне підприємство “Domotex” та які охоронні документи?

71. Українське підприємство, що випускає склотару з 1982 р. робить пляшки місткістю 0,5, 1 і 1,5 літра. Форма пляшки звичайна. Підприємство поставляє пляшки підприємствам, що випускають в Україні лікєро-горілочні напої і пиво.

Спільне українсько-італійське підприємство, що спеціалізується на торгівлі спиртними напоями, у грудні 2008 р. подало заявку на промисловий зразок і в березні 2009 р. одержало патент на промисловий зразок "Пляшка". Представлена на зображенні форма пляшки тотожна з тою, що випускає українське підприємство. У січні 2009 р. цим же підприємством була подана заявка на об’ємний товарний знак. Як товарний знак була заявлена пляшка, форма якої була об’єктом промислового зразка.

Після одержання патенту на промисловий зразок спільне українсько-італійське підприємство направило українському підприємству претензію, у якій вимагало припинити випуск і постачання пляшок у зв’язку з тим, що при їхньому випуску використані всі істотні ознаки промислового зразка, власником патенту на який воно являється. Українському підприємству пропонувалося укласти з власником патенту ліцензійний договір. У претензії повідомлялося також про подану заявку на об’ємний товарний знак. Подібна претензія була направлена також підприємствам, що закуповували пляшки для розливу своєї продукції.

Питання:

1 . Дати правову характеристику ситуації.

Які наслідки порушення прав власника патенту?

Які санкції за порушення прав патентовласника?

Що являється використанням промислового зразка?

Запропонувати можливі шляхи виходу із ситуації, що створилася, посилаючись на відповідні норми діючого законодавства.

72. На виставці, що проходила в м. Києві, Київська Акціонерна компанія "Інтермашбут" у травні 2016 р. демонструвала пральну машину "Маліна" оригінального дизайну. Пральна машина виявилася одним з експонатів, що викликав зацікавленість виробників подібної техніки. З метою охорони своїх інтересів Київська Акціонерна компанія "Інтермашбут" у листопаді 2008 р. подала заявку на одержання патенту на промисловий зразок в Українське патентне відомство. При подачі заявки заявник зажадав виставочний пріоритет.

Питання:

1. Які документи повинні бути представлені заявником для витребування виставочного пріоритету.
2. Можливе рішення Відомства.

73. Відкрите акціонерне товариство "Полонський порцеляновий завод" у 2006 році налагодило випуск нового виробу - чайний сервіз "Калинка", форма і розпис якого були розроблені в Лабораторії №2 порцелянового заводу. Відкрите акціонерне товариство "Полонський порцеляновий завод" подало в січні 2006 року у встановленому порядку заявку на промисловий зразок і в червні 2006 року одержало патент України на промисловий зразок. Авторами промислового зразка зазначені художники заводу Пеночкин І.Л. і Себелюбцев М.О., що постійно працюють у Лабораторії №2. При прийомі на роботу між працівниками заводу і керівництвом був укладений договір, відповідно до якого всі розробки, створені в рамках виконання службового завдання належать підприємству, а працівник одержує авторську винагороду відповідно до договору.

Художники заводу - Пеночкин І.Л. і Себелюбцев М.О. звернулися до керівництва заводу з заявою про виплату їм авторської винагороди в розмірі, передбаченому частиною 5 статті 14 Закону України "Про охорону авторського права і суміжних прав" і додатком №3 до постанови Кабінету Міністрів України від 19 листопада 1994р. №784 "Про мінімальні ставки авторської винагороди за використання витворів літератури і мистецтва". Керівництво заводу відмовилося виплатити авторську винагороду посилаючись на зазначені нормативні документи. Пеночкин І.Л. і Себелюбцев М.О. звернулися з позовом до суду.

Питання:

Назвіть об'єкти промислового зразка. Чим визначається обсяг наданої правової охорони промислового зразка?

Чим мотивувало керівництво своє відмовлення?

Дайте правову характеристику ситуації.

Запропонуйте можливе рішення суду.

74. Фірма "Едельвейс" подала в листопаді 2014 року заявку на промисловий зразок "Пряжка для ремінного поясу". На фотографіях виробу була представлена пряжка для поясу, що може бути використана для форми службовців української армії. Форма пряжки - увігнута металева пластина

жовтого кольору. У середині металевої пластини рельєфно виконаний герб України, обрамлений вінком з дубових листів. Вінок обплетений стрічкою, на якій виконана напис назви роду військ. По краю пластини виконане заглиблення, що додає виробові чіткість і рельєфність.

У травні 2015 р. фірма "Едельвейс" одержала патент України на промисловий зразок і направила претензію підприємству, що виготовляє із січня 2015 р. пряжки для поясу для форми української армії. У претензії вказувалося, що підприємство порушує права фірми "Едельвейс", виготовляючи без її дозволу пряжки. При цьому вказувалося, що підприємство повинне відшкодувати збиток, нанесений власникові патенту на промисловий зразок, і припинити виготовлення зазначеного виробу. У зв'язку з тим, що підприємство не погодилося виконати вимоги, фірма "Едельвейс" подала позов у суд.

У відзиві на судовий позов підприємство вказало, що виготовляє пряжки відповідно до договору з Міністерством оборони України на підставі техдокументації, розробленої в 1997 р. відповідними лабораторіями цього міністерства. Техдокументація розроблялася на підставі Наказу Міністерства оборони України від 15.09.1997 №254 про затвердження зразків форменого одягу для службовців української армії. З наказом було ознайомлене широке коло військовослужбовців української армії, що доводить популярність в Україні промислового зразка до дати подачі заявки на видачу патенту на промисловий зразок фірмою "Едельвейс".

Питання:

Дайте правову характеристику ситуації, що склалася.

Вкажіть можливі шляхи вирішення.

75. Інженери станко-будівельного об'єднання Ц. і К. розробили оригінальну фрезерну кулю для фрезерного станка і подали на неї заявку в Укрпатент. У видачі патенту їм було відмовлено через невідповідність рішення вимогам, що висуваються до винаходів. Тоді автори звернулись у своє об'єднання із заявою визнати їхню новинку раціоналізаторською пропозицією. Пропозицію було прийнято і використано, однак визнати її раціоналізаторською адміністрація відмовилась. Підставою відмови було вказано те, що автори пропозиції, працюючи інженерами конструкторського бюро об'єднання, впродовж двох років займались вдосконаленням конструкції фрезерного станка, якого випускало об'єднання. Півроку до цього робочий проект нової конструкції станка був затверджений і розпочато його освоєння. Вважаючи свої права порушеними, Ц. і К. вирішили звернутися до суду.

Дайте відповідь на питання: Який порядок визнання пропозиції раціоналізаторською? Чи може бути визнана раціоналізаторською пропозиція інженерно-технічних працівників юридичної особи? У якому порядку вирішуються спори про кваліфікацію раціоналізаторських пропозицій?

76. Працівники тракторного заводу Г. і Л. розробили схему стелажу для подання труб до преса і оформили її як раціоналізаторську пропозицію. Після

використання пропозиції працівники того ж заводу Р. і П. звернулись до суду з позовом про визнання їх співавторами раціоналізаторської пропозиції. Свої вимоги позивачі обґрунтували тим, що Р. виготовив креслення, а П. виготовив за цими кресленнями дослідний зразок стелажу.

Хто може бути визнаний співавтором раціоналізаторської пропозиції? Яке рішення винесе суд?

77. Слюсар заводу Б. вдосконалив схему блокування реле і подав заяву з проханням визнати цю схему раціоналізаторською пропозицією, що і було зроблено. Пропозицію успішно впровадили у виробництво, а Б. виплатили авторську винагороду. Через рік, перебуваючи у відрядженні, Б. довідався, що на іншому заводі застосовується схема блокування, тотожна тій, що розробив він, але оформлена на ім'я інженера Ю.. Вважаючи, що в даному випадку порушено його право на раціоналізаторську пропозицію, Б. подав позов до суду, вимагаючи визнати його єдиним автором нової схеми блокування реле. Як визначається новизна раціоналізаторської пропозиції? Яке рішення у даній ситуації винесе суд?

78. Під час приватної поїздки в Румунію Кузьма привіз звідти мішок нового сорту пшениці і став його розводити у колективному сільськогосподарському підприємстві “Сеньків”. Урожайність була набагато вище середньої по району. Спільно з агроуніверситетом були проведені випробування, і через 6 років подана заявка на отримання патенту на новий сорт пшениці. Після проведення випробувань було видано патент на новий сорт пшениці, який вже був широко розповсюджений і вивозився в ряд країн. Румунські вчені заявили позов про визнання патенту недійсним. У позові суд відмовив. На цьому прикладі з'ясуйте ознаки патентоздатності нових сортів рослин та порядок їх патентування. Яке рішення повинен винести суд?

79. У Патентне відомство надійшло дві заявки на реєстрацію торговельних марок. Перша заявка була подана підприємцем К., який мав намір зайнятися виробництвом коньяку і в якості торговельної марки своєї продукції хотів використати зображення Президента України на синьому фоні з написом “За перемогу”. К. вважав, що така торговельна марка одразу підвищить попит на його продукцію.

80. Друга заявка надійшла від ТОВ “Зірка”, що займається наданням послуг для ветеранів війни та праці і просить дозволити використовувати як частину торговельної марки державний герб України, сподіваючись, що на це звернуть увагу ветерани.

81. Чи вправі Установа зареєструвати торговельну марку К.? Чи може Установа надати дозвіл на використання герба України у торговельній марці ТОВ “Зірка”? Відповіді обґрунтуйте.

82. ВАТ “Чорноморець” займається виловом риби. Реалізуючи рибу в

Україні, воно використовувало належне йому комерційне найменування “Рибацькі сіті”. З 17 серпня 2015 року у зв’язку із зменшенням вилову риби і збільшенням тарифу на перевезення вантажу ВАТ “Чорноморець” припинило вивезення риби на продаж в інші міста України, здаючи виловлену рибу на місцевий рибзавод у м. Одеса. Впродовж року ВАТ “Чорноморець” не використовувало у своїй діяльності комерційне найменування “Рибацькі сіті”. У грудні 2016 року ВАТ “Чорноморець” було ліквідовано, а належні йому рибальські човни і засоби лову перейшли до підприємця Н., який, збуваючи рибу, став використовувати комерційне найменування “Рибацькі сіті”.

83. У лютому 2016 року на ринку з’явилась продукція ТОВ “Костя і К”, яке під час продажу риби використовувало комерційне найменування “Рибацькі сіті”. На вимогу Н. припинити використання належного йому комерційного найменування ТОВ “Костя і К” відповіло відмовою, заявивши, що його претензія необґрунтована.

Чи передається виключне право на комерційне найменування при переході підприємства до іншої юридичної особи? Чи перейшло це право до Н.? У якому випадку припиняється виключне право на комерційне найменування? Відповідь обґрунтуйте. Чи правомірна вимога Н. до ТОВ “Костя і К” припинити використання комерційного найменування “Рибацькі сіті?”

84. Українське підприємство випустило на ринок України в листопаді 1916 р. радіоприймач нового покоління під назвою "Піонер". Заявка на знак для товарів і послуг була подана відповідно до діючого законодавства в грудні 2016 р. за класом "радіотовари". Знак являв собою комбіноване зображення з домінуючим елементом, у якості якого було використано словесне позначення "Піонер", виконане оригінальним шрифтом у кирилиці. Підприємство мало намір експортувати виріб у країни Східної Європи і готувалося подати заявку на міжнародну реєстрацію згідно Мадридської угоди.

Через півроку після появи на ринку нового виробу і проведення великої рекламної компанії, директор підприємства одержав від японської фірми "Пайоніер Кабусікі Канта" листа, у якому пропонувалося припинити продаж і рекламу радіоприймача "Піонер", тому що фірма являється власником діючої в Україні із січня 2016 р. міжнародної реєстрації на знак "Ріюппієг" для радіотоварів. У листі також повідомлялося, що виріб українського підприємства порушує в Україні патентні права фірми. У випадку продовження випуску радіоприймача "Піонер" фірма подасть позов до суду про порушення своїх прав і відшкодування заподіяного збитку, який, на припущення фірми складає 1 млн. дол.

Питання:

Дайте розгорнуту правову характеристику.

Правомірність претензій японської фірми.

Які дії повинно було б виконати українське підприємство, до початку

розробки виробу і випуску його на ринок?

Можливі дії українського підприємства.

Які наслідки порушення прав фірми?

85. Громадянин України 17.02.2016 року подав у встановленому порядку заявку на одержання свідоцтва на знак для товарів і послуг. Двадцять другого березня 2016 р. ДП Укрпатент направив заявнику повідомлення про встановлення дати подачі заявки і про прийняття її до розгляду.

У травні 2016 року Заявник виявив, що українське підприємство "Бумеранг" використовує для маркірування своїх товарів позначення подібне до ступеня змішання з позначенням, поданим ним на реєстрацію.

Питання:

Обґрунтувати можливі дії заявника в сформованій ситуації.

Статус документа направлено заявникові ДП Укрпатентом.

Вказати момент виникнення прав на знак для товарів і послуг.

Які норми законодавства повинні бертись до уваги заявником при здійсненні дій, спрямованих на запобігання можливого порушення його прав?

86. Заявник при подачі заявки на знак для товарів і послуг по класах 20, 40, 42 Міжнародної класифікації товарів і послуг вказав, що бажає скористатися пріоритетом знака, використаного на виставці для меблів і інших виробів з дерева. Ярмарок-виставка проходила у Ватутинському районі м. Києва й організатором її була районна адміністрація.

Питання:

1. Можливе рішення експертизи.

2. Вимоги, які повинен виконати заявник для витребування виставочного пріоритету.

3. Поняття "виставочного пріоритету" з погляду Паризької конвенції по охороні промислової власності.

87. Під час перевірок авіакомпанії "Південні авіалінії" (м. Одеса пр. Шевченко, 31) і агентства повітряних перевезень "Пасифік Скай" (м.Одеса, пр. Шевченко, 31) виявлено, що згідно Договору про співробітництво в сфері організації продажу повітряних перевезень" від 20.03.2015 р., підприємства надають один одному право на використання позначень зареєстрованих як знаки для товарів і послуг, зокрема право на розміщення відомостей про послуги одного підприємства під позначенням іншого без зазначення особи, що надає послуги. Обидва підприємства є співвласниками свідоцтва на знак для товарів і послуг. Питання: Можливе рішення прийняте компетентним органом у результаті перевірки. Які права надаються власникам свідоцтва на знак для товарів і послуг.

88. Підприємство "Сиріус" 25.01.2016 подало в Український інститут промислової власності (Укрпатент) заявку на комбінований знак для товарів і послуг ЛОТОС + зображення за переліком товарів, що відносяться до

класів МКТУ 2,3,4. За заявкою була встановлена дата подачі і проведена експертиза по формальних ознаках. Заявникові було направлено відповідне повідомлення. Керівництво підприємства 22.03.2016 звернулося в Укрпатент із клопотанням про проведення за заявкою експертизи у найкоротші терміни, мотивуючи своє прохання необхідністю подачі міжнародної заявки для захисту експортної продукції. Керівництво Укрпатента пішло назустріч заявникові і 28.06.2010 після проведення експертизи було винесено рішення про реєстрацію знака. У встановленому порядку відомості про видачу свідоцтва були опубліковані, була здійснена державна реєстрація і видане свідоцтво на знак для товарів і послуг. Підприємство розгорнуло широку рекламну компанію своїх товарів, подало заявку на міжнародну реєстрацію, затративши на ці заходи більш 500 тис. грн. 29.06.2016 в Укрпатент надійшла заявка на знак для товарів і послуг від російської фірми "Сонечко" на словесний знак ЛОТОС за переліком товарів, що відносяться до класів МКТУ 2,3,4.02.09.2016 від заявника було отримане клопотання про витребування пріоритету за заявкою, поданою в Російській Федерації 24.01.2016.

Питання:

1. Можливе рішення Укрпатента за заявкою фірми "Сонечко".
2. Опишіть можливий розвиток подій, спрогнозуйте наслідки для заявника - фірми "Сонечко", власника свідоцтва - підприємства "Сириус", Укрпатента.

89. Українське підприємство "Гонг" уклало договір про постачання моторної олії "МОВІ" з німецькою фірмою "МОВІ SPA". Відповідно до договору фірма "МОВІ SPA", власник свідоцтва на знак для товарів і послуг в Україні за класом 03 МКТУ, постачає товар, гарантує його якість і дає дозвіл підприємству "Гонг" використовувати його знак на умовах виключно ліцензії на строк 5 років. При цьому підприємству "Гонг" дозволяється ввозити продукцію фірми "МОВІ SPA" на територію України, пропозицію до продажу, проведення рекламної компанії, продаж товару, а також надання права на використання знаку третім особам для продукції фірми "МОВІ SPA". Договір був представлений на реєстрацію в Державний департамент інтелектуальної власності. У реєстрації договору було відмовлено на підставі того, що власник знака не має реєстрації за класом 35.

Питання: Права, надані власникові свідоцтва. Правомірність відмовлення в реєстрації. Структура ліцензійного договору. Особливість ліцензійного договору на товарний знак.

90. Німецька фірма "Рейн", що утвердилася у м. Кіровограді, за відповідним дозволом займалась виготовленням і реалізацією свинячої шинки. 15 вересня 2014 року фірма подала у Патентне відомство заявку на надання права використання вже зареєстрованого найменування місця походження товару у Кіровоградській області: "Кіровоградська шинка". Обґрунтовуючи таке зазначення, фірма вказала, що технологія виготовлення нею свинячої шинки відповідає технології виготовлення "Кіровоградської шинки". Але на

запит експертизи Патентного відомства фірма “Рейн” не змогла надати документ, що підтверджує її право на заявлене найменування місця походження товару у країні його походження – Україні.

Чому фірма “Рейн” не змогла надати Патентному відомству документ, що підтверджує її право на заявлене найменування місця походження товару у країні його походження – Україні? Чи зобов’язана фірма мати такий документ? Яким має бути рішення Патентного відомства за заявкою фірми?

91. ЗАТ “Потічок” визначило як основний напрям своєї діяльності виготовлення і реалізацію спирто-горілчаних виробів. Оскільки горілка виготовлялась у м. Києві, засновники товариства вирішили назвати її “Київська”. Вони вважали, що назва горілки за місцем її походження підвищить попит на неї, бо побутує думка, що продукція, виготовлена у Києві, має високу якість.

ЗАТ “Потічок” подало у Патентне відомство заявку на реєстрацію і надання права використання найменування місця походження товару “Горілка Київська”.

Чи вправі Патентне відомство зареєструвати найменування місця походження товару “Горілка Київська”, заявленого ЗАТ “Потічок”? Відповідь обґрунтуйте.

У який строк Патентне відомство повинно повідомити своє рішення за заявкою ЗАТ “Потічок”? Як цей строк відраховується?

Чи можливо оскаржити рішення Патентного відомства за заявкою ЗАТ “Потічок”, якщо воно буде негативним?

92. ЗАТ „Арсенал” - виробник мінеральних вод “Кришталева” видобуває та розливає мінеральну воду, яка надходить до торговельної мережі. ЗАТ „Арсенал” має відповідні документи на видобуток, зареєстровану торговельну марку “Кришталева”, що збігається з назвою географічного місця, де знаходиться свердловина видобутку води. Проте з технічних причин виробник не може повністю відкачувати необхідну кількість мінеральної води. Тому ТОВ „Сапфір” у встановленому законодавством порядку отримало дозвіл на довідкачування мінеральної води із скважини і почали її продавати, а на пляшках вказували назву “Кришталева” (за місцем видобутку).

Чи порушують своїми діями ТОВ „Сапфір” права ЗАТ „Арсенал”? Яким чином повинні бути врегульовані відносини між ЗАТ „Арсенал” та ТОВ „Сапфір”?

93. Ви автор комп'ютерної програми, яку створили у зв'язку з роботою за договором найму. Роботодавець права на використання цієї програми передав іншим фірмам, заробляючи на цьому великі доходи. Ваші претензії стосовно виплати вам у зв'язку з цим винагороди роботодавець не задовольнив, мотивуючи свою відмову тим, що комп'ютерну програму ви створили у зв'язку з роботою по найму і за це отримуєте заробітну плату. Відповідь

мотивуйте з посиланням на правові норми.

94. Ви програміст, який працює за договором найму. На яких умовах і який договір ви маєте укласти з роботодавцем стосовно комп'ютерних програм, які вами розробляються і реалізуються іншими особами. Відповідь мотивуйте з посиланням на правові норми.

95. Проаналізуйте таку правову ситуацію: Фірма "К", реалізуючи комп'ютерні програми, розроблені групою працюючих в ній програмістів, автором цих програм зазначила себе. Відповідь мотивуйте, посилаючись на правові норми.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ЗНАНЬ

---

1. Укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після:

- 1) внесення відповідних змін до Конституції України;
- 2) внесення змін до міжнародного договору;
- 3) внесення змін до спеціального законодавства України;
- 4) узгоджувальних процедур щодо ратифікації.

2. Згідно норм Цивільного кодексу відчужуватися можуть:

- 1) особисті немайнові права суб'єктів права інтелектуальної власності;
- 2) майнові права суб'єктів права інтелектуальної власності;
- 3) як особисті немайнові, так і майнові права суб'єктів права інтелектуальної власності;
- 4) усі майнові та деякі немайнові права суб'єктів права інтелектуальної власності.

3. До особистих немайнових прав інтелектуальної власності за Цивільним кодексом відносяться :

- 1) право на визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником тощо) об'єкта права інтелектуальної власності;
- 2) право перешкоджати будь-якому посяганню на право інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі чи репутації творця об'єкта права інтелектуальної власності;
- 3) право на переклад, адаптацію, аранжування та іншу видозміну твору;
- 4) право на використання об'єкта права інтелектуальної власності.

4. До майнових прав інтелектуальної власності відносяться:

- 1) право на використання об'єкта права інтелектуальної власності;
- 2) виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності;
- 3) виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності, в тому числі забороняти таке використання;
- 4) право перешкоджати будь-якому посяганню на право інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі чи репутації творця об'єкта права інтелектуальної власності.

5. В процесі захисту прав інтелектуальної власності суд може постановити наступне рішення:

- 1) зупинення пропуску через митний кордон України товарів, імпорт чи експорт яких здійснюється з порушенням права інтелектуальної власності;
- 2) прийняття рішення про скасування патенту як юридичного документу;

- 3) вилучення з цивільного обороту товарів, виготовлених або введених у цивільний оборот з порушенням права інтелектуальної власності та знищення таких товарів;
- 4) вилучення з цивільного обороту знарядь, які використовувалися для порушення права інтелектуальної власності.

6. Об'єктами авторського права є:

- 1) аудіовізуальні твори;
- 2) відеограми;
- 3) твори ужиткового мистецтва;
- 4) карти, плани, ескізи і пластичні твори.

7. Авторське право не поширюється на:

- 1) ідеї;
- 2) процеси;
- 3) методи діяльності;
- 4) усі відповіді вірні.

8. Не є об'єктами авторського права:

- 1) акти органів державної влади та органів місцевого самоврядування (закони, укази, постанови, рішення тощо), а також їх офіційні переклади;
- 2) державні символи України, грошові знаки, емблеми тощо, затверджені органами державної влади;
- 3) повідомлення про новини дня або інші факти, що мають характер звичайної прес-інформації;
- 4) усні твори.

9. Що розуміють під презумпцією автора:

- 1) за відсутності доказів іншого автором вважається фізична особа, яка володіє свідоцтвом на право авторства на твір;
- 2) за відсутності доказів іншого автором вважається фізична особа, яка за депонувала примірник твору в державному депозитарії;
- 3) за відсутності доказів іншого автором вважається фізична особа, яка опублікувала чи іншим способом випустила у світ твір;
- 4) за відсутності доказів іншого автором твору вважається фізична особа, зазначена звичайним способом як автор на оригіналі або примірнику твору.

10. Авторське право виникає з моменту:

- 1) створення твору;
- 2) опублікування твору;
- 3) реєстрації твору;
- 4) одержання охоронного документу на твір.

11. Майновими правами інтелектуальної власності на твір є:

- 1) право на володіння твором;

- 2) виключне право дозволяти використання твору;
- 3) право перешкоджати неправомірному використанню твору, в тому числі забороняти таке використання;
- 4) право на розпорядження твором.

12. Використанням твору є його:

- 1) відтворення будь-яким способом та у будь-якій формі;
- 2) переклад;
- 3) переробка, адаптація, аранжування та інші подібні зміни;
- 4) всі відповіді вірні.

13. Право слідування законодавством розглядається як:

- 1) Автор має невідчужуване право на одержання грошової суми у розмірі п'яти відсотків від суми кожного продажу оригіналу художнього твору чи оригіналу рукопису літературного твору, наступного за відчуженням оригіналу, здійсненим автором;
- 2) Автор має відчужуване право на одержання грошової суми у розмірі п'яти відсотків від суми кожного продажу оригіналу художнього твору чи оригіналу рукопису літературного твору, наступного за відчуженням оригіналу, здійсненим автором;
- 3) Автор має невідчужуване право на одержання грошової суми у розмірі семи відсотків від суми кожного продажу оригіналу художнього твору чи оригіналу рукопису літературного твору, наступного за відчуженням оригіналу, здійсненим автором;
- 4) Автор має невідчужуване право на одержання грошової суми у розмірі двадцяти відсотків від суми кожного продажу оригіналу художнього твору чи оригіналу рукопису літературного твору, наступного за відчуженням оригіналу, здійсненим автором.

14. Об'єктами суміжних прав без виконання будь-яких формальностей щодо цих об'єктів та незалежно від їх призначення, змісту, цінності тощо, а також способу чи форми їх вираження є:

- 1) виконання;
- 2) фонограми;
- 3) аудіовізуальні твори;
- 4) програми (передачі) організацій мовлення.

15. Право інтелектуальної власності на виконання виникає з моменту:

- 1) першого його запису;
- 2) першого його здійснення;
- 3) першої реєстрації в органах державної влади;
- 4) проставлення знаку охорони суміжних прав.

16. Майновими правами інтелектуальної власності на об'єкт суміжних прав є:

- 1) право на використання об'єкта суміжних прав;
- 2) виключне право дозволяти використання об'єкта суміжних прав;
- 3) право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта суміжних прав, у тому числі забороняти таке використання;
- 4) усі відповіді вірні.

17. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на виконання спливає через:

- 1) п'ятдесят років, що відліковуються з 1 січня року, наступного за роком здійснення першого запису виконання;
- 2) п'ятдесят років, що відліковуються з 1 січня року, в якому відбулось здійснення першого запису виконання;
- 3) сімдесят років, що відліковуються з 1 січня року, наступного за роком здійснення першого запису виконання;
- 4) життя виконавця та п'ятдесят років, що відліковуються з 1 січня року, наступного за роком здійснення першого запису виконання.

18. Науковим відкриттям є:

- 1) створення невідомих раніше, але об'єктивно існуючих закономірностей, властивостей та явищ матеріального світу, які вносять докорінні зміни у рівень наукового пізнання;
- 2) встановлення відомих раніше, але об'єктивно неіснуючих закономірностей, властивостей та явищ матеріального світу, які вносять докорінні зміни у рівень наукового пізнання;
- 3) встановлення невідомих раніше, але об'єктивно існуючих закономірностей, властивостей та явищ матеріального світу, які вносять докорінні зміни у рівень наукового пізнання;
- 4) встановлення невідомих раніше, але об'єктивно неіснуючих закономірностей, властивостей та явищ матеріального світу, які вносять докорінні зміни у рівень наукового пізнання.

19. Автор наукового відкриття має право:

- 1) надати науковому відкриттю своє ім'я або спеціальну назву;
- 2) монопольно використовувати відкриття під час свого життя;
- 3) на винагороду за будь-яке використання його відкриття;
- 4) використовувати, дозволяти чи забороняти використовувати іншим.

20. Право на наукове відкриття засвідчується:

- 1) патентом;
- 2) свідоцтвом;
- 3) дипломом;
- 4) ліцензією.

21. Винахід вважається придатним для набуття права інтелектуальної власності на нього, якщо він, відповідно до закону, є:

- 1) новим;
- 2) стабільним;
- 3) має винахідницький рівень;
- 4) придатний для промислового використання.

22. Об'єктом винаходу може бути:

- 1) форма;
- 2) розфарбування;
- 3) продукт;
- 4) процес у будь-якій сфері технології.

23. Корисна модель вважається придатною для набуття права інтелектуальної власності на неї, якщо вона, відповідно до закону, є:

- 1) новою;
- 2) придатною для промислового використання;
- 3) має винахідницький рівень;
- 4) є однорідною і стабільною.

24. Промисловий зразок вважається придатним для набуття права інтелектуальної власності на нього, якщо він, відповідно до закону, є:

- 1) придатним для промислового використання;
- 2) новим;
- 3) має винахідницький рівень;
- 4) є однорідним.

25. Об'єктом промислового зразка можуть бути:

- 1) форма;
- 2) малюнок чи розфарбування або їх поєднання;
- 3) внутрішнє розташування елементів в об'єкті;
- 4) процес у будь-якій сфері технологій.

26. Набуття права інтелектуальної власності на винахід засвідчується:

- 1) патентом;
- 2) деклараційним патентом;
- 3) свідоцтвом;
- 4) дипломом.

27. Набуття права інтелектуальної власності на корисну модель засвідчується:

- 1) патентом;

- 2) деклараційним патентом;
- 3) свідоцтвом;
- 4) дипломом.

28. Набуття права інтелектуальної власності на промисловий зразок засвідчується:

- 1) деклараційним патентом;
- 2) патентом;
- 3) свідоцтвом;
- 4) дипломом.

29. Обсяг правової охорони на винахід визначається:

- 1) формулою винаходу;
- 2) рефератом до винаходу;
- 3) кресленнями винаходу;
- 4) описом винаходу.

30. Обсяг правової охорони на корисну модель визначається:

- 1) кресленнями корисної моделі;
- 2) описом корисної моделі;
- 3) формулою корисної моделі;
- 4) рефератом до корисної моделі.

31. Обсяг правової охорони на промисловий зразок визначається:

- 1) формулою промислового зразка;
- 2) рефератом до промислового зразка;
- 3) кресленнями промислового зразка;
- 4) сукупністю суттєвих ознак промислового зразка.

32. Майнові права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок є чинними з дати:

- 1) наступної за датою їх державної реєстрації;
- 2) наступної за датою подання заявки до Установи;
- 3) наступної за датою видачі патентної грамоти;
- 4) наступної за датою сплати держмита за видання патенту.

33. Строк чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на винахід спливає через:

- 1) десять років, що відліковуються від дати подання заявки на винахід в установленому законом порядку;
- 2) п'ятнадцять років, що відліковуються від дати подання заявки на винахід в установленому законом порядку;
- 3) двадцять років, що відліковуються від дати подання заявки на винахід в установленому законом порядку;

4) тридцять років, що відліковуються від дати подання заявки на винахід в установленому законом порядку.

34. Строк чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на винахід спливає через двадцять років, що відліковуються від дати:

- 1) подання заявки на винахід в установленому законом порядку;
- 2) реєстрації патенту в Офіційному реєстрі;
- 3) оплати держмита за видання патенту;
- 4) проведення кваліфікаційної експертизи заявки.

35. Строк чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на корисну модель спливає через:

- 1) двадцять років від дати подання заявки на корисну модель в установленому законом порядку;
- 2) п'ятнадцять років від дати подання заявки на корисну модель в установленому законом порядку;
- 3) шість років від дати подання заявки на корисну модель в установленому законом порядку;
- 4) десять років від дати подання заявки на корисну модель в установленому законом порядку.

36. Строк чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на промисловий зразок спливає через:

- 1) десять років від дати подання заявки на промисловий зразок в установленому законом порядку;
- 2) двадцять років від дати подання заявки на промисловий зразок в установленому законом порядку;
- 3) п'ятнадцять років від дати подання заявки на промисловий зразок в установленому законом порядку;
- 4) тридцять років від дати подання заявки на промисловий зразок в установленому законом порядку.

37. Компонування інтегральної мікросхеми вважається придатним для набуття права інтелектуальної власності на нього, якщо воно є:

- 1) оригінальним;
- 2) однорідним;
- 3) стабільним;
- 4) новим.

38. Набуття права інтелектуальної власності на конструювання інтегральної мікросхеми засвідчується:

- 1) патентом;
- 2) дипломом;
- 3) свідоцтвом;

4) актом.

39. Обсяг правової охорони компонування інтегральної мікросхеми визначається:

- 1) формулою інтегральної мікросхеми;
- 2) зображенням цього компонування на матеріальному носіїві;
- 3) сукупністю суттєвих ознак інтегральної мікросхеми;
- 4) описом інтегральної мікросхеми.

40. Майнові права інтелектуальної власності на компонування інтегральної мікросхеми є чинними з дати:

- 1) наступної за датою оплати держмита за видання охоронного документу;
- 2) наступної за датою видання охоронного документу;
- 3) наступної за датою публікації заявки;
- 4) наступної за датою їх державної реєстрації.

41. Строк чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на компонування інтегральної мікросхеми спливає через:

- 1) десять років, що відліковуються від дати подання заявки на компонування інтегральної мікросхеми;
- 2) двадцять років, що відліковуються від дати подання заявки на компонування інтегральної мікросхеми;
- 3) п'ятнадцять років, що відліковуються від дати подання заявки на компонування інтегральної мікросхеми;
- 4) тридцять років, що відліковуються від дати подання заявки на компонування інтегральної мікросхеми.

42. Раціоналізаторською пропозицією є:

- 1) визнана державою пропозиція, яка містить технологічне (технічне) або організаційне рішення у будь-якій сфері її діяльності;
- 2) визнана юридичною особою пропозиція, яка містить технологічне (технічне) або організаційне рішення у будь-якій сфері її діяльності;
- 3) визнана Установою пропозиція, яка містить технологічне (технічне) або організаційне рішення у будь-якій сфері її діяльності;
- 4) визнана законом пропозиція, яка містить технологічне (технічне) або організаційне рішення у будь-якій сфері її діяльності.

43. Обсяг правової охорони раціоналізаторської пропозиції визначається:

- 1) її описом, а також кресленнями, якщо вони подані;
- 2) формулою раціоналізаторської пропозиції;
- 3) сукупністю суттєвих ознак раціоналізаторської пропозиції;
- 4) рефератом, який поданий до раціоналізаторської пропозиції.

44. Незаконне відтворення, розповсюдження творів науки, літератури і мистецтва, комп'ютерних програм і баз даних або інше умисне порушення авторського права і суміжних прав, якщо це завдало матеріальної шкоди у значному розмірі, караються штрафом:

- 1) від двадцяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- 2) від двохсот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- 3) від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- 4) від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

45. Найбільша санкція норми кримінального законодавства за злочини у сфері інтелектуальної власності становить:

- 1) позбавлення волі на строк від трьох до шести років;
- 2) позбавленням волі на строк від двох до п'яти років;
- 3) позбавленням волі на строк від одного до трьох років;
- 4) позбавленням волі на строк від чотирьох до семи років.

46. У статтях 176 та 177 Кримінального Кодексу матеріальна шкода вважається завданою в значному розмірі, якщо її розмір у:

- 1) у п'ять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян;
- 2) у десять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян;
- 3) у двадцять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян ;
- 4) у п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян .

47. У статтях 176 та 177 Кримінального Кодексу матеріальна шкода вважається завданою у великому розмірі - якщо її розмір у:

- 1) сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян;
- 2) двісті і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян;
- 3) п'ятсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян;
- 4) тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

48. У статтях 176 та 177 Кримінального Кодексу матеріальна шкода вважається завданою в особливо великому розмірі якщо її розмір у:

- 1) тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян;

- 2) п'ятсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян;
- 3) двісті і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян;
- 4) сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

49. Порядок реєстрації об'єктів права інтелектуальної власності у митному реєстрі, включаючи форму заяви, перелік інформації та документів, які додаються до заяви, подання і розгляду заяви та ведення реєстру визначається:

- 1) Верховною Радою України;
- 2) Кабінетом Міністрів України;
- 3) Митними органами України;
- 4) Державним департаментом інтелектуальної власності.

50. Законодавство України про авторське право і суміжні права складається з:

- 1) Конституції України;
- 2) Закону України "Про телебачення і радіомовлення";
- 3) Закону України « Про авторське право і суміжні права»;
- 4) Цивільного кодексу України .

51. Право на одержання контрольних марок мають:

- 1) імпортери примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних;
- 2) експортери примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних;
- 3) відтворювачі примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних;
- 4) представники державної системи правової охорони інтелектуальної власності.

52. Контрольні марки видаються:

- 1) Міністерством освіти і науки України;
- 2) Установою;
- 3) Кабінетом Міністрів України;
- 4) судом.

53. За кожну контрольну марку заявник сплачує суму в розмірі:

- 1) одного відсотка неоподаткованого мінімуму доходів громадян;
- 2) десяти відсотків неоподаткованого мінімуму доходів громадян;
- 3) одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян;
- 4) п'ятдесяти відсотків неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

54. Імпортовані примірники аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних маркуються контрольними марками:

- 1) перед митним оформленням на території України;
- 2) після митного оформлення на території України;
- 3) перед розповсюдженням їх суб'єктам продажу;
- 4) після укладення договорів з національними телерадіокомпаніями.

55. Примірники аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних, що експортуються, маркуються:

- 1) перед їх митним оформленням для перевезення через митний кордон України;
- 2) при передачі іноземному контрагенту на митній території України;
- 3) після їх митного оформлення для перевезення через митний кордон України;
- 4) при передачі іноземному контрагенту на території іноземної держави.

56. Установа здійснює контроль за виконанням цього Закону шляхом проведення планових і позапланових перевірок осіб, що здійснюють розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних:

- 1) представниками у справах інтелектуальної власності;
- 2) контрольними-ревізійними органами держави;
- 3) представниками організацій колективного управління майновими правами;
- 4) державними інспекторами з питань інтелектуальної власності.

57. Розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних, упаковки яких не марковані контрольними марками або марковані контрольними марками, що мають серію чи містять інформацію, які не відповідають носію цього примірника, або номер, який не відповідає даним Єдиного реєстру одержувачів контрольних марок, - тягне за собою накладення штрафу:

- 1) від одного до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією цих примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних ;
- 2) від десяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією цих примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних ;
- 3) від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією цих примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних ;
- 4) від ста до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією цих примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних.

58. З позиції авторського права, заявка це:

- 1) сукупність документів, необхідних для державної реєстрації авторського права або договору, який стосується права автора на твір;
- 2) документ, необхідний для державної реєстрації авторського права або договору, який стосується права автора на твір;
- 3) сукупність документів, виданих заявнику після встановлення дати подання заяви на реєстрацію;
- 4) документ, що засвідчує реєстрацію авторського права чи договору, що стосується права автора на твір.

59. Реєстрація авторського права на твір засвідчується:

- 1) патентом;
- 2) витягом з реєстру реєстрацій;
- 3) свідоцтвом;
- 4) деклараційним патентом.

60. В авторському праві свідоцтво – це документ, що засвідчує:

- 1) авторство (авторське право) на оприлюднений чи неоприлюднений твір;
- 2) факт і дату оприлюднення твору (за наявності);
- 3) монопольне право автора на використання твору;
- 4) право на дозвіл чи заборону використання твору автора іншим особам.

61. Заявка на реєстрацію авторського права подається до:

- 1) Міністерства освіти і науки України;
- 2) Державної служби інтелектуальної власності;
- 3) Українського агентства з авторських та суміжних прав;
- 4) Представника у справах інтелектуальної власності.

62. Внесення відомостей до державного Реєстру авторського права належить до компетенції:

- 1) Державної служби інтелектуальної власності;
- 2) Міністерства освіти і науки України;
- 3) Кабінету Міністрів України;
- 4) суду.

63. Видача свідоцтва здійснюється Державною службою інтелектуальної власності у строк:

- 1) десять днів від дати реєстрації;
- 2) двадцять днів від дати реєстрації;
- 3) п'ять днів від дати реєстрації;
- 4) один місяць від дати реєстрації.

64. Реєстрація договору про передачу права автора на твір засвідчується:

- 1) свідоцтвом;
- 2) рішенням;
- 3) дипломом;
- 4) патентом.

65. Мінімальні ставки винагороди за використання об'єктів авторського права та суміжних прав затверджуються:

- 1) Законом України;
- 2) Указом Президента України;
- 3) Постановою Кабінету Міністрів України;
- 4) Наказом Міністерства освіти і науки України.

66. Облік організацій колективного управління та нагляд за їх діяльністю здійснює:

- 1) Державна служба інтелектуальної власності;
- 2) Міністерство освіти і науки України;
- 3) Кабінет Міністрів України;
- 4) Асоціація організацій колективного управління майновими правами.

67. Організація колективного управління зобов'язана стати на облік у Державного департаменту інтелектуальної власності протягом:

- 1) 10 днів після її державної реєстрації;
- 2) 15 днів після її державної реєстрації;
- 3) 20 днів після її державної реєстрації;
- 4) 30 днів після її державної реєстрації .

68. Про взяття на облік організації колективного управління Державний департамент інтелектуальної власності видає:

- 1) свідоцтво про облік;
- 2) сертифікат;
- 3) ліцензію;
- 4) атестат.

69. Право займатися діяльністю організації колективного управління виникає з моменту:

- 1) державної реєстрації;
- 2) подання заяви про взяття на облік організації колективного управління;
- 3) видачі свідоцтва про облік організації колективного управління;
- 4) отримання ліцензії на здійснення такого виду діяльності.

70. Держателем Реєстру комп'ютерних програм є:

- 1) Державна служба інтелектуальної власності;
- 2) Український центр інноватики та патентно-інформаційних послуг;
- 3) Українське агентство з авторських та суміжних прав;
- 4) Міністерство освіти і науки України.

71. Назвіть міжнародні договори у сфері авторського права, адміністративні функції виконує ВОІВ:

- 1) Всесвітня конвенція про авторське право;
- 2) Паризька конвенція про охорону промислової власності;
- 3) Договір про закони щодо товарних знаків;
- 4) Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів.

72. Назвіть міжнародні договори у сфері промислової власності, адміністративні функції виконує ВОІВ:

- 1) Всесвітня конвенція про авторське право;
- 2) Паризька конвенція про охорону промислової власності;
- 3) Договір про закони щодо товарних знаків;
- 4) Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів.

73. З якими державами Україна уклала міжурядові угоди з приводу охорони інтелектуальної власності:

- 1) Російська Федерація;
- 2) Канада;
- 3) Грузія;
- 4) Азербайджан.

74. В яких формах можуть відраховуватися платежі за користування об'єктом інтелектуальної власності:

- 1) паушальний платіж;
- 2) роялті;
- 3) комбінований платіж;
- 4) ліцензійний платіж.

75. Які є форми захисту права інтелектуальної власності:

- 1) юрисдикційна;
- 2) цивільна;
- 3) неюрисдикційна;
- 4) загальна.

76. Які є способи захисту права інтелектуальної власності:

- 1) цивільно-правовий;
- 2) конституційно-правовий;
- 3) кримінально-правовий;
- 4) адміністративно-правовий.

77. Дайте визначення АВТОРЕФЕРАТУ:

- 1) Короткий виклад автором своєї наукової праці. Як науковий твір є об'єктом авторського права;

- 2) Коротка характеристика видання з точки зору змісту, цільового і читацького призначення, форми та інших особливостей. Включає також відомості про автора;
- 3) Публікація у вигляді добірки уривків з конкретного тексту, відібраних і згрупованих так, щоб дати про нього конкретне уявлення; збірник, що містить найцікавіші матеріали, передруковані (часом скорочено) з інших видань;
- 4) Елемент твору, що становить собою короткий текст (переважно певну цитату) і виражає основну думку твору, розділу.

78. Об'єктами авторського права:

- 1) наукові твори;
- 2) корисні моделі;
- 3) торгові марки;
- 4) фірмові найменування.

79. АДАПТАЦІЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПРОГРАМИ – це:

- 1) пристосування операційної системи до встановленої програми на ПК;
- 2) Модифікація комп'ютерної програми та її пристосування до операційної системи відповідного комп'ютера;
- 3) Видозміна програми, що приводить до її технічної складності;
- 4) Виготовлення одного або більше примірників програми в будь-якій матеріальній формі.

80. Вторинними суб'єктами авторського права на твір можуть бути:

- 1) спадкоємці автора;
- 2) роботодавець, коли твір створений в порядку встановленому ст. 429 ЦКУ;
- 3) замовник;
- 4) всі відповіді вірні.

81. Що не входить до майнових прав автора на твір:

- 1) право на використання твору;
- 2) право на авторство;
- 3) виключне право дозволяти використання твору;
- 4) інші майнові права встановлені законодавством.

82. Строк охорони авторського права для творів які були обнародовані анонімно:

- 1) 70р.;
- 2) 30р.;
- 3) 50р.;
- 4) всі відповіді не вірні.

83. Виплата спеціальних відрахувань за використання на території України творів, які стали надбанням суспільства здійснюється:

- 1) Верховна Рада України;
- 2) Кабінет Міністрів України;
- 3) Державне агентство України;
- 4) Міністерство освіти і науки України.

84. Відповідно до ЦКУ особи якого віку будуть мати право самостійно здійснювати права на твори науки і інші результати інтелектуальної діяльності:

- 1) від 14 до 18;
- 2) від 13 до 18;
- 3) від 14 до 17 ;
- 4) від 10 до 19.

85. Об'єктами авторського права є:

- 1) літературні твори;
- 2) комп'ютерні програми;
- 3) драматичні твори;
- 4) всі відповіді вірні.

86. Кого називають АНТРЕПРЕНЕРОМ:

- 1) - Власника, орендатора, утримувача приватного видовищного закладу;
- 2) того, хто займається перекладенням (аранжуванням) твору автора для іншого складу виконавців;
- 3) автора, що пише для іншої особи, яка випускає в світ або ж яким-небудь іншим способом доводить до загального відома твір (гетеронімний) від свого власного імені;
- 4) художника або майстра, що вирізує зображення на дереві, металі, камені, лінолеумі.

87. Дайте визначення АРАБЕСКАМ:

- 1) Скульптурний твір, у якому зображення виступає над площиною фону більш як на половину його об'єму;
- 2) Невеликий музичний твір, примхливий і невимушений за характером; складений орнамент з геометричних і стилізованих рослинних візерунків, переважно з арабськими написами;
- 3) Різьблена або пофарбована планка для виготовлення рамок чи оздоблення стін;
- 4) Вид рельєфної скульптури, в якій випукла частина зображення виступає над плоскістю фону не більш ніж на половину свого об'єму.

88. Що необхідно розуміти під словом БАГЕТ:

- 1) Різьблена або пофарбована планка для виготовлення рамок чи оздоблення стін;

- 2) Невеликий музичний твір, примхливий і невимушений за характером; складений орнамент з геометричних і стилізованих рослинних візерунків, переважно з арабськими написами;
- 3) Вид рельєфної скульптури, в якій випукла частина зображення виступає над плоскістю фону не більш ніж на половину свого об'єму;
- 4) Скульптурний твір, у якому зображення виступає над площиною фону більш як на половину його об'єму.

89. Які з елементів входять до знаку охорони суміжних прав:

- 1) латинська літера "P", обведена колом;
- 2) латинська літера «C», обведена колом;
- 3) ім'я автора та його спадкоємців;
- 4) рік оприлюднення твору.

90. Захист особистих немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав здійснюється в порядку, встановленому:

- 1) адміністративним законодавством;
- 2) господарським законодавством;
- 3) цивільним законодавством;
- 4) фінансовим законодавством;
- 5) кримінальним законодавством.

91. Авторське право на твір виникає внаслідок:

- 1) факту оплати держмити за реєстрацію твору;
- 2) факту подання заявки на реєстрацію твору;
- 3) факту опублікування відомостей про державну реєстрацію твору;
- 4) вірної відповіді немає.

92. Захист особистих немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав здійснюється в порядку, встановленому:

- 1) митним законодавством;
- 2) господарським законодавством;
- 3) цивільним законодавством;
- 4) екологічним законодавством.

93. Які із названих об'єктів є об'єктами суміжних прав:

- 1) комп'ютерні програми;
- 2) складні твори;
- 3) фонограми, відеограми;
- 4) переклади творів на іншу мову.

94. Суб'єкти авторського права і суміжних прав можуть управляти своїми правами:

- 1) особисто;
- 2) через державних інспекторів у справах інтелектуальної власності;
- 3) через суд;
- 4) через Український інститут промислової власності.

95. Суб'єкти авторського права і суміжних прав можуть управляти своїми правами:

- 1) через асоціації патентних повірених;
- 2) через державних інспекторів у справах інтелектуальної власності;
- 3) через організацію колективного управління;
- 4) через суд.

96. Які особисті немайнові права належать автору твору:

- 1) виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами;
- 2) забороняти під час публічного використання твору згадування свого імені, якщо він як автор твору бажає залишитись анонімом;
- 3) виключне право на використання твору;
- 4) імпортувати твір.

97. Майнові права виконавців охороняються протягом:

- 1) 20 років від дати першого запису виконання;
- 2) життя виконавця та 70 років від дати першого запису виконання;
- 3) життя виконавця та 50 років від дати першого запису виконання;
- 4) вірної відповіді немає.

98. Дайте визначення терміну „АТРИБУЦІЯ”:

- 1) - Визначення достовірності, автентичності художнього твору, його автора, місця й часу створення;
- 2) Періодичне видання або видання, що продовжується, яке містить, як правило, короткі офіційні матеріали з питань, що входять до кола інтересів організації, яка випускає його;
- 3) Видозміна музичної теми, мелодії або її супроводу; невеликий сольний класичний танець, звичайно технічно складний;
- 4) Виготовлення одного або більше примірників твору або фонограми в будь-якій матеріальній формі, в тому числі у звуко- і відеозапису, а також запис твору або фонограми для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (включаючи цифрову), оптичній або іншій формі, яку читає машина.

99. Якого автора називають „ГРАВЕР” –

- 1) того, хто займається перекладенням (аранжуванням) твору автора для іншого складу виконавців;
- 2) Художника або майстра, що вирізує зображення на дереві, металі, камені, лінолеумі;

- 3) автора, що пише для іншої особи, яка випускає в світ або ж яким-небудь іншим способом доводить до загального відома твір (гетеронімний) від свого власного імені;
- 4) той, хто займається перекладенням (аранжуванням) твору автора для іншого складу виконавців.

100. БЕЛЕТРИСТИКА – це:

- 1) Література у прозі: оповідання, повісті, романи (на відміну від драматургії і поезії). У широкому розумінні слова белетристичні твори — це художня література;
- 2) Визначення достовірності, автентичності художнього твору, його автора, місця й часу створення;
- 3) Видозміна музичної теми, мелодії або її супроводу; невеликий сольний класичний танець, звичайно технічно складний;
- 4) Вид графіки, отримання зображення шляхом тиражування з друкарської форми. За способом обробки негатива розрізняють високий, плоский і глибокий друк.

101. Що необхідно розуміти під словом „ДАЙДЖЕСТ”:

- 1) Художнє або архітектурне оформлення сцени, простору, в межах якого відбувається зйомка фільму;
- 2) Вид графіки, отримання зображення шляхом тиражування з друкарської форми. За способом обробки негатива розрізняють високий, плоский і глибокий друк;
- 3) Рекламне або дитяче видання чи путівник на одному аркуші, що складається і не потребує розрізування під час читання;
- 4) Публікація у вигляді добірки уривків з конкретного тексту, відібраних і згрупованих так, щоб дати про нього конкретне уявлення; збірник, що містить найцікавіші матеріали, передруковані (часом скорочено) з інших видань.

102. Цивільно-правові способи захисту прав це:

- 1) у широкому розумінні особливе право, спеціальний привілей, пільга;
- 2) це право на вільне використання у межах визначеної території винаходу, якщо його використання почалося або були зроблені необхідні приготування для його використання;
- 3) передбачені законодавством матеріально-правові заходи примусового характеру, за допомогою яких здійснюється визнання або відновлення порушених прав та інтересів авторів;
- 4) інший варіант.

103. Об'єктом раціоналізаторської пропозиції може бути:

- 1) винахід(корисна модель);
- 2) матеріальний об'єкт або процес;
- 3) твір літератури;
- 4) виконання.

104. Не визнається раціоналізаторською пропозиція, яка:

- 1) знижує надійність та інші показники якості продукції;
- 2) погіршує умови праці, якість робіт;
- 3) викликає або збільшує рівень забруднення навколишнього природного середовища;
- 4) усі варіанти вірні.

105. Раціоналізаторською визнається пропозиція, яка є:

- 1) новою;
- 2) корисною для підприємства, якому вона подана;
- 3) передбачає створення або зміну конструкції виробів, технології виробництва, застосовуваної техніки або складу матеріалу;
- 4) усі варіанти вірні.

106. Після винесення рішення про визнання пропозиції раціоналізаторською і прийняття її до використання автору (кожному з співавторів) пропозиції видається:

- 1) свідоцтво;
- 2) патент;
- 3) деклараційний патент;
- 4) паспорт раціоналізаторської пропозиції.

107. Свідоцтво про визнання пропозиції раціоналізаторською видається:

- 1) Міністерством освіти і науки України;
- 2) підприємством, яке прийняло зазначене рішення;
- 3) патентним повіреним;
- 4) Державним департаментом інтелектуальної власності.

108. Заява на раціоналізаторську пропозицію подається:

- 1) Державній службі інтелектуальної власності;
- 2) патентному повіреному;
- 3) підприємству, до діяльності якого відноситься пропозиція;
- 4) Міністерству освіти і науки України.

109. Формула винаходу (корисної моделі) може бути:

- 1) одноелементною чи багатоелементною;
- 2) одноланковою чи багатоланковою;
- 3) базовою чи допоміжною;
- 4) однорівневою чи дворівневою.

110. Пункти формули винаходу (корисної моделі) можуть бути:

- 1) залежними та незалежними;
- 2) основними та похідними;

- 3) абсолютними та відносними;
- 4) базовими та допоміжними.

111. Що визначають при проведенні експертизи за формальними ознаками?

- 1) чи є винахід промислово придатним;
- 2) чи відповідає винахід умовам новизни;
- 3) чи відповідає винахід умовам патентоспроможності;
- 4) відповідність заявки та її оформлення встановленим вимогам.

112. Що визначають при проведенні кваліфікаційної експертизи?

- 1) чи є винахід промислово придатним;
- 2) чи відповідає винахід умовам новизни;
- 3) чи відповідає винахід умові винахідницького рівня;
- 4) усі відповіді вірні.

113. Формула винаходу це:

- 1) повний опис винаходу, який включає всі істотні і суттєві ознаки винаходу;
- 2) коротка словесна характеристика, що виражає технічну сутність винаходу у вигляді сукупності суттєвих ознак;
- 3) словесна характеристика, яка вказує на роль винаходу;
- 4) немає правильної відповіді.

114. Для складання формули винаходу необхідні наступні дані:

- 1) загальні ознаки винаходу у порівнянні з прототипом;
- 2) коротку назву винаходу;
- 3) короткий опис винаходу;
- 4) назву винаходу, ознаки технічного рішення і відмінні ознаки з прототипом.

115. Особа, яка бажає одержати патент і має на це право, подає до Установи:

- 1) звернення;
- 2) заявку;
- 3) клопотання в письмовому вигляді;
- 4) оголошення.

116. Яка експертиза проводиться одразу після подання заявки заявником:

- 1) кваліфікаційна;
- 2) за формальними ознаками;
- 3) експертиза по суті;
- 4) деклараційна .

117. Заявник може оскаржити рішення установи за заявкою:

- 1) тільки у судовому порядку;
- 2) тільки до Апеляційної палати;
- 3) рішення оскарженню не підлягає;
- 4) у судовому порядку або до Апеляційної палати.

118. Дія охоронного документу припиняється:

- 1) за рішенням суду;
- 2) за висновком експертного органу;
- 3) за рішенням Апеляційної палати;
- 4) за рішенням Установи.

119. Ноу-хау відносять до:

- 1) об'єктів промислової власності;
- 2) нетрадиційних об'єктів інтелектуальної діяльності;
- 3) засобів індивідуалізації продукції;
- 4) об'єктів суміжних прав.

120. Промислові зразки, корисні моделі відносять до:

- 1) об'єктів промислової власності;
- 2) об'єктів авторсько-правової охорони;
- 3) засобів індивідуалізації продукції;
- 4) об'єктів суміжних прав.

121. Географічні зазначення відносять до:

- 1) об'єктів промислової власності;
- 2) об'єктів авторсько-правової охорони;
- 3) засобів індивідуалізації продукції;
- 4) об'єктів суміжних прав.

122. Які обмеження існують для права інтелектуальної власності:

- 1) за часом;
- 2) за територією дії;
- 3) за законом;
- 4) усі відповіді вірні.

123. Назвіть об'єкти, що не є об'єктами авторського права:

- 1) твори фольклору;
- 2) закони ;
- 3) переклади творів;
- 4) адаптації та аранжування творів.

124. Обсяг правової охорони компоновання інтегральної мікросхеми визначається:

- 1) формулою компоновання інтегральної мікросхеми;
- 2) описом компоновання інтегральної мікросхеми;

- 3) зображенням компоновання інтегральної мікросхеми;
- 4) рефератом до компоновання інтегральної мікросхеми.

125. Правова охорона комерційної таємниці здійснюється на основі:

- 1) Закону України «Про охорону комерційної таємниці»;
- 2) Цивільного кодексу України;
- 3) Конституції України;
- 4) Тимчасового Положення про охорону промислової власності та раціоналізаторської пропозиції.

126. Розпорядження авторськими правами на твір може здійснюватися завдяки:

- 1) ліцензії на використання твору;
- 2) ліцензійного договору;
- 3) договору про створення за замовленням і використання твору;
- 4) договору комерційної концесії.

127. Які об'єкти можуть входити в поняття «технологія»:

- 1) винаходи;
- 2) торговельні марки;
- 3) комерційні таємниці;
- 4) усі відповіді вірні.

128. Основною мотивацією трансферу технологій є:

- 1) перехід держави на інноваційну модель розвитку;
- 2) отримання доходів;
- 3) баланс інтересів творчого працівника та суспільства;
- 4) прискорення технічного прогресу суспільства.

129. Які договори укладаються на стадії перед ліцензійних переговорів?

- 1) Угода про конфіденційність;
- 2) Опційний договір;
- 3) Договір франчайзингу;
- 4) Усі відповіді вірні.

130. Предметом опційного договору є:

- 1) передання однією стороною усіх наявних прав інтелектуальної власності на об'єкт та прийняття їх при цьому другою стороною;
- 2) відкриття однією та збереження іншою стороною ноу-хау;
- 3) передання однією та збереження іншою стороною секретного винаходу;
- 4) усі відповіді вірні.

131. Типовими порушеннями авторського права є:

- 1) піратство;

- 2) плагіат;
- 3) зняття інформації з каналів зв'язку;
- 4) виготовлення пристроїв способом, описаним у монографії.

132. Адміністративний порядок захисту прав передбачає захист у наступних органах:

- 1) в органах державного управління;
- 2) в органах Антимонопольного комітету;
- 3) в господарських судах;
- 4) усі відповіді вірні.

133. Строк дії патенту на винахід, об'єктом якого є лікарський засіб, засіб захисту тварин, засіб захисту рослин тощо, використання якого потребує дозволу відповідного компетентного органу, може бути продовжено за клопотанням власника цього патенту на строк, що дорівнює періоду між датою подання заявки та датою одержання такого дозволу, але не більше ніж на:

- 1) 1 рік;
- 2) 3 роки;
- 3) 5 років;
- 4) 7 років.

134. Особа, яка бажає одержати патент на винахід і має на це право (заявник), подає заявку на його видачу до:

- 1) ДП "Український інститут промислової власності";
- 2) Державної служби інтелектуальної власності;
- 3) Українського центру інноватики та патентно-інформаційних послуг;
- 4) Відділу формальної експертизи заявок.

135. Якщо заявку на оформлення прав на винахід подають через патентного повіреного або іншу довірену особу, то :

- 1) до заявки слід додати копію свідоцтва представника у справах інтелектуальної власності;
- 2) до заявки слід додати видану заявником довіреність;
- 3) до заявки слід додати квитанцію про оплату праці патентного повіреного;
- 4) необхідно вказати на матеріалах заявки реєстраційний номер патентного повіреного.

136. Патент України на винахід видається за результатами:

- 1) кваліфікаційної експертизи заявки на винахід;
- 2) формальної заявки на винахід;
- 3) експертизи по суті заявки на винахід;
- 4) ліцензійної експертизи заявки на винахід.

138. Винахід визнається новим, якщо він:

- 1) вперше застосований на території держави;
- 2) не є частиною рівня техніки;
- 3) привезений на митну територію України не пізніше 6 місяців від його винайдення;
- 4) має винахідницький рівень.

139. Винахід має винахідницький рівень:

- 1) якщо він не є частиною рівня техніки;
- 2) якщо у ньому проглядається «винахідницький крок»;
- 3) якщо для фахівця він не є очевидним;
- 4) якщо він не впливає явно із рівня техніки.

140. На основі яких документів здійснюється державна реєстрація патенту:

- 1) на підставі рішення про видачу патенту і за наявності документа про сплату державного мита за його видачу;
- 2) на підставі встановлення дати подання заявки до Установи;
- 3) на підставі рішення про видачу патенту;
- 4) на підставі документа про сплату державного мита за його видачу.

141. До подання заявки на одержання охоронного документа на винахід (корисну модель) в Відомство іноземної держави, заявник зобов'язаний:

- 1) подати заявку до режимно-секретного органу Держдепартаменту;
- 2) подати заявку до Державного департаменту інтелектуальної власності;
- 3) подати заявку до Державного підприємства "Український інститут промислової власності";
- 4) подати клопотання про дозвіл на подання заявки до Всесвітньої організації інтелектуальної власності.

142. Топографія ІМС – це:

- 1) просторово-геометричне розміщення сукупності елементів інтегральної мікросхеми та з'єднань між ними;
- 2) зафіксоване на матеріальному носії просторово-геометричні з'єднання мікросхеми;
- 3) зафіксоване на матеріальному носії розміщення сукупності елементів інтегральної мікросхеми та з'єднань між ними;
- 4) зафіксоване на матеріальному носії просторово-геометричне розміщення сукупності елементів інтегральної мікросхеми та з'єднань між ними.

143. Топографія ІМС визнається оригінальною, якщо вона:

- 1) не створена шляхом прямого відтворення (копіювання) іншої топографії ІМС;
- 2) має відмінності, що надають їй нові властивості;

- 3) не була відомою у галузі мікроелектроніки до дати подання заявки або до дати її першого використання;
- 4) усі відповіді вірні.

144. Обсяг правової охорони, що надається промислового зразку визначається:

- 1) формулою промислового зразка;
- 2) сукупністю суттєвих ознак промислового зразка, зображених на фотографіях виробу;
- 3) зображенням промислового зразка, поданим у заявці;
- 4) одноланковою чи багатоланковою формулою промислового зразка.

145. Патент України діє на території:

- 1) країн-учасниць ВОІВ;
- 2) держав паризького союзу промислової власності;
- 3) Європейського співтовариства;
- 4) тільки України.

146. Не можуть одержати правову охорону як промисловий зразок:

- 1) малі архітектурні форми;
- 2) друкована продукція як така;
- 3) комп'ютерні програми;
- 4) бази даних.

147. Особа, яка бажає одержати патент на промисловий зразок і має на це право, подає заявку на його видачу до:

- 1) Державної служби інтелектуальної власності України;
- 2) Державного підприємства "Український інститут промислової власності";
- 3) Всесвітньої організації інтелектуальної власності;
- 4) Відділу формальної експертизи заявок.

148. Патентно-інформаційна база експертизи це:

- 1) пошуковий фонд патентної документації для службового користування, призначений для визначення рівня техніки під час проведення кваліфікаційної експертизи заявок на винаходи;
- 2) пошуковий фонд патентної інформації для службового користування, призначений для визначення рівня техніки під час проведення кваліфікаційної експертизи заявок на винаходи;
- 3) пошуковий фонд патентної документації для загального користування, призначений для визначення рівня техніки під час проведення кваліфікаційної експертизи заявок на винаходи;
- 4) пошуковий фонд патентної документації для службового користування, призначений для визначення критерію промислової придатності під час проведення кваліфікаційної експертизи заявок на винаходи.

149. До патентно-інформаційних фондів, якими користується Установа при провадженні охорони інтелектуальної власності, відносяться:

- 1) Науково-практичний журнал «Інтелектуальна власність»;
- 2) Міжнародні класифікації об'єктів промислової власності;
- 3) Патентно-інформаційна база експертизи;
- 4) Фонд патентної документації громадського користування.

150. Заява на раціоналізаторську пропозицію подається в письмовій формі:

- 1) Спілці винахідників та раціоналізаторів України;
- 2) Українському інституту промислової власності;
- 3) підприємству, на якому передбачається її використання;
- 4) підприємству, на якому працює раціоналізатор.

ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ АПРОБАЦІЇ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ З КУРСУ «ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»

Розробіть проекти наступних договорів у сфері інтелектуальної власності:

1. Договору про розподіл майнових прав на службовий твір;
2. Договору між співавторами твору;
3. Договору про передачу (відчуження) майнових прав суб'єктів авторського права і суміжних прав;
4. Договору про передачу виключного (невиключного) права на використання об'єктів авторського права і суміжних прав;
5. Договору замовлення;
6. Договору про колективне управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав;
7. Договору між організацією колективного управління та особою, яка використовує об'єкти авторського права і суміжних прав;
8. Договору про виплату відрахувань виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах та відеограмах;
9. Договору про виплату винагороди за використання опублікованих з комерційною метою фонограм, відеограм, їх примірників та зафіксованих у них виконань;
10. Видавничого договору;
11. Повідомлення про створення об'єкта промислової власності;
12. Договору про розподіл майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності, створені при виконанні службових обов'язків і (або) окремого доручення роботодавця;

13. Договору між творцем (творцями) і роботодавцем про передання права на одержання охоронного документа на об'єкти права інтелектуальної власності, створені у зв'язку з виконанням трудового договору;
14. Договору між роботодавцем і творцем про винагороду;
15. Ліцензійного договору про надання дозволу на використання комерційної таємниці;
16. Договору між співавторами про вклад у створення об'єкта права інтелектуальної власності та розподіл винагороди;
17. Договору про добросовісне заохочення за використання раціоналізаторської пропозиції.

ТЕМАТИКА КОМПЛЕКСНИХ ПРАКТИЧНИХ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

1. Інтелектуальна власність та її значення для становлення України як економічно розвинутої держави.
2. Об'єкти права інтелектуальної власності та їх класифікація.
3. Місце права інтелектуальної власності в системі права України.
4. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності.
5. Джерела права інтелектуальної власності.
6. Державно-правове регулювання у сфері авторського права та суміжних прав.
7. Державно-правове регулювання у сфері патентного права.
8. Правовий статус Державної служби інтелектуальної власності України.
9. Правовий статус патентних повірених.
10. Поняття авторського права.
11. Об'єкти, що охороняються авторським правом.
12. Суб'єкти авторського права.
13. Співавторство та його види.
14. Виникнення авторського права.
15. Зміст суб'єктивного авторського права.
16. Право слідування.
17. Вільне використання творів.
18. Строк охорони авторського права.
19. Захист авторських прав.
20. Визначення суміжних прав та їх об'єкти.
21. Суб'єкти суміжних прав.
22. Суб'єктивні суміжні права.
23. Умови здійснення суміжних прав.
24. Обмеження суміжних прав та строк їх дії.
25. Захист суміжних прав.
26. Поняття та умови патентоспроможності винаходу.
27. Об'єкти винаходу (корисної моделі).
28. Порядок оформлення прав на винахід (корисну модель).
29. Зміст прав на винаходи (корисні моделі).
30. Використання винаходу (корисної моделі).
31. Обов'язки, що впливають з патенту.
32. Дії, що не визнаються порушенням прав власника патенту.
33. Захист прав на винаходи та корисні моделі.
34. Промисловий зразок як об'єкт промислової власності: поняття та умови патентоспроможності.
35. Суб'єкти права на промисловий зразок.
36. Оформлення прав на промисловий зразок.
37. Зміст прав на промисловий зразок.

38. Обов'язки, що впливають з патенту.
39. Дії, що не визнаються порушенням прав власника патенту.
40. Захист прав на промисловий зразок.
41. Поняття та ознаки раціоналізаторської пропозиції.
42. Вимоги до раціоналізаторської пропозиції.
43. Оформлення прав на раціоналізаторську пропозицію.
44. Зміст прав раціоналізатора.
45. Захист прав раціоналізатора.
46. Суб'єкти права на топографії інтегральних мікросхем.
47. Зміст та захист прав на топографії інтегральних мікросхем.
48. Поняття та ознаки нового сорту рослин.
49. Суб'єкти прав на селекційні досягнення.
50. Оформлення прав на селекційні досягнення.
51. Зміст прав на нові сорти рослин.
52. Захист прав на селекційні досягнення.
53. Інформація як товар.
54. Поняття та види інформації.
55. Науково-технічна інформація.
56. Правовий режим науково-технічної інформації.
57. Суб'єкти правовідносин у сфері науково-технічної інформації.
58. Виникнення прав на науково-технічну інформацію.
59. Зміст права на науково-технічну інформацію.
60. Нерозкрита (конфіденційна) інформація.
61. Комп'ютерна програма як об'єкт права інтелектуальної власності.
62. Вільне використання комп'ютерних програм.
63. Бази даних та їх правовий режим.
64. Правові засади захисту інформації у автоматизованих системах.
65. Комерційне найменування як об'єкт комерційних позначень.
66. Зміст та захист права на комерційне найменування.
67. Торговельні марки: поняття, види та торговельні марки.
68. Об'єкти торговельних марок.
69. Умови надання правової охорони торговельним маркам.
70. Об'єкти, які не можуть бути зареєстровані як знаки.
71. Оформлення прав на торговельну марку.
72. Права і обов'язки, що впливають із свідоцтва на знак.
73. Захист прав на торговельну марку.
74. Зазначення походження товару: поняття та загальна характеристика.
75. Кваліфіковане зазначення походження товару та його види.
76. Порядок оформлення прав на кваліфіковане зазначення походження товару.
77. Зміст та межі суб'єктивного права на зазначення походження товару.
78. Захист прав на зазначення походження товару.
79. Загальна характеристика договорів у сфері інтелектуальної власності.
80. Авторський договір.
81. Ліцензійний договір.

82. Договори на створення і використання результатів науково-технічної діяльності.
83. Договори по забезпеченню науково-технічною інформацією.
84. Договір франчайзингу та перспективи його становлення в Україні.
85. Проблеми укладення договорів у сфері інтелектуальної власності через комп'ютерні мережі.
86. Функції, структура та напрями діяльності ВОІВ.
87. Участь України в роботі ВОІВ.
88. Паризька конвенція про охорону промислової власності.
89. Договір про патентну кооперацію.
90. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів (1886 рік).
91. Всесвітня конвенція про авторське право.
92. Міжнародна конвенція про охорону прав виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення.
93. Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм.
94. Договір ВОІВ з виконання і фонограм.
95. Договір ВОІВ про авторське право.
96. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків.
97. Юрисдикційна та неюрисдикційна форми захисту права інтелектуальної власності.
98. Цивільно-правовий, адміністративно-правовий та кримінально-правовий способи захисту права інтелектуальної власності.
99. Медіація як новітній спосіб захисту права інтелектуальної власності.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КОМПЛЕКСНИХ ПРАКТИЧНИХ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Комплексне практичне індивідуальне завдання є видом позааудиторної роботи студента вищого навчального закладу. Виконання КПЗ носить навчальний чи навчально-дослідницький характер.

КПЗ – це завершальна теоретична та практична робота в межах навчальної програми курсу, що виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських та практичних занять, охоплює декілька тем або тему, що є широкою за своїм обсягом.

Виконання КПЗ проводиться завдяки використанню сучасної комп'ютерної техніки, зокрема програми Microsoft PowerPoint. При застосуванні вказаної програми студентами має бути систематизований матеріал щодо конкретної теми і втілений у слайди та презентації.

Ця форма подачі матеріалу вже давно стала звичайною практикою на наукових конференціях, останнім часом вона все більш широко використовується у вищих навчальних закладах.

Серед позитивних моментів використання мультимедійних презентацій можна назвати наступні:

- мультимедійна презентація може забезпечити наочність, яка сприяє комплексному сприйняттю і кращому запам'ятовуванню матеріалу.
- використовуючи анімацію та вставки відеофрагментів, можлива демонстрація динамічних процесів.
- програвання аудіо файлів, швидкість і зручність відтворення всіх цих фотографій, графіків і т. п.
- презентації дають можливість показати структуру проблемного питання
- виносення на слайди всіх ключових слів та незрозумілих термінів полегшить їхнє сприйняття і написання слухачами.

Тобто, узагальнюючи, переваги презентацій - це наочність, зручність і швидкість.

Захист КПЗ проводиться на практичних заняттях, що відбуваються у спеціально облаштованих комп'ютерних лабораторіях або у звичайних аудиторіях при використанні мультимедійних засобів.

Методи оцінювання в процесі проведення контрольних заходів

В процесі вивчення дисципліни „Право інтелектуальної власності” використовуються методи оцінювання роботи студента:

- поточне тестування та опитування;
- підсумкове оцінювання по кожному змістовому модулю;
- оцінювання виконання КПЗ;
- підсумкова контрольна робота;
- письмовий екзамен.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни „Право інтелектуальної власності” визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту

КРИТЕРІЇ ОЦІНОК ЗНАНЬ

Оцінка знань за 100 бальною шкалою:

- 90 – 100% відмінно
- 75 – 89% добре
- 60 – 74% задовільно
- 0 – 59 незадовільно

Оцінка “Відмінно” виставляється студентам, які виявляють вміння вирішувати фахові завдання, що стосуються дисциплін, які читаються на кафедрі шляхом застосування знань з теоретичних курсів, а також використання чинного законодавства України. Відмінна оцінка виставляється студентам, які роблять спроби критично оцінити ситуацію, висловити власні міркування і запропонувати конкретні способи і шляхи вирішення тієї чи іншої практичної проблеми. При цьому студенти виявляють різносторонні систематичні та глибокі знання програмного матеріалу.

Оцінка “Добре” виставляється студентам, які виявляють вміння вирішувати фахові завдання, що стосуються дисциплін, які викладаються, згідно з законодавством України на рівні самостійного вибору та застосування типових методів і прийомів. Оцінку “добре” заслуговують студенти, які виявили повне знання програмного матеріалу, освоїли рекомендовану літературу і успішно справляються з виконанням поставлених завдань.

Оцінка “Задовільно” виставляється студентам, які виявили вміння вирішувати фахові завдання на основі використання

нормативних актів України, що стосуються дисциплін, які викладаються на кафедрі, методів і способів діяльності на рівні самостійного вибору та застосування типових методів вирішення завдань в стандартних умовах. Студенти виявляють знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наукової роботи за професією, знайомі з основною рекомендованою літературою. Як правило, оцінку “задовільно” заслуговують студенти, які допустили незначні помилки у відповідях.

Оцінка “Незадовільно” виставляється студентам, які проявили прогалини в знаннях основного програмного матеріалу, припустилися принципових помилок у виконанні завдань, передбачених програмою. Як правило, оцінка “незадовільно” виставляється студентам, які нездатні продовжувати навчання або розпочати професійну діяльність по закінченню навчання без додаткових занять за відповідною програмою.

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов’язковим повторним курсом)

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

04.06.2010 N 5

Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав

Відповідно до частини першої статті 41 Конституції України кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності.

Згідно зі статтею 418 Цивільного кодексу України (далі - ЦК) особа має особисті немайнові права інтелектуальної власності та (або) майнові права інтелектуальної власності.

Право на судовий захист прав інтелектуальної власності є конституційним правом кожної особи (стаття 55 Конституції України).

Вивчення судової практики у справах, що впливають з відносин, пов'язаних зі створенням і використанням об'єктів авторського права і суміжних прав, показало, що в судів виникають певні труднощі в застосуванні законодавства, яке регулює зазначені правовідносини.

З метою забезпечення правильного й однакового застосування судами законодавства про захист авторського права і суміжних прав Пленум Верховного Суду України

ПОСТАНОВЛЯЄ

дати судам такі роз'яснення:

1. Розгляд справ за позовами про захист авторського права і (або) суміжних прав повинен здійснюватись у відповідності із законом та в установлені для цього строки.

При вирішенні таких справ суди мають виходити з того, що згідно зі статтею 2 Закону України від 23 грудня 1993 року N 3792-XII "Про авторське право і суміжні права" (у редакції Закону від 11 липня 2001 року N 2627-П, далі - Закон N 3792-XII) законодавство України про авторське право і суміжні права базується на Конституції України і складається з відповідних норм ЦК, цього Закону, законів України від 13 січня 1998 року N 9/98-ВР "Про кінематографію", від 21 грудня 1993 року N 3759-XII "Про телебачення і радіомовлення" (в редакції Закону від 12 січня 2006 року N 3317-IV), від 5 червня 1997 року N 318/97-ВР "Про видавничу справу", від 23 березня 2000 року N 1587-III "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних" (в редакції Закону від 10 липня 2003 року N 1098-IV) та інших законів України, що регулюють відносини у сфері правової охорони особистих немайнових прав та майнових прав суб'єктів авторського права і суміжних прав.

2. Відповідно до статті 9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Якщо чинним міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що містяться в законодавстві України про авторське право і суміжні права, то застосовуються правила міжнародного договору (стаття 5 Закону N 3792-XII).

У зв'язку з тим, що ряд положень, які містяться у міжнародних договорах, не закріплені в законодавстві України, судам необхідно враховувати, що Україна є учасницею низки міжнародних договорів, які регулюють дані правовідносини, зокрема:

Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького акта від 24 липня 1971 року, зміненого 2 жовтня 1979 року) (дата приєднання України - 31 травня 1995 року, дата набрання чинності для України - 25 жовтня 1995 року);

Всесвітньої конвенції про авторське право 1952 року (Женева, 6 вересня 1952 року, дата набрання чинності для України - 17 січня 1994 року);

Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятого Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року (дата приєднання України - 20 вересня 2001 року);

Міжнародної конвенції про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (Рим, 26 жовтня 1961 року, дата приєднання

України - 20 вересня 2001 року, дата, з якої Україна є учасником - 12 червня 2002 року);

Конвенції про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм від 29 жовтня 1971 року (дата приєднання України - 15 червня 1999 року, дата набрання чинності для України - 18 лютого 2000 року);

Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми, прийнятого Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року (дата приєднання України - 20 вересня 2001 року);

Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15 квітня 1994 року (дата приєднання України - 16 травня 2008 року).

3. При визначенні судової юрисдикції судам слід мати на увазі, що відповідно до статті 1 Закону N 3792-ХІІ автором вважається фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір.

У зв'язку з цим усі спори щодо визнання авторства на твір належать розгляду в порядку цивільного судочинства, в тому числі в разі набуття юридичною особою права суб'єкта права інтелектуальної власності на твір, який створений у зв'язку з виконанням трудового договору (частина друга статті 429 ЦК) або який створено за замовленням (частина друга статті 430 ЦК).

При визначенні судової юрисдикції інших категорій справ щодо захисту авторського права і (або) суміжних прав судам слід виходити з положень статей 3 та 15 Цивільного процесуального кодексу України (далі - ЦПК), статей 1 та 12 Господарського процесуального кодексу України (далі - ГПК). Зокрема, в порядку цивільного судочинства підлягає вирішенню спір за участю фізичної особи - суб'єкта підприємницької діяльності, якщо цей спір виник не у зв'язку зі здійсненням нею господарської діяльності.

4. Згідно зі статтями 177 та 424 ЦК майнові права, результати інтелектуальної, творчої діяльності відносяться до об'єктів цивільних прав, а за статтею 178 ЦК вони є оборотоздатними.

Реєстрація права на об'єкти інтелектуальної власності у відповідності з вимогами чинного законодавства здійснюється Державним департаментом інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України. Проте необхідно враховувати, що авторське право на твір виникає внаслідок факту створення твору. Тому для виникнення та здійснення авторського права не вимагається реєстрація права на твір чи будь-яке інше спеціальне його

оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей. Реєстрація може здійснюватись на вимогу суб'єкта авторського права, але вона не має правовстановлюючого характеру.

У зв'язку з цим у спорах, що виникають у сфері використання об'єктів авторського і суміжних прав, здійснюється захист цивільних прав та інтересів суб'єктів, а не вирішуються питання про порушення в сфері публічно-правових відносин. Тому такі спори не підлягають розгляду адміністративними судами, незалежно від того, що відповідачем у справі може виступати Державний департамент інтелектуальної власності як суб'єкт владних повноважень, оскільки характер спору є цивільним.

5. Позови про захист авторського права і (або) суміжних прав пред'являються до суду за загальними правилами підсудності, визначеними главою 1 розділу III ЦПК.

Недотримання правил підсудності тягне за собою повернення заяви позивачу, про що постановляється ухвала. Повернення позовної заяви не перешкоджає повторному зверненню із заявою до належного суду (частина п'ята статті 121 ЦПК).

6. Пунктом 2 частини першої статті 4 Декрету Кабінету Міністрів України від 21 січня 1993 року N 7-93 "Про державне мито" (діє до набрання чинності законом, що регулює порядок сплати і розміри судового збору; частина друга статті 79 ЦПК) передбачено, що позивачі звільнені від сплати державного мита за позовами, що впливають з авторського права.

Позовні вимоги про відшкодування моральної шкоди та виплату майнового відшкодування у зв'язку з порушенням авторського права впливають з авторського права, тому судовий збір за пред'явлення таких позовних вимог не сплачується.

7. У справах про захист авторського права і (або) суміжних прав позивачами є: автори творів, їх спадкоємці та особи, які набули права на твори відповідно до договору чи закону (суб'єкти авторського права); виконавці творів, їх спадкоємці та особи, які набули суміжні права відповідно до договору чи закону щодо виконань; виробники фонограм, їх спадкоємці (правонаступники) та особи, яким на законних підставах передано суміжні майнові права щодо фонограм; виробники відеограм, їх спадкоємці (правонаступники) та особи, яким на законних підставах передано суміжні майнові права щодо відеограм; організації мовлення та їх правонаступники (суб'єкти суміжних прав); інші заінтересовані особи мають право в разі смерті автора та за відсутності уповноваженої ним особи звернутися до суду з позовом про охорону недоторканності твору (частина друга статті 439 ЦК).

Відповідно до статті 45 Закону N 3792-XII суб'єкти авторського права і суміжних прав можуть управляти своїми правами: особисто, через свого повіреного, через організацію колективного управління.

Згідно з підпунктом "г" частини першої статті 49 Закону N 3792-XII організації колективного управління повинні виконувати від імені суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав і на основі одержаних від них повноважень, зокрема, таку функцію: звертатися до суду за захистом прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав відповідно до статутних повноважень та доручення цих суб'єктів. При цьому окреме доручення для представництва в суді не є обов'язковим.

Разом з тим така організація, пред'явивши позов, не є позивачем, оскільки вона звертається до суду в порядку, передбаченому статтею 45 ЦПК, за захистом прав суб'єктів авторського і (або) суміжних прав, а не своїх прав. Позивачем у таких випадках буде суб'єкт авторського права і (або) суміжних прав, на захист інтересів якого звернулася організація.

У випадку, якщо організація колективного управління звертається на захист прав фізичних осіб, такий спір розглядається в порядку цивільного судочинства. Якщо ж вона звертається на захист юридичних осіб, то, залежно від суб'єктного складу, спір розглядається в порядку господарського судочинства. При цьому відповідно до статті 16 ЦПК не допускається об'єднання в одне провадження вимог, які підлягають розгляду за правилами різних видів судочинства.

Документами, які підтверджують право організації на звернення до суду за захистом авторського і (або) суміжних прав, є: свідоцтво про облік організації колективного управління; Статут; договір із суб'єктом авторського права і (або) суміжних прав на управління майновими правами на колективній основі; у певних випадках - договір з аналогічними іноземними організаціями, що управляють такими ж правами, чи довіреність.

8. Відповідно до статті 6 Закону N 3792-XII, статті 410 ЦПК іноземці, особи без громадянства, іноземні юридичні особи та міжнародні організації відповідно до міжнародних договорів мають однакові з фізичними і юридичними особами України права та обов'язки, передбачені цим Законом, за винятками, встановленими Конституцією України та законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

9. Якщо твір опубліковано анонімно чи під псевдонімом (за винятком, коли псевдонім однозначно ідентифікує автора), видавець твору (його ім'я чи назва мають бути зазначені на творі) вважається представником автора і має право захищати права останнього. Це положення діє до того

часу, поки автор твору не розкриє своє ім'я і не заявить про своє авторство (частина четверта статті 11 Закону N 3792-XII).

У зв'язку з цим позов на захист прав такої особи як представник пред'являє видавець. У таких випадках суд не вправі вимагати розкриття імені автора. Якщо автор не розкриває свого імені та не бере участі у справі, а видавець підпадає під визначення суб'єкта, зазначеного в статті 1 ГПК, то такий спір, залежно від суб'єктного складу, підлягає розгляду в порядку господарського судочинства.

Якщо автор такого твору не розкриє своє ім'я або не заявить про своє авторство до вирішення справи по суті, суд ухвалює рішення про задоволення позову на користь видавця, який у подальшому передає стягнуте за рішенням суду автору або іншій особі, якій належать авторські майнові права на відповідний твір.

10. Згідно зі статтею 14 Закону N 3792-XII особисті немайнові права автора не можуть бути передані (відчужені) іншим особам, вони охороняються безстроково.

У зв'язку з наведеним судам слід ураховувати, що автор твору є належним позивачем за позовом про заборону дій щодо використання твору, що порушують його особисті немайнові права, незалежно від того, що майнові права передано (відчужено) (стаття 31 Закону N 3792-XII) чи передано право на використання твору іншій особі (стаття 32 Закону N 3792-XII), якщо ця особа не здійснює захист цього права (стаття 52 Закону N 3792-XII).

Разом з тим право на відшкодування збитків (майнової шкоди), або стягнення доходу, отриманого порушником внаслідок порушення ним авторського права, або виплату компенсації залишається за особою, якій у зазначених випадках передані (відчужені) майнові права чи передані виключні права на використання твору. Автор має право вимагати відшкодування моральної шкоди.

11. Належним відповідачем у справі про захист авторського права і (або) суміжних прав є особа, яка своїми діями порушила особисті немайнові чи майнові права суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав.

Види порушень авторського права і (або) суміжних прав, зокрема, наведені в статтях 50 та 52 Закону N 3792-XII.

Відповідно до статті 4 Закону України "Про видавничу справу" відносини у сфері видавничої справи регулюються, зокрема, Законом N 3792-XII, згідно з яким видавець зобов'язаний дотримуватись норм авторського права (стаття 20 Закону "Про видавничу справу"). Таким чином, здійснюючи

видавничу діяльність, видавець, що надав виготовлювачу видавничої продукції оригінал-макет твору для його друку, буде належним відповідачем у разі порушення прав автора твору.

Виготовлювач видавничої продукції (типографія) здійснює лише технічні функції при виданні твору. Проте виготовлення без дозволу замовника додаткового тиражу видання не допускається (стаття 21 Закону "Про видавничу справу"). У разі, якщо виготовлювач видавничої продукції, наприклад, зі своєї ініціативи збільшив замовлений тираж твору чи виконав замовлення видавця без дозволу правоволодільца, він також має відповідати за порушення авторського права. Таку ж відповідальність виготовлювач несе за інші дії, зазначені в статті 21 Закону "Про видавничу справу".

Як співвідповідачі можуть залучатися кілька осіб, які, залежно від характеру порушення майнових прав суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав, несуть солідарну або часткову відповідальність.

12. Відповідно до частини третьої статті 10 ЦПК кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених цим Кодексом. При цьому порушником авторських і (або) суміжних прав можуть бути будь-які учасники цивільних відносин, що визначені в статті 2 ЦК, які своїми діями (бездіяльністю) порушують особисті немайнові і (або) майнові права суб'єктів авторських прав і (або) суміжних прав.

У зв'язку з цим суду слід виходити з того, що майнова відповідальність за порушення авторського права і (або) суміжних прав настає за наявності певних, установлених законом, умов: факту протиправної поведінки особи (наприклад, вчинення дій, передбачених статтями 50 та 52 Закону N 3792-XII); шкоди, завданої суб'єкту авторського права і (або) суміжних прав; причинно-наслідкового зв'язку між завданою шкодою та протиправною поведінкою особи; вини особи, яка завдала шкоди.

Позивач повинен довести факт наявності в нього авторського права і (або) суміжних прав, факт порушення його прав відповідачем або загрозу такому порушенню, розмір шкоди (за винятком вимоги виплати компенсації), якщо вона завдана, та причинно-наслідковий зв'язок між завданою шкодою і діями відповідача. При цьому суду слід виходити із наявності матеріально-правової презумпції авторства (частина перша статті 435 ЦК, стаття 11 Закону N 3792-XII). Зокрема, первинним суб'єктом, якому належить авторське право, є автор твору. За відсутності доказів іншого автором твору вважається особа, зазначена як автор на оригіналі або примірнику твору (презумпція авторства). Це положення застосовується також у разі опублікування твору під псевдонімом, який ідентифікує автора.

Відповідач, який заперечує проти позову, зобов'язаний довести виконання вимог Закону № 3792-ХІІ при використанні ним об'єкту авторського права і (або) суміжних прав, а також спростувати передбачену цивільним законодавством презумпцію винного завдання шкоди (статті 614 та 1166 ЦК).

13. При вирішенні питання про призначення судової експертизи суди повинні керуватися статтями 143 - 150 ЦПК, Законом України від 25 лютого 1994 року № 4038-ХІІ "Про судову експертизу", Інструкцією про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженою наказом Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 року № 53/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 30 грудня 2004 року № 144/5), та враховувати роз'яснення, викладені в постанові Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 1997 року № 8 "Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах", з урахуванням особливостей правового регулювання захисту прав на об'єкти авторського права і (або) суміжних прав. При цьому суди не повинні допускати залучення як експертів чи спеціалістів осіб, пов'язаних трудовими чи договірними відносинами із суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав, які є сторонами у справі.

Крім того, звернути увагу судів на те, що згідно з Угодою про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності процедури, які стосуються захисту прав інтелектуальної власності, не повинні бути безпідставно ускладнені, вартість їх здійснення не повинна бути високою або супроводжуватися значними матеріальними затратами, вони не повинні містити безпідставні часові обмеження або невинновдані затримки (частина друга 41 статті). У зв'язку з цим судам важливо дотримуватися норм чинного законодавства щодо порядку призначення і проведення судових експертиз, які повинні призначатися лише після ґрунтового вивчення обставин справи і доводів сторін щодо дійсної необхідності такого призначення.

14. Судам слід вживати заходів забезпечення позову у справах про порушення авторського права і (або) суміжних прав, керуючись вимогами статей 151 - 154 ЦПК, та враховувати роз'яснення, викладені в постанові Пленуму Верховного Суду України від 22 грудня 2006 року № 9 "Про практику застосування судами цивільного процесуального законодавства при розгляді заяв про забезпечення позову". Крім того, слід виходити з положень статті 53 Закону № 3792-ХІІ, що містить спеціальні підстави, способи та порядок вжиття заходів забезпечення позову в даній категорії справ.

Оскільки Законом № 3792-ХІІ передбачено, що при вжитті заходів забезпечення позову суд повинен зазначити достатні підстави для того, щоб вважати, що відповідач є порушником авторського права і (або) суміжних

прав, то ухвала суду не повинна містити висновки по суті спору, який виник, а також фактично наперед вирішувати спір по суті.

15. Відповідно до частини четвертої статті 151 ЦПК та частини третьої статті 53 Закону N 3792-ХІІ за заявою заінтересованої особи суд може забезпечити позов до подання позовної заяви з метою запобігання порушення авторського права і (або) суміжних прав. При цьому до заяви повинні бути додані документи та докази, які підтверджують, що саме заявник є суб'єктом відповідного права і що його права можуть бути порушені у разі невжиття заходів забезпечення позову.

В ухвалі про вжиття заходів забезпечення позову до його пред'явлення має бути зазначено, що в разі неподання заявником відповідної позовної заяви у строк, встановлений частиною п'ятою статті 151 ЦПК, заходи забезпечення позову скасовуються судом.

При цьому звернути увагу судів на те, що статтею 53 Закону N 3792-ХІІ встановлено інший строк подання позовної заяви у разі вжиття заходів забезпечення позову до його пред'явлення (15 днів, а не 10 днів згідно зі статтею 151 ЦПК). Проте в даному разі при колізії двох норм з одного й того ж питання діє спеціальна процесуальна норма, тобто частина п'ята статті 151 ЦПК, яку прийнято пізніше.

16. Право на визнання свого авторства (зазначення імені), право залишатись анонімом, право вибирати псевдонім чи право на недоторканність твору є особистими немайновими правами. Тому відповідно до статті 268 ЦК на вимоги про захист таких прав позовна давність не поширюється.

На позовні вимоги майнового характеру, наприклад про стягнення винагороди за договором тощо, застосовується загальний строк позовної давності, визначений ЦК.

17. Об'єкти авторського права (твори науки, літератури і мистецтва), що підлягають правовій охороні, визначені статтею 433 ЦК, статтею 8 Закону N 3792-ХІІ. При цьому перелік цих об'єктів не є вичерпним.

За змістом частини четвертої статті 433 ЦК, статті 18 Закону N 3792-ХІІ комп'ютерні програми охороняються як об'єкти авторського права, а саме як літературні твори. Така охорона застосовується до комп'ютерних програм незалежно від способу або форми їх вираження.

Виходячи з положень статті 1 (визначення термінів), статті 19 Закону N 3792-ХІІ, частини першої статті 433 ЦК на бази даних (компіляції даних), які є результатом інтелектуальної праці за добором або упорядкуванням їх складових частин, можуть поширюватися положення про збірники та

складені твори. Але базу даних як складений твір слід відрізняти від інших об'єктів інтелектуальної власності, використаних як матеріал для бази даних, у тому числі й складених творів (частина п'ята статті 433 ЦК, частина перша статті 19 Закону N 3792-ХІІ). Вони є окремими об'єктами правової охорони.

18. Авторське право виникає в силу факту створення інтелектуальною творчою працею автора або співавторів твору науки, літератури і мистецтва. Твір вважається створеним з моменту первинного надання йому будь-якої об'єктивної форми з урахуванням суті твору (зокрема, письмової форми, електронної форми, речової форми). Якщо не доведено інше, результат інтелектуальної діяльності вважається створеним творчою працею.

Правова охорона поширюється як на оприлюднені, так і на не оприлюднені, як на завершені, так і на не завершені твори, незалежно від їх призначення, жанру, обсягу, мети (освіта, інформація, реклама, пропаганда, розваги тощо).

Відповідно до статті 9 Закону N 3792-ХІІ частина твору, яка може використовуватися самостійно, у тому числі й оригінальна назва твору, розглядається як твір і охороняється відповідно до цього Закону. Таким чином, назва твору, фрази, словосполучення та інші частини твору, які можуть використовуватися самостійно, підлягають охороні як об'єкт авторського права тільки у тому випадку, коли вони є результатом творчої діяльності автора і є оригінальними.

Передбачена Законом N 3792-ХІІ правова охорона поширюється тільки на форму вираження твору і не поширюється на будь-які ідеї, теорії, принципи, методи, процедури, процеси, системи, способи, концепції, відкриття, навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані у творі, наприклад на шахову партію, методи навчання (частина третя статті 8 Закону N 2627-ІІІ).

19. Статтею 434 ЦК, статтею 10 Закону N 3792-ХІІ визначено перелік об'єктів, що не охороняються як об'єкти авторського права.

Разом з тим деякі з цих об'єктів мають свої особливості. Наприклад, розклад телерадіопередач як такий не є об'єктом авторського права, якщо він підпадає під ознаки, визначені пунктом "е" частини першої статті 10 Закону N 3792-ХІІ. Проте якщо упорядкування розкладу телерадіопередач є результатом творчої праці і такий розклад відповідає критеріям оригінальності, зокрема містить авторські коментарі, анотації, художнє оформлення тощо, то його може бути визнано об'єктом авторського права. У такому випадку правовому захистові підлягає право на твір у цілому та на відповідні його елементи, які містять ознаки твору як об'єкта авторського права, тобто не лише оригінальності, але й творчого характеру, що не

перешкоджає використанню за відсутності дозволу автора розкладу телерадіопередач як такого без зазначених елементів.

20. Авторське право на твір і право власності на матеріальний об'єкт, у якому втілено твір, не залежать одне від одного. Відчуження матеріального об'єкта, в якому втілено твір, не означає відчуження авторського права і навпаки.

У зв'язку з цим звернути увагу судів на те, що незалежність авторського права і права власності на матеріальний об'єкт (матеріальний носій) проявляється через зміст особистих немайнових прав та майнових прав суб'єкта авторського права, передбачених статтями 438 - 441 ЦК, главою 75 ЦК, і права власності на матеріальний об'єкт, який згідно зі статтею 317 ЦК полягає у володінні, користуванні та розпорядженні ним. Наприклад, особа, придбавши картину, фотографії тощо, стає їх власником, проте не набуває авторських прав на такі твори.

21. Авторське право складають:

- особисті немайнові права, передбачені статтями 423 і 438 ЦК та статтею 14 Закону N 3792-ХІІ. Вони не можуть бути передані (відчужені) іншим особам (за винятком, встановленим законом - стаття 423 ЦК). Особисті немайнові права автора не залежать від майнових прав. Тому в разі передання виключних майнових прав на твір особисті немайнові права належать авторові твору (крім випадків, встановлених статтею 423 ЦК, крім права на недоторканість твору - стаття 439 ЦК). Особисті немайнові права автора охороняються безстроково;

- майнові права, передбачені статтею 440 ЦК та статтею 15 Закону N 3792-ХІІ. Майнові права на твір можуть належати як автору твору, так і іншим особам, які набули їх відповідно до закону чи договору.

22. Співавторами є особи, спільною творчою працею яких створено твір. Авторське право на твір, створений у співавторстві, належить усім співавторам незалежно від того, чи утворює такий твір одне нерозривне ціле або складається із частин, кожна з яких має самостійне значення. Якщо твір, створений у співавторстві, утворює одне нерозривне ціле, то жоден із співавторів або спадкоємців будь-якого співавтора не може без достатніх підстав відмовити іншим у дозволі на опублікування, інше використання або зміну твору (стаття 13 Закону N 3792-ХІІ).

При розгляді спорів про співавторство на твір, який утворює одне нерозривне ціле, судам слід виходити з факту визнання співавторства на момент оприлюднення твору. Це може бути підтверджено волевиявленням

співавторів, вираженим у договорах про передачу прав, публічних заявах, листах тощо. Однак при цьому судам необхідно мати на увазі, що авторське право на твір, у тому числі створений у співавторстві, виникає з моменту створення твору.

Якщо твір, створений у співавторстві, складається з частин, кожна з яких має самостійне значення, то кожен із співавторів має право використовувати створену ним частину твору на власний розсуд, якщо інше не передбачено договором між співавторами.

Особи, які надали автору технічну допомогу (друк, коректування тощо), не можуть визнаватися співавторами твору.

23. Співавторством є також авторське право на інтерв'ю (телерадіоінтерв'ю). Співавторами такого інтерв'ю є особа, яка дала інтерв'ю, та особа, яка його взяла. Опублікування (трансляція) запису інтерв'ю допускається лише за згодою особи, яка дала інтерв'ю (частина третя статті 13 Закону N 3792-XII).

24. Якщо твір створено у порядку виконання працівником трудового договору (контракту) і в межах строку його дії, тобто при виконанні службових обов'язків і за службовим завданням роботодавця, то особисті немайнові права автора твору належать працівникові; вони є невідчужуваними.

Майнові права на об'єкт авторського права і (або) суміжних прав, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де або в якій він працює, спільно, якщо інше не встановлено договором (частина друга статті 429 ЦК).

Якщо в трудовому або цивільно-правовому договорі між працівником і роботодавцем (юридичною або фізичною особою, де або в якій він працює) не передбачений інший порядок здійснення майнових прав на створений вказаний об'єкт, то вони мають спільні права як на отримання свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір, так і на використання такого об'єкта. Порядок здійснення майнових прав на такий об'єкт може бути врегульований цивільно-правовим договором.

У разі передання (відчуження) працівником роботодавцю всіх майнових прав на твір, створений ним у порядку виконання трудового договору, працівник втрачає ці права, залишаючись носієм особистих немайнових прав.

25. За створення і використання службового твору автору належить авторська винагорода, розмір та порядок виплати якої встановлюються

трудоим договором (контрактом) або цивільно-правовим договором між автором і роботодавцем. При цьому трудовим договором між ними може передбачатися умова щодо укладення цивільно-правового договору про створення об'єкта авторського права і (або) суміжних прав та обов'язок працівника щодо сповіщення про створення такого об'єкта.

Виплата працівникові заробітної плати не є тотожною виплаті йому авторської винагороди за створений твір у зв'язку з виконанням трудового договору, оскільки заробітна плата - це винагорода за виконану роботу залежно від певних умов, а авторська винагорода - це всі види винагород або компенсацій, що виплачуються авторам за використання їх творів, які охороняються в межах, встановлених авторським правом. У разі, коли між сторонами не досягнуто згоди щодо розміру авторської винагороди, суди при обчисленні такої винагороди мають керуватися положеннями постанови Кабінету Міністрів України від 18 січня 2003 року N 72 "Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав".

26. Об'єктами авторського права, що охороняється законом, також є складені твори. Такими творами можуть бути збірники творів, збірники обробок фольклору, енциклопедії, антології, збірники звичайних даних, інші складені твори за умови, що вони є результатом творчої праці за добром або упорядкуванням змісту без порушення авторських прав на твори, що входять до них як складові частини. Включення твору як складової частини складеного твору можливе лише з дозволу автора та інших осіб, які володіють авторськими правами на цей твір. Винятком з цього правила є використання в газетах, журналах та інших періодичних виданнях творів авторів, які перебувають у трудових (службових) відносинах з видавцем, який володіє майновими правами на службовий твір автора.

Автори творів, включених до складеного твору, мають право використовувати свої твори незалежно від складеного твору, якщо інше не передбачено договором щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності з упорядником збірника.

Авторське право упорядника збірника не перешкоджає іншим особам здійснювати самостійний підбір або розташування тих самих творів та (або) інших даних для створення своїх творів.

Виключні права на використання енциклопедій, енциклопедичних словників, періодичних збірників, збірників наукових праць, газет, журналів та інших періодичних видань належать видавцям, проте автори творів, включених до таких видань, зберігають виключні права на використання своїх творів незалежно від видання в цілому, якщо інше не передбачено договором.

27. Твори, створені в результаті перекладу, адаптації, аранжування або іншої переробки існуючих творів, відносяться до похідних творів, якщо при їх створенні була здійснена творча переробка або творчий переклад іншого існуючого твору.

Авторське право перекладачів і (або) авторів інших похідних творів не перешкоджає іншим особам здійснювати свої переклади і переробки тих самих творів.

Автору твору належить виключне право дозволяти як перекладати його твір, так і випускати у світ переклади творів (частина перша статті V Всесвітньої конвенції про авторське право 1952 року).

Разом з тим до похідних творів не належать аудіовізуальні твори, одержані шляхом дублювання, озвучення, субтитрування українською чи іншими мовами аудіовізуальних творів (стаття 1 Закону N 3792-XII).

Оприлюднення або інше використання похідного твору з порушенням авторських прав автора основного твору чи майнових прав спадкоємців або інших осіб, які на законних підставах набули таких прав від автора (пункти 5 та 6 частини третьої статті 15, частина перша статті 20 Закону N 3792-XII), тягне за собою передбачену законодавством України відповідальність.

28. Суміжне право виникає: на виконання - з моменту першого його здійснення; на фонограму чи відеограму - з моменту її вироблення; на передачу (програму) організації мовлення - з моменту її першого здійснення. Для виникнення і здійснення суміжних прав не вимагається будь-яких формальностей. Об'єкти суміжних прав підлягають правовій охороні незалежно від їх призначення, змісту, цінності тощо.

29. Первинними суб'єктами суміжних прав є виконавець, виробник фонограми, виробник відеограми, організація мовлення.

Особисті немайнові права виконавців та права на ім'я (назву) виробників фонограм, відеограм і організацій мовлення є невідчужуваними.

Майнові права на об'єкти суміжних прав можуть передаватися (відчужуватися) повністю або частково відповідно до договору чи закону.

Особи, які здійснювали лише технічні функції в процесі виконання твору, виготовлення фонограм чи відеограм або здійснення передачі організації мовлення (освітлювачі, звукооформлювачі тощо), не набувають прав інтелектуальної власності на об'єкти суміжних прав.

30. Вільне використання об'єктів авторського і (або) суміжних прав без згоди суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав і без виплати їм винагороди допускається лише у випадках, передбачених законом. Зокрема, якщо фонограми, відеограми чи їх примірники введені виробником фонограми (відеограми) чи за його згодою у цивільний оборот шляхом їх першого продажу в Україні, то допускається їх наступне розповсюдження шляхом продажу, дарування тощо без згоди виробника фонограми (відеограми) чи його правонаступника і без виплати йому винагороди. Проте й у цьому випадку право здавання таких примірників фонограм (відеограм) у майновий найм чи комерційний прокат залишається виключно правом виробника фонограми (відеограми).

Судам слід враховувати, що вільне використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав може здійснюватись виключно з додержанням вимог законодавства.

31. Розміщення творів у мережі Інтернет у вигляді, доступному для публічного використання, є поданням творів до загального відома публіки таким чином, що її представники можуть здійснити доступ до творів з будь-якого місця і у будь-який час за їх власним вибором відповідно до пункту 9 частини третьої статті 15 Закону N 3792-XII, тобто таке розміщення є правомірним лише з дозволу автора чи іншої особи, яка має авторське право. Згідно зі статтею 1 Закону N 3792-XII відтворенням є виготовлення одного або більше примірників твору, відеограми, фонограми в будь-якій матеріальній формі, а також їх запис для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (у тому числі цифровій), оптичній або іншій формі, яку може зчитувати комп'ютер.

Якщо у зв'язку з таким розміщенням у мережі Інтернет порушуються майнові права суб'єкта авторського права, визначені статтею 15 Закону N 3792-XII, то це дає підстави для судового захисту авторського права (пункт "а" статті 50 Закону N 3792-XII).

При вирішенні відповідних спорів суд повинен установити, чи перебуває веб-сайт та розміщена на ньому інформація в розпорядженні особи, якій пред'явлено позовні вимоги, а також чим підтверджується факт порушення нею авторського права.

Дані про власника веб-сайта можуть бути витребувані відповідно до положень ЦПК в адміністратора системи реєстрації та обліку доменних назв та адреси українського сегмента мережі Інтернет.

Неправомірне зберігання копії комп'ютерної програми в пам'яті електронного засобу (комп'ютера тощо) є порушенням майнового авторського права.

32. Допускається без дозволу автора (чи іншої особи, яка має авторське право) і без виплати авторської винагороди відтворювати виключно в особистих цілях або для звичайного кола сім'ї попередньо правомірно оприлюднені твори, крім випадків, перелічених у частині першій статті 25 Закону N 3792-ХІІ.

Твори і виконання, зафіксовані у фонограмах, відеограмах, їх примірниках, а також аудіовізуальні твори та їх примірники допускається відтворювати, тобто виготовляти їх примірники (стаття 1 Закону N 3792-ХІІ), у домашніх умовах виключно в особистих цілях або для кола сім'ї без дозволу автора (авторів), виконавців, виробників фонограм, виробників відеограм, але з виплатою їм винагороди. Особливості виплати винагороди у цьому випадку визначені статтею 42 Закону N 3792-ХІІ.

Вирішуючи питання про те, чи відносяться особи до кола сім'ї, необхідно враховувати конкретні обставини справи (зокрема, не лише родинні відносини цих осіб, але й характер їхніх взаємовідносин, які свідчать про тривалі стосунки й особисті спілкування, та інші важливі обставини, що дозволяють стверджувати про існування спільних інтересів).

Ретрансляція провайдерами телерадіопрограм та передач мовлення є їх повторним публічним сповіщенням, а тому обов'язковим є одержання відповідної згоди суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав на використання твору, виконання, фонограми, відеограми та виплата винагороди відповідним суб'єктам авторського права і (або) суміжних прав (статті 15, 35, 36, 39, 40, 43 Закону N 3792-ХІІ).

33. Автор спеціально створеного для аудіовізуального твору музичного твору з текстом або без нього має право на справедливу винагороду за оприлюднення і кожне публічне виконання, показ, демонстрацію чи сповіщення аудіовізуального твору, його здавання у майновий найм і (або) комерційний прокат його примірників (частина друга статті 17 Закону N 3792-ХІІ). У випадку невиплати такої винагороди він має право лише на її отримання і не має права вимагати виплат, передбачених статтею 52 Закону N 3792-ХІІ.

34. Суб'єкт авторських і (або) суміжних прав може передати свої майнові права будь-якій іншій особі повністю чи частково.

До договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності в частині, не врегульованій спеціальними нормами, застосовуються загальні положення про правочини (глава 16 ЦК) та про договори (глави 52 та 53 ЦК).

Правові наслідки недодержання письмової форми договору визначені ЦК. Проте законом можуть бути встановлені випадки, в яких зазначений

вище договір може укладатися усно. Зокрема, в усній формі може укладатися договір про використання (опублікування) твору в періодичних виданнях (газетах, журналах тощо) (частина перша статті 33 Закону N 3792-ХІІ).

Предметом ліцензійного договору не можуть бути права на використання об'єкта права інтелектуальної власності, які на момент укладення договору не були чинними (частина п'ята статті 1109 ЦК).

Оскільки інститут ліцензійного договору передбачає надання дозволу на використання об'єктів права інтелектуальної власності, судам слід враховувати, що правоволодільцем можуть надаватись виключні, одиничні, невиключні ліцензії, а також ліцензії іншого виду, що не суперечить закону. При цьому права на використання твору, що надаються за ліцензійним договором, вважаються невиключними, якщо в договорі не передбачено надання виключних прав на використання твору (частина шоста статті 32 Закону N 3792-ХІІ, частина четверта статті 1109 ЦК).

35. При отриманні кількома спадкоємцями за законом чи за заповітом майнового авторського права і (або) суміжних прав без виділення конкретних спадкових об'єктів авторського права і (або) суміжних прав слід мати на увазі, що в даному випадку у спадкоємців виникає обсяг повноважень відносно спадкових прав на спільне використання всіх творів і (або) об'єктів суміжних прав як при здійсненні права інтелектуальної власності, яке належить кільком особам. Порядок використання таких прав визначається відповідно до статті 428 ЦК.

Права, що перейшли до спадкоємців, складають одне ціле, і жоден із спадкоємців не вправі без достатніх для цього підстав відмовити іншим у дозволі на опублікування, інше використання або зміну твору.

Винагорода за використання твору розподіляється між спадкоємцями відповідно до часток у спадщині.

36. При обчисленні строків охорони авторського права і (або) суміжних прав необхідно мати на увазі, що ці строки визначаються за законодавством, яке діяло на момент виникнення прав з урахуванням наступних законодавчих змін (пункти 4 і 5 Прикінцевих положень Закону N 3792-ХІІ).

Строк дії майнових прав автора на твір спливає через сімдесят років, що відліковуються з 1 січня року, наступного за роком смерті автора чи останнього із співавторів, який пережив інших співавторів, крім випадків, передбачених законом. Це положення застосовується до твору в цілому незалежно від того, чи утворює такий твір одне нерозривне ціле, чи складається із частин, кожна з яких має самостійне значення (стаття 28 Закону N 3792-ХІІ). У разі, коли весь твір публікується (оприлюднюється) не

водночас, а послідовно у часі томами, частинами, випусками, серіями тощо, строк дії авторського права визначається окремо для кожної опублікованої (оприлюдненої) частини твору (частина п'ята статті 28 Закону N 3792-XII).

Строк дії суміжних майнових прав спливає через п'ятдесят років, що відліковуються з 1 січня року, наступного за роком здійснення першого запису виконання, опублікування фонограми (відеограми), першого здійснення передачі (програми) організації мовлення (з урахуванням особливостей, передбачених статтею 456 ЦК).

Будь-яка особа, яка після закінчення строку охорони авторського права по відношенню до неоприлюдненого твору вперше його оприлюднює, користується захистом, що є рівноцінним захисту майнових прав автора. Строк охорони цих прав становить 25 років від часу, коли твір був вперше оприлюднений.

37. Закінчення строку дії авторського права на твори означає їх перехід у суспільне надбання. Твори, які стали суспільним надбанням, можуть вільно, без виплати авторської винагороди використовуватися будь-якою особою, за умови дотримання особистих немайнових прав автора, передбачених статтею 14 Закону N 3792-XII.

38. Перераховані в статті 16 ЦК загальні способи захисту цивільних прав та інтересів поширюються на захист авторського права і (або) суміжних прав.

Зазначений перелік не є вичерпним, оскільки в частині другій цієї ж статті ЦК зазначається, що суд може захистити цивільне право або інтерес іншим способом, що встановлений договором або законом. Спеціальні способи захисту передбачені статтею 432 ЦК та статтею 52 Закону N 3792-XII. Це, зокрема, компенсація, відшкодування моральної шкоди при порушенні майнових прав, конфіскація контрафактних примірників творів, фонограм, відеограм та програм мовлення; вимога публікації в засобах масової інформації даних про допущені порушення авторського права і (або) суміжних прав та судові рішення щодо цих порушень.

39. Вибір способу захисту порушеного права належить позивачу - суб'єкту авторського права і (або) суміжних прав.

Згідно з положеннями статті 52 Закону N 3792-XII у разі порушення авторського права і (або) суміжних прав можливим є одночасне застосування кількох передбачених зазначеною статтею способів цивільно-правового захисту таких прав, у тому числі й у різних судових провадженнях.

40. Згідно з пунктом 9 частини другої статті 16 ЦК, пунктом "в" частини першої статті 52 Закону N 3792-XII суб'єкти авторського права і

(або) суміжних прав можуть звернутись до суду з вимогою про відшкодування моральної (немайнової) шкоди, заподіяної внаслідок порушення цих прав. Моральна шкода полягає, зокрема: в приниженні гідності, честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи; у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї, а її відшкодування здійснюється грішми, іншим майном або в інший спосіб (стаття 23 ЦК).

При розгляді відповідних справ судам необхідно враховувати роз'яснення, викладені в постанові Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995 року N 4 "Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди".

41. Згідно з пунктом "г" частини першої статті 52 Закону N 3792-ХІІ суб'єкт авторського права і (або) суміжних прав вправі подавати позови про відшкодування збитків (матеріальної шкоди), включаючи упущену вигоду, або стягнення доходу, отриманого порушником внаслідок порушення ним авторського права і (або) суміжних прав, або виплату компенсацій.

Відповідно до пункту 2 частини другої статті 22 ЦК упущеною вигодою є доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене. Таким чином, у визначенні розміру збитків у частині упущеної вигоди судам слід виходити з показників, які звичайно характеризують доходи суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав.

При вирішенні відповідних спорів слід мати на увазі положення абзацу другого частини третьої статті 22 ЦК, згідно з яким якщо особа, яка порушила право, одержала у зв'язку з цим доходи, то розмір упущеної вигоди, що має відшкодовуватися особі, право якої порушено, не може бути меншим від доходів, одержаних особою, яка порушила право.

42. Відповідно до пункту "г" частини першої статті 52 Закону N 3792-ХІІ суб'єкт авторського права і (або) суміжних прав має право вимагати виплату компенсації замість відшкодування збитків або стягнення доходу.

При вирішенні відповідних спорів судам слід мати на увазі, що компенсація підлягає виплаті у разі доведення факту порушення майнових прав суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав, а не розміру заподіяних збитків. Таким чином, для задоволення вимоги про виплату компенсації достатньо наявності доказів вчинення особою дій, які визнаються порушенням авторського права і (або) суміжних прав. Для визначення суми такої компенсації, яка є адекватною порушенню, суд має дослідити: факт порушення майнових прав та яке саме порушення допущено; об'єктивні критерії, що можуть свідчити про орієнтовний розмір шкоди, завданої неправомірним кожним окремих використанням об'єкта авторського

права і (або) суміжних прав; тривалість та обсяг порушень (одноразове чи багаторазове використання спірних об'єктів); розмір доходу, отриманий унаслідок правопорушення; кількість осіб, право яких порушено; наміри відповідача; можливість відновлення попереднього стану та необхідні для цього зусилля тощо.

При цьому слід враховувати загальні засади цивільного законодавства, встановлені статтею 3 ЦК, зокрема справедливість, добросовісність та розумність. Відповідні мотиви визначення розміру компенсації повинні бути наведені в судовому рішенні.

Розмір компенсації визначається судом виходячи з позовних вимог, однак не може бути меншим від 10 і не може перевищувати 50000 мінімальних заробітних плат (пункт "г" частини другої статті 52 Закону N 3792-ХІІ), які встановлені законом на час ухвалення рішення у справі.

43. Під контрафактними примірниками твору, фонограми, відеограми, програм організації мовлення розуміються примірники об'єктів авторського права і (або) суміжних прав, які виготовлені, відтворені, опубліковані і (або) розповсюджені з порушенням авторського права і (або) суміжних прав (особистих немайнових і (або) майнових), у тому числі примірники захищених в Україні зазначених об'єктів, що ввозяться на митну територію України без згоди автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав, зокрема з країн, у яких ці об'єкти ніколи не охоронялися або перестали охоронятися.

До контрафактних примірників відносяться й примірники правомірно обнародуваних об'єктів авторського права і (або) суміжних прав, з яких видалена або неправомірно нанесена інформація про суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав, а також примірники таких об'єктів, що перевищують кількість примірників (тираж), передбачену договором щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, або розповсюджуються на території, не передбаченій договором, виготовлені на іншому матеріальному носії, ніж передбачено в договорі, а також примірники, отримані шляхом видозміни об'єктів авторського права і (або) суміжних прав.

44. Відповідно до пункту "б" статті 50 Закону N 3792-ХІІ розповсюдження контрафактних примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм і програм організації мовлення є порушенням авторського права і (або) суміжних прав, що дає підстави для судового захисту.

Особа, яка розповсюджує об'єкти авторського права і (або) суміжних прав без дозволу суб'єкта такого права, несе відповідальність за порушення

виключних прав на цей твір і в тому випадку, коли контрафактну продукцію нею отримано за договорами з третіми особами.

45. За змістом частини четвертої статті 52 Закону N 3792-ХІІ суд може з власної ініціативи, тобто незалежно від заявлених вимог, постановити рішення про вилучення чи конфіскацію всіх контрафактних примірників творів, фонограм, відеограм чи програм мовлення, щодо яких установлено, що вони були виготовлені або розповсюджені з порушенням авторського права і (або) суміжних прав, а також засобів обходу технічних засобів захисту. Проте вилучені контрафактні примірники творів (у тому числі комп'ютерні програми і бази даних), фонограм, відеограм, програм мовлення на вимогу особи, яка є суб'єктом авторського права і (або) суміжних прав і права якої порушено, можуть бути передані цій особі. Якщо ця особа не вимагає такої передачі, то контрафактні примірники підлягають знищенню, а матеріали і обладнання, що використовувалися для відтворення контрафактних примірників, підлягають відчуженню із перерахуванням виручених коштів до Державного бюджету України.

Голова

Верховного Суду України

В.В.Онопенко

Секретар Пленуму

Верховного Суду України

Ю.Л.Сенін

ВИЩИЙ ГОСПОДАРСЬКИЙ СУД УКРАЇНИ

ОГЛЯДОВИЙ ЛИСТ

22.01.2007 N 01-8/25

22.01.2008

Господарські суди України

Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на об'єкти авторського права і суміжних прав

(за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України)

У порядку інформації та для врахування у розгляді справ надсилається огляд вирішених господарськими судами справ у спорах, пов'язаних із захистом прав на об'єкти авторського права і суміжних прав, судові рішення з яких переглянуто в касаційному порядку Вищим господарським судом України.

1. Відтворення твору, запис (звукозапис, відеозапис) і публічне сповіщення (доведення до загального відома) є окремими самостійними способами використання твору, і ототожнивши їх та не визначившись у зв'язку з цим, яке саме порушення допущено відповідачем та яка саме сума компенсації має бути сплачена за кожне з порушень, суд, зокрема, припустився неповного дослідження обставин справи, які складають фактичну основу спірних правовідносин.

Підприємство (організація колективного управління майновими правами суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав, далі - Підприємство) звернулося до господарського суду з позовом до Телекомпанії про стягнення компенсації за порушення авторських прав за кожний спосіб використання спірних творів та штрафу.

Рішенням місцевого господарського суду, залишеним без змін постановою апеляційного господарського суду, позов задоволено частково: з Телекомпанії на користь позивача стягнуто компенсацію за порушення майнових авторських прав; судові витрати пропорційно розміру задоволених позовних вимог; в іншій частині позову відмовлено. Названі рішення попередніх судових інстанцій з посиланням на приписи статей 11, 15, 31, 47, 49, 52 Закону України "Про авторське право і суміжні права" ([3792-12](#)) (далі - Закон) мотивовано порушенням відповідачем майнових авторських прав позивача під час трансляції новорічної вистави без одержання відповідного дозволу позивача, що є підставою для стягнення суми компенсації в порядку статті 52 Закону.

Судовими інстанціями у справі встановлено, що:

- за угодами на управління майновими правами, укладеними в 2002 році Підприємством та певними власниками авторських прав, позивачеві було передано виключні права на управління майновими правами авторів на твори, що створені та будуть створені під час дії цих угод;

- літературний сценарій та музику до певної новорічної вистави (далі - спірні твори) було створено під час дії зазначених угод, а на підставі заяв авторів від 04.10.2004 зареєстровано права на ці твори;

- на відеокасеті із записом трансляції 07.01.2005 авторами зафіксовано факт публічного сповіщення відповідачем спірних творів шляхом передачі в ефір зазначеної новорічної вистави;

- Підприємство не надавало Телекомпанії дозволу на використання спірних творів;

- в процесі розгляду справи позивач збільшив позовні вимоги, мотивуючи це тим, що відповідач є загальнонаціональним україномовним каналом, має чисельну слухацьку аудиторію, популярність і високий рейтинг програм серед глядачів. З огляду на це компенсація повинна становити 100 мінімальних заробітних плат за кожне з трьох неправомірних використань твору, а саме: публічне сповіщення, запис, відтворення.

Причиною спору в даній справі стало питання про наявність порушення майнових авторських прав Підприємства та стягнення відповідних компенсацій.

Відповідно до частини першої статті 47 Закону ([3792-12](#)) суб'єкти авторського права і (або) суміжних прав можуть доручати управління своїми майновими правами організаціям колективного управління.

За змістом статті 49 Закону ([3792-12](#)) до функцій організацій колективного управління належить, зокрема, погодження з особами, які використовують об'єкти авторського права і (або) суміжних прав, розміру винагороди під час укладання договору; вчинення інших дій, передбачених чинним законодавством, необхідних для захисту прав, управління якими здійснює організація, в тому числі звертатися до суду за захистом прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав відповідно до статутних повноважень та доручення цих суб'єктів.

Таким чином, з урахуванням досліджених доказів - угод з авторами, заяв авторів, довідок про належність авторів до авторсько-правової організації, господарськими судами правильно визначено, що Підприємство є компетентним суб'єктом звернення до суду за захистом порушених авторських прав відповідно до повноважень, переданих авторами за названими угодами на управління майновими правами.

В абзаці п'ятому статті 1 Закону ([3792-12](#)) визначено, що виключне право - це майнове право особи, яка має щодо твору, виконання, постановки, передачі організації мовлення, фонограми чи відеограми авторське право і (або) суміжні права, на використання цих об'єктів авторського права і (або) суміжних прав лише нею і на видачу лише цією особою дозволу чи заборону їх використання іншим особам у межах строку, встановленого цим Законом.

Згідно з частиною першою статті 15 Закону ([3792-12](#)) до майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) належать: виключне право на використання твору; виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами. А згідно з частиною третьою цієї статті виключне право автора (чи іншої особи, яка має авторське право) на дозвіл чи заборону використання твору іншими особами дає йому право дозволяти або забороняти, зокрема:

- 1) відтворення творів;
- 2) публічне виконання і публічне сповіщення творів.

Разом з тим, приймаючи рішення про часткове задоволення позову, місцевий господарський суд виходив з факту неправомірного публічного відтворення відповідачем запису названої вистави, у той час коли суд апеляційної інстанції кваліфікує дії відповідача щодо передачі в ефір трансляції цієї вистави як несанкціоноване повторне оприлюднення спірних творів.

Водночас відповідно до наведених у статті 1 Закону ([3792-12](#)) дефініцій термінів:

відтворення - це виготовлення одного або більше примірників твору, відеограми, фонограми в будь-якій матеріальній формі, а також їх запис для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (у тому числі цифровій), оптичній або іншій формі, яку може зчитувати комп'ютер;

запис (звукзапис, відеозапис) - це фіксація за допомогою спеціальних технічних засобів (у тому числі й за допомогою числового представлення) на відповідному матеріальному носії звуків і (або) рухомих зображень, яка дозволяє здійснювати їх сприйняття, відтворення або сповіщення за допомогою відповідного пристрою;

публічне сповіщення (доведення до загального відома) - це передача за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав в ефір за допомогою радіохвиль (а також лазерних променів, гама-променів тощо), у тому числі з використанням супутників, чи передача на віддаль за допомогою проводів або будь-якого виду наземного чи підземного (підводного) кабелю (провідникового, оптоволоконного та інших видів) творів, виконань, будь-яких звуків і (або) зображень, їх записів у фонограмах і відеограмах, програм організацій мовлення тощо, коли зазначена передача може бути сприйнята необмеженою кількістю осіб у різних місцях, віддаленість яких від місця передачі є такою, що без зазначеної передачі зображення чи звуки не можуть бути сприйняті.

Зі змісту наведених законодавчих приписів випливає, що відтворення, запис і публічне сповіщення є окремими самостійними способами використання твору, в той час коли господарськими судами помилково ототожнено названі порушення майнових авторських прав на твір та не визначено, які саме порушення було допущено відповідачем та яка саме сума компенсації має бути відшкодована за кожне порушення.

Таким чином, господарські суди, визначаючи розмір компенсації, що підлягає стягненню з відповідача за порушення авторського права,

вичерпно не з'ясували характер та зміст таких правопорушень, що призвело до неповного дослідження обставин справи, які складають фактичну основу спірних правовідносин та порушили норми матеріального права, що визначають правопорушення, які можуть бути допущені під час неправомірного використання творів авторів.

З огляду на викладене Вищий господарський суд України передав справу на новий розгляд до суду першої інстанції з метою встановлення того, які саме порушення авторського права було допущено відповідачем, які суми відшкодувань необхідно стягнути за кожне порушення та, виходячи з них, - визначення загальної суми компенсації.

2. Якщо права інтелектуальної власності передано на підставі договору, для правильного визначення суб'єкта авторських прав на певні твори необхідно встановити обсяг відповідних прав, переданих за договором.

Товариство звернулося до господарського суду з позовом про стягнення з Підприємства компенсації за порушення авторського права та про зобов'язання відповідача опублікувати у засобах масової інформації резолютивну частину рішення з даного спору.

Рішенням місцевого господарського суду у задоволенні позову відмовлено. Назване рішення з посиланням на приписи статей 8, 11, 14 Закону України "Про авторське право і суміжні права" ([3792-12](#)) (далі - Закон) мотивовано відсутністю порушення авторських майнових прав позивача на спірні твори в зв'язку з недоведеністю наявності в нього таких прав.

Постановою апеляційного господарського суду рішення суду першої інстанції з даного спору змінено; позов задоволено частково: з Підприємства на користь Товариства стягнуто суму компенсації за порушення авторського права позивача, а в іншій частині позовних вимог відмовлено.

Судовими інстанціями у справі встановлено, що:

- 24.02.2003 Підприємством та Товариством укладено договір, предметом якого є виготовлення та випуск імідж-календаря;

- за умовами цього договору відповідач передав позивачеві право на випуск імідж-календаря за патентом від 31.08.1998, а позивач на підставі договорів із замовниками реклами виготовив оригінал-макети рекламних сторінок імідж-календаря, що являють собою поєднання найменування, логотипу та фотографічних зображень відповідних замовників;

- Товариство як роботодавець авторів зазначених оригінал-макетів є суб'єктом авторських майнових прав на ці твори;

- на оригіналі випущеного імідж-календаря позивачем було помилково зазначено авторство Підприємства;

- у виготовленні іншої друкованої продукції - Календаря "Д." та Календаря "Ф." відповідачем без дозволу позивача було використано оригіналмакети імідж-календаря; - Державним департаментом інтелектуальної власності зареєстровано авторські майнові права

Підприємства на твір - Календар "Ф.", про що видано свідоцтво від 20.09.2004.

Причиною спору в даній справі стало питання про наявність порушення майнових авторських прав Товариства на спірні твори.

Статтею 50 Цивільного кодексу України ([435-15](#)) порушенням авторського права і (або) суміжних прав, що дає підстави для судового захисту, визнано, зокрема, вчинення будь-якою особою дій, які порушують майнові права суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав, визначені статтями 15, 39, 40 і 41 цього Закону ([3792-12](#)), з урахуванням передбачених статтями 21-25, 42 і 43 цього Закону обмежень майнових прав.

Згідно з приписами частин першої, третьої статті 15 Закону ([3792-12](#)) до майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) належать: виключне право на використання твору; виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами. Виключне право автора (чи іншої особи, яка має авторське право) на дозвіл чи заборону використання твору іншими особами дає йому право дозволяти або забороняти будь-яке використання твору іншими особами.

Відповідно до статті 7 Закону ([3792-12](#)) суб'єктами авторського права є автори творів, зазначених у частині першій статті 8 цього Закону, їх спадкоємці та особи, яким автори чи їх спадкоємці передали свої авторські майнові права.

Статтею 435 Цивільного кодексу України ([435-15](#)) передбачено, що первинним суб'єктом авторського права є автор твору, у той час коли суб'єктами авторського права є також інші фізичні та юридичні особи, які набули право на твори відповідно до договору або закону.

Суд першої інстанції як на мотив відмови у позові послався на недоведеність позивачем наявності у нього виключних майнових авторських прав на спірні оригінал-макети. Зазначений висновок було спростовано судом апеляційної інстанції посиланням на частину другу статті 16 Закону ([3792-12](#)), за якою виключне майнове право на службовий твір належить роботодавцю, якщо інше не передбачено трудовим договором (контрактом) та (або) цивільно-правовим договором між автором і роботодавцем.

Однак наведені висновки попередніх інстанцій слід вважати передчасними як такі, що зроблені за неповної оцінки наявних у матеріалах справи доказів. Так, аналіз змісту договору, предметом якого є випуск імідж-календаря, може свідчити про наявність у відповідача авторського права на об'єкт цього договору, складовою частиною якого є спірні оригінал-макети рекламних сторінок. Відтак для правильного визначення суб'єкта авторських прав на спірні твори необхідно встановити обсяг прав інтелектуальної власності, які були передані за названим договором. Проте цей договір як підставу набуття авторських прав на спірні твори судові інстанції не досліджували.

Крім того, у встановленні факту використання відповідачем спірних оригінал-макетів імідж-календаря судовими інстанціями було порушено

засади всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин справи і ухвалення законних та обґрунтованих судових рішень.

Згідно з вимогами статті 41 Господарського процесуального кодексу України ([1798-12](#)) для роз'яснення питань, що виникають при вирішенні господарського спору і потребують спеціальних знань, господарський суд призначає судову експертизу.

У підпункті 2.3 пункту 2 рекомендацій президії Вищого господарського суду України від 10.06.2004 № 04-5/1107 ([v1107600-04](#)) "Про деякі питання практики призначення судових експертиз у справах зі спорів, пов'язаних із захистом права інтелектуальної власності" зазначено, що для роз'яснення питання про можливе використання чужого твору без згоди автора (чи іншої особи, яка має авторське право), зокрема, у формі плагіату чи піратства у сфері авторського права і (або) суміжних прав, судам необхідно призначати судову експертизу і доручати її проведення спеціалістам у галузі літературознавства, мистецтвознавства тощо залежно від об'єкта авторського права і (або) суміжних прав.

Проте у вирішенні даного спору господарські суди на підставі самостійного порівняння наявних у матеріалах справи примірників календарів дійшли висновку про відтворення відповідачем оригінал-макетів імідж-календаря на сторінках Календарів "Д." та "Ф.", перебравши на себе не притаманні суду функції експерта. Разом з тим, судові інстанції, зокрема апеляційний господарський суд, з належною повнотою не встановили та не ідентифікували, що саме являє собою кожний з оригінал-макетів як об'єкт авторського права.

Оскільки касаційна інстанція згідно з частиною другою статті 111-7 Господарського процесуального кодексу України ([1798-12](#)) не має права встановлювати або вважати доведеними обставини, що не були встановлені у рішенні або постанові господарського суду чи відхилені ним, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими, а також збирати нові докази або додатково перевіряти докази, Вищий господарський суд України передав справу на новий розгляд до суду першої інстанції.

За новим розглядом справи суд першої інстанції одержав вказівки Вищого господарського суду України щодо з'ясування обставин, зазначених у цій постанові та вирішення питання про призначення експертизи об'єктів інтелектуальної власності.

3. Роз'яснення питань щодо встановлення фактичних обставин, пов'язаних з використанням відповідачем зі справи такого об'єкту авторського права, як база даних (компіляція даних), потребувало спеціальних знань, а відтак призначення у справі судової експертизи.

Товариство "І." звернулося до господарського суду з позовом про стягнення з Товариства "С.", Товариства "Р." та Підприємства компенсації за порушення майнових авторських прав.

Рішенням місцевого господарського суду, залишеним без змін постановою апеляційного господарського суду, припинено провадження в

частині позовних вимог до Товариства "Р." та Підприємства, а в задоволенні позову до Товариства "С." відмовлено.

Прийняті судові рішення мотивовано тим, що авторське право упорядника збірника не перешкоджає іншим особам здійснювати самостійний підбір або розташування тих самих творів та (або) інших даних для створення своїх творів, а правова охорона баз даних не поширюється на самі дані чи інформацію і не зачіпає будь-якого авторського права, що відноситься до самих даних чи інформації, які містяться у базі даних.

Попередніми судовими інстанціями встановлено, що:

- 03.07.2000 Товариством "І." і Товариством "N." укладено авторський договір, предметом якого є створення комп'ютерної бази даних "С." (далі - База даних "С.") та підтримання її за змістом та обсягом в актуальному стані; відповідно до умов цього договору база даних створюється у співавторстві;

- згідно з наказом Товариства "N." на виконання умов названого договору зобов'язано працівника товариства Л. (далі - фізична особа Л.) здійснити роботу з впорядкування та розташування складових частин інформації, визначено винагороду автору та його немайнові авторські права;

- рішенням Держпатенту зареєстровано авторське право фізичної особи Л. на твір - Базу даних "С.", про що видано свідоцтво;

- 05.02.2004 громадянином Н. (далі - фізична особа Н.) та Підприємством укладено договір про передачу майнових авторських прав, відповідно до умов якого фізична особа Н. (автор) - передала Підприємству виключні майнові права на використання об'єкту інтелектуальної власності - програмного продукту "І." (далі - База даних "І.");

- на підставі договору від 05.02.2004 Держпатент зареєстрував за Підприємством авторське право на службовий твір - Базу даних "І.", про що видав відповідне свідоцтво;

- 01.05.2003 Підприємством і Товариством "Р." укладено ліцензійний договір про передачу невиключного авторського права на твір, відповідно до умов якого Підприємство передало Товариству "Р." право на використання твору (База даних "І.");

- 20.10.2003 Товариством "Р." та Товариством "С." укладено ліцензійний договір про передачу невиключного авторського права на твір, відповідно до умов якого Товариство "Р." надало Товариству "С." дозвіл на використання об'єкта інтелектуальної власності - Базу даних "І.");

- Товариство "С." розповсюджувало Базу даних "І." на оптичних носіях в упаковці, на якій видавцем зазначено Товариство "Р." ;

- позивач обґрунтовує свої вимоги посиланням на те, що до Базу даних "І." без достатніх на те підстав включено твір База даних "С.", майнові авторські права на який належать йому;

- згідно з рішенням місцевого районного суду від 31.08.2004 зі справи N 2-794 (яке набрало законної сили) за позовом фізичної особи Л., Товариства "І.", Товариства "N." до Товариства "Р.", треті особи - Підприємство,

Державний департамент інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України:

власником немайнових авторських прав на твір База даних "С." є фізична особа Л., а співвласниками майнових прав на зазначений твір є Товариство "І." і Товариство "N.";

з боку Товариства "Р." мало місце порушення авторських прав позивачів шляхом включення твору База даних "С." до власного твору;

позов Товариства "І." задоволено частково: з Товариства "Р." стягнуто на його користь компенсацію;

- позивачем не подано доказів того, що у Базі даних "І." використано Базу даних "С." (запозичено систему підбору та розташування судових рішень), автором якої є фізична особа Л.

Причиною даного спору є питання про те, чи має місце порушення прав позивача шляхом розповсюдження Товариством "Р." Базу даних "І.".

Відповідно до частини четвертої статті 35 Господарського процесуального кодексу України ([1798-12](#)) рішення суду з цивільної справи, що набрало законної сили, є обов'язковим для господарського суду щодо фактів, які встановлені судом і мають значення для вирішення спору.

Як встановлено попередніми судовими інстанціями, назване рішення місцевого районного суду не містить згадки про Товариство "С." та, тим більше, про порушення ним авторських прав Товариства "І.".

За таких обставин взаємовідносини Товариства "І." і Товариства "С." мали бути досліджені в повному обсязі господарським судом у межах провадження з даної справи.

Преамбулою Закону України "Про авторське право і суміжні права" ([3792-12](#)) (далі - Закон) визначено, що він охороняє особисті немайнові права і майнові права авторів та їх правонаступників, пов'язані із створенням та використанням творів науки, літератури і мистецтва - авторське право, і права виконавців, виробників фонограм і відеогам та організацій мовлення - суміжні права.

Відповідно до частини першої статті 15 Закону ([3792-12](#)) до майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) належать: виключне право на використання твору; виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами.

Стаття 52 цього Закону ([3792-12](#)) визначає грошову компенсацію як один із способів цивільно-правового захисту авторського права і суміжних прав.

Статтею 10 Закону ([3792-12](#)) визначено, що не є об'єктом авторського права, зокрема, видані органами державної влади у межах їх повноважень офіційні документи політичного, законодавчого, адміністративного характеру (закони, укази, постанови, судові рішення, державні стандарти тощо) та їх офіційні переклади.

Попередніми судовими інстанціями встановлено і сторонами не заперечується, що Товариство "С." здійснювало розповсюдження Базу даних "І."

При цьому позивач наполягає на факті протиправного включення до її складу створеної фізичною особою Л. Бази даних "С.", співвласником майнових авторських прав на яку є Товариство "І".

Водночас Товариство "С." стверджує про розповсюдження ним іншого об'єкта інтелектуальної власності Бази даних "І.", автор фізична особа Н.

Згідно з пунктом 4 частини першої статті 8 Закону ([3792-12](#)) бази даних є об'єктами авторського права.

Відповідно до статті 1 Закону ([3792-12](#)) база даних (компіляція даних) - це сукупність творів, даних або будь-якої іншої незалежної інформації у довільній формі, в тому числі - електронній, підбір і розташування складових частин якої та її упорядкування є результатом творчої праці, і складові частини якої є доступними індивідуально і можуть бути знайдені за допомогою спеціальної пошукової системи на основі електронних засобів (комп'ютера) чи інших засобів.

З огляду на наведене попереднім судовим інстанціям належало з'ясувати, чи мало місце з боку Товариства "С." використання твору База даних С. за відповідним свідоцтвом України, що мало бути здійснено шляхом порівняльного аналізу Бази даних "С." та Бази даних "І." (її складових частин). Проте цього ними зроблено не було.

Між тим лише після з'ясування зазначених фактичних обставин суди мали визначитись стосовно порушення Товариством "С." прав Товариства "І".

При цьому роз'яснення згаданих питань щодо встановлення фактичних обставин використання Товариством "С." такого об'єкту авторського права, як база даних потребує спеціальних знань, а тому господарському суду відповідно до статті 41 Господарського процесуального кодексу України ([1798-12](#)) належало призначити судову експертизу, не перебираючи на себе не притаманні суду функції експерта.

У вирішенні питань, пов'язаних з призначенням судової експертизи, господарському суду слід враховувати викладене в роз'ясненні президії Вищого арбітражного суду України від 11.11.1998 N 02-5/424 ([v 424800-98](#)) "Про деякі питання практики призначення судової експертизи", рекомендаціях президії Вищого господарського суду України від 29.03.2005 N 04-5/76 ([v0076600-05](#)) "Про деякі питання практики призначення судових експертиз у справах зі спорів, пов'язаних із захистом права інтелектуальної власності" та рекомендаціях президії Вищого господарського суду України від 10.06.2004 N 04-5/1107 ([v1107600-04](#)) "Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності".

З огляду на наведене справу було передано на новий розгляд до суду першої інстанції.

4. Виключне право на використання твору передається шляхом укладення сторонами відповідного авторського договору. Неналежне з'ясування господарськими судами достовірності факту наявності у позивача зі справи виключного права на використання творів стало

підставою для скасування судових рішень з передачею справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

Товариство "Л." звернулося до господарського суду з позовом до Товариства "Д." про стягнення компенсації за порушення авторських прав та зобов'язання опублікувати у певному періодичному друкованому засобі масової інформації інформацію про порушення авторського права та повний текст судового рішення.

Рішенням місцевого господарського суду, залишеним без змін постановою апеляційного господарського суду, позов задоволено частково: з Товариства "Л." стягнуто на користь Товариства "Д." компенсацію за порушення авторських прав; Товариство "Л." зобов'язано опублікувати на першій сторінці певного періодичного друкованого засобу масової інформації інформацію щодо порушення цим товариством авторського права Товариства "Д.". В іншій частині позовних вимог відмовлено. Зазначені рішення судових інстанцій з посиланням на приписи статей 1, 15, 31-32, 50, 52 Закону України "Про авторське право і суміжні права" ([3792-12](#)) (далі - Закон), статей 1, 15-16, 432 Цивільного кодексу України ([435-15](#)), статті 33 Господарського процесуального кодексу України ([1798-12](#)) (далі - ГПК України) мотивовано доведенням позивачем фактів публічного сповіщення відповідачем у власній кабельній мережі аудіовізуальних творів, виключне право на використання яких має позивач.

Попередніми судовими інстанціями у справі встановлено, що:

- згідно з умовами договору від 13.06.2001 Підприємство "С." передало Товариству "Ф." виключні авторські права на передачу в ефір та на публічне сповіщення по мережах кабельного телебачення анімаційних фільмів, зазначених у додатку до цього договору;

- згідно з умовами договору від 01.03.2002 Товариство "Ф." передало Компанії "А." права на передачу в ефір по будь-якому виду телебачення України та на публічне сповіщення по мережах кабельного телебачення анімаційних фільмів, зазначених у додатку до цього договору;

- згідно з умовами ліцензійного договору від 11.04.2002 Компанія "А." передала суб'єкту підприємницької діяльності - фізичній особі права на передачу в ефір та на публічне сповіщення по мережах кабельного телебачення анімаційних фільмів, зазначених у додатку до цього договору;

- згідно з умовами ліцензійного договору від 25.07.2003 названою фізичною особою як ліцензіаром передано Товариству "Д." (позивачу зі справи) як ліцензіату виключне право на одноразовий показ у мережах кабельного телебачення мультиплікаційних фільмів, зазначених у додатку до договору, на території, визначеній договором, та на певний строк;

- уповноваженими особами Товариства "Д." у відповідному порядку було зафіксовано протягом вересня 2004 року факти ретрансляції Товариством "Л." анімаційних фільмів, права на використання яких послідовно передавалися від первинного суб'єкта авторського права на ці твори - Підприємства до Товариства "Д." відповідно до названих договорів.

Причиною виникнення спору у справі стало питання про наявність у Товариства "Д." виключного права на використання аудіовізуальних творів. Законом ([3792-12](#)) визначено порядок передачі права на використання твору та види цих прав.

У статті 1 Закону ([3792-12](#)) визначено, що:

"виключне право - майнове право особи, яка має щодо твору, виконання, постановки, передачі організації мовлення, фонограми чи відеограми авторське право і (або) суміжні права, на використання цих об'єктів авторського права і (або) суміжних прав лише нею і на видачу лише цією особою дозволу чи заборону їх використання іншим особам у межах строку, встановленого цим Законом" (абзац п'ятий);

публічне сповіщення (доведення до загального відома) - передача за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав в ефір за допомогою радіохвиль (а також лазерних променів, гама-променів тощо), у тому числі з використанням супутників, чи передача на віддаль за допомогою проводів або будь-якого виду наземного чи підземного (підводного) кабелю (провідникового, оптоволоконного та інших видів) творів, виконань, будь-яких звуків і (або) зображень, їх записів у фонограмах і відеограмах, програм організацій мовлення тощо, коли зазначена передача може бути сприйнята необмеженою кількістю осіб у різних місцях, віддаленість яких від місця передачі є такою, що без зазначеної передачі зображення чи звуки не можуть бути сприйняті".

Відповідно до статті 8 Закону ([3792-12](#)) до об'єктів авторського права віднесено, зокрема, аудіовізуальні твори.

Згідно з приписами статті 15 Закону ([3792-12](#)):

До майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) належать:

а) виключне право на використання твору;

б) виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами.

Майнові права автора (чи іншої особи, яка має авторське право) можуть бути передані (відчужені) іншій особі згідно з положеннями статті 31 цього Закону ([3792-12](#)), після чого ця особа стає суб'єктом авторського права (частина 1);

Виключне право на використання твору автором (чи іншою особою, яка має авторське право) дозволяє йому використовувати твір у будь-якій формі і будь-яким способом (частина 2 ([3792-12](#)));

Виключне право автора (чи іншої особи, яка має авторське право) на дозвіл чи заборону використання твору іншими особами дає йому право дозволяти або забороняти, зокрема, публічне сповіщення творів (частина 3 ([3792-12](#)).

У частині 1 статті 31 Закону ([3792-12](#)) визначено:

"Автор (чи інша особа, яка має авторське право) може передати свої майнові права, зазначені у статті 15 цього Закону, будь-якій іншій особі

повністю чи частково. Передача майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) оформляється авторським договором.

Майнові права, що передаються за авторським договором, мають бути у ньому визначені. Майнові права, не зазначені в авторському договорі як відчужувані, вважаються такими, що не передані".

У статті 32 Закону ([3792-12](#)) встановлено:

Автору та іншій особі, яка має авторське право, належить виключне право надавати іншим особам дозвіл на використання твору будь-яким одним або всіма відомими способами на підставі авторського договору (частина 1 ([3792-12](#))).

Передача права на використання твору іншим особам може здійснюватися на основі авторського договору про передачу виключного права на використання твору або на основі авторського договору про передачу невиключного права на використання твору (частина 2 ([3792-12](#))).

За авторським договором про передачу виключного права на використання твору автор (чи інша особа, яка має виключне авторське право) передає право використовувати твір певним способом і у встановлених межах тільки одній особі, якій ці права передаються, і надає цій особі право дозволяти або забороняти подібне використання твору іншим особам. При цьому за особою, яка передає виключне право на використання твору, залишається право на використання цього твору лише в частині прав, що не передаються (частина 3 ([3792-12](#))). За авторським договором про передачу невиключного права на використання твору автор (чи інша особа, яка має авторське право) передає іншій особі право використовувати твір певним способом і у встановлених межах. При цьому за особою, яка передає невиключне право, зберігається право на використання твору і на передачу невиключного права на використання твору іншим особам (частина 4 ([3792-12](#))).

Права на використання твору, що передаються за авторським договором, вважаються невиключними, якщо у договорі не передбачено передачі виключних прав на використання твору (частина 6 ([3792-12](#))).

Відповідно до частини першої статті 36 Закону України "Про телебачення і радіомовлення" ([3759-12](#)) (в редакції Закону від 21.12.1993), припис якої був чинним на час виникнення спірних відносин сторін спору, телерадіоорганізації належить авторське право на створені нею передачі (фільми) і програми, а також авторські права, одержані відповідно до укладених нею договорів.

З огляду на викладені приписи норм авторського права виключне право на використання твору передається шляхом укладення сторонами відповідного авторського договору. Попередніми судовими інстанціями встановлено низку фактів щодо послідовної передачі виключного права на використання анімаційних фільмів від первинного суб'єкта авторського права на ці твори - Підприємства до позивача.

Скаржником з посиланням на приписи статей 35 та 36 ГПК України ([1798-12](#)) заперечується правильність встановлення попередніми судовими інстанціями факту отримання позивачем виключного права на використання анімаційних фільмів, оскільки у судових рішеннях зі справи між тими ж сторонами міститься висновок про відсутність у позивача авторського майнового права на ці твори. Заперечення скаржника частково підтверджуються змістом рішень судових інстанцій з названої справи.

В іншій судовій справі судовими інстанціями було встановлено преюдиціальний факт, за яким Товариство "Д." мало невиключне право на використання вищезазначених анімаційних фільмів. Висновок про цей факт мотивовано тим, що згідно з умовами договору від 13.06.2001 Підприємство передало Товариству "Ф." право на передачу в ефір та на публічне сповіщення по мережах кабельного телебачення анімаційних фільмів, зазначених у додатку до цього договору, проте за умовами названого договору Товариство "Ф." не отримало право дозволяти або забороняти подібне використання аудіовізуальних творів іншим особам.

Оскільки попередніми судовими інстанціями у справі не дано оцінки вказаному преюдициальному факту, касаційна інстанція дійшла висновку про порушення ними вимог статей 35 та 43 ГПК України ([1798-12](#)).

Відповідно до частини другої статті 35 ГПК України ([1798-12](#)) факти, встановлені рішенням господарського суду під час розгляду однієї справи, не доводяться знову при вирішенні інших спорів, в яких беруть участь ті самі сторони. А згідно з частиною першою статті 43 цього Кодексу господарський суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному розгляді в судовому процесі всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом.

Викладені порушення норм процесуального права унеможливають визнання достовірним факту наявності у позивача виключного права на використання анімаційних фільмів.

З урахуванням наведеного Вищий господарський суд України касаційну скаргу задовольнив частково, судові рішення першої та апеляційної інстанції з цієї справи скасував, а справу передав на новий розгляд до суду першої інстанції.

5. Справи у спорах про порушення майнових прав інтелектуальної власності розглядаються господарським судом за місцем вчинення порушення. Оскільки видання та продаж спірного твору було здійснено поза межами України, юрисдикція господарських судів України не поширюється на відносини сторін, пов'язані з порушенням авторського права на відповідний твір.

Суб'єкт підприємницької діяльності - фізична особа П. (далі - СПД П.) звернувся до господарського суду з позовом до іноземного суб'єкта господарювання Видавничої компанії (далі - Видавнича компанія) про вилучення з продажу контрафактної продукції, стягнення з відповідача

компенсації за порушення авторських прав, моральної шкоди, а також про зобов'язання Видавничої компанії викупити на визначених умовах та виставити на продаж видану позивачем книжку "М...", з можливим нанесенням логотипа Видавничої компанії,

Ухвалою місцевого господарського суду, залишеною без змін постановою апеляційного господарського суду, провадження в даній справі припинено на підставі пункту 1 статті 80 Господарського процесуального кодексу України ([1798-12](#)) (далі - ГПК України). Названі судові акти попередніх інстанцій з посиланням на приписи статті 4 Угоди про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності від 20.03.1992 ([997_076](#)), статті 16 ГПК України мотивовано виданням та продажем спірних книжок за межами України - на території однієї з держав СНД, у зв'язку з чим з огляду на предмет спору дана справа за територіальними ознаками не відноситься до підсудності господарських судів України.

Попередніми судовими інстанціями у справі встановлено, що:

- згідно з угодою, укладеною літературним видавництвом "F." та СПД П., останньому було передано виключні майнові права на переклад, продаж та видання творів;

- на виконання названої угоди СПД П. було видано та реалізовано перекладений ним російською мовою твір "М...";

- на території однієї з країн СНД відповідач здійснив видання книжки "К...", яка, за твердженням позивача, є перекладом книжки "М...";

- матеріалами справи підтверджується:

відсутність реєстрації представництва Видавничої компанії (відповідача) на території України;

факт продажу відповідачем на території відповідної держави випущеного тиражу книжки "К..." в повному обсязі;

відсутність даних щодо ввезення Видавничою компанією на територію України твору під назвою "К...";

- позивачем не подано жодних доказів, що достовірно свідчили б про реалізацію відповідачем книжки "К..." саме на території України.

Відповідно до частини третьої статті 22 Закону України "Про судоустрій України" ([3018-14](#)) місцеві господарські суди розглядають справи, що виникають з господарських правовідносин, а також інші справи, віднесені процесуальним законом до їх підсудності.

Згідно з пунктом "г" частини першої статті 4 Угоди ([997_076](#)) компетентний суд держави - учасниці Співдружності Незалежних Держав має право розглядати зазначені в статті 1 цієї Угоди спори, якщо на території цієї держави - учасниці Співдружності Незалежних Держав мала місце дія або інша обставина, що стала основою для вимог щодо відшкодування шкоди.

Частиною ж третьою статті 16 ГПК України ([1798-12](#)) передбачено, що справи у спорах про порушення майнових прав інтелектуальної

власності розглядаються господарським судом за місцем вчинення порушення.

Предметом позову в даній справі є вимоги про вилучення з продажу контрафактної продукції, спонукання відповідача до викупу та продажу виданої позивачем книги, а також вимоги щодо стягнення з відповідача моральної шкоди та компенсації за порушення авторських прав СПД П., тобто немайнові та матеріально-правові вимоги, що виникли в результаті ймовірного порушення майнових прав позивача на об'єкт інтелектуальної власності. Тому господарські суди дійшли правильного висновку про те, що в даному випадку підсудність справи повинна визначатися за правилами виключної підсудності справ у спорах, пов'язаних із захистом права на об'єкти інтелектуальної власності, що наведені у частині другій статті 16 ГПК України ([1798-12](#)), а саме - за місцем вчинення правопорушення.

Як вбачається з установлених попередніми судовими інстанціями обставин справи, видання та продаж спірного твору - книжки "К..." - було здійснено на території певної іноземної держави, тому юрисдикція господарських судів України не поширюється на спірні правовідносини.

Посилання скаржника на доведеність ним факту продажу відповідачем спірного твору на території України спростовуються встановленими господарськими судами фактичними даними. Скаржником не наведено достатньо переконливих доводів щодо порушення попередніми судовими інстанціями правил оцінки доказів у встановленні цього факту. Тому до спірних правовідносин не підлягають застосуванню також пункти 2, 3 статті 76 Закону України "Про міжнародне приватне право" ([2709-15](#)), за якими суди можуть приймати до свого провадження і розглядати будь-які справи з іноземним елементом, якщо на території України відповідач у справі має місце проживання або місцезнаходження, або рухоме чи нерухоме майно, на яке можна накласти стягнення, або знаходиться філія або представництво іноземної юридичної особи - відповідача, та у справах про відшкодування шкоди, якщо її було завдано на території України.

Твердження скаржника про те, що предмет даного позову стосується захисту ділової репутації СПД П., спростовуються змістом позовної заяви, а тому не можуть бути взяті до уваги Вищим господарським судом України.

З урахуванням викладеного визначених законом підстав для скасування оскаржуваних ухвали та постанови місцевого та апеляційного господарських судів Вищим господарським судом України не встановлено.

6. Розмір компенсації, що визначається судом при порушенні авторського права і (або) суміжних прав замість відшкодування збитків або стягнення доходу, не обов'язково має точно відповідати розмірові шкоди, що була завдана, проте повинен співвідноситися з нею певним чином, оскільки особливою функцією цивільно-правової відповідальності є відшкодування майнових витрат, завданих правопорушенням.

Фірма звернулася до господарського суду з позовом до Товариства про стягнення компенсації за порушення авторських прав, сум матеріальної та моральної шкоди.

Рішенням місцевого господарського суду, залишеним без змін постановою апеляційного господарського суду, позов задоволено частково: з Товариства на користь Фірми стягнуто компенсацію за порушення авторського права. В іншій частині позову відмовлено. Названі рішення попередніх інстанцій з посиланням на приписи статей 11, 21-23, 32 Закону України "Про авторське право і суміжні права" ([3792-12](#)) (далі - Закон) мотивовано порушенням відповідачем майнових авторських прав Фірми шляхом використання спірних об'єктів інтелектуальної власності - умов задач, авторами яких є громадяни Б. та В., - без одержання відповідного дозволу позивача, що є підставою для стягнення компенсації з огляду на обсяги випуску збірників з використанням спірних творів.

Судовими інстанціями у справі встановлено, що:

- згідно з авторськими договорами та додатками до них автори - громадяни Б. та В. передали позивачеві виключні майнові права на створені ними підручники, складовими частинами яких є умови задач;

- у збірниках, виданих Товариством, було використано зазначені умови задач без наявності дозволу позивача;

- відповідно до висновків експертизи об'єктів інтелектуальної власності:

- умови задач з підручників автора Б. є частинами творів, які можуть використовуватись самостійно;

- використання спірних умов задач у збірниках відповідача не є цитуванням або ілюстрацією для навчання та не підпадає під ознаки вільного використання творів у розумінні Закону ([3792-12](#));

- підручники, авторами яких є громадяни Б. та В., не є офіційними документами;

- з урахуванням того, що обсяг тиражу збірників відповідача, в яких використано спірні об'єкти інтелектуальної власності, становить приблизно 300000 екземплярів, з Товариства підлягає стягненню компенсація за порушення авторського права позивача у певній сумі;

- в ході розгляду спору відповідач припинив використання спірних творів у власних збірниках.

Причиною спору в даній справі стало питання про наявність порушення Товариством майнових прав Фірми шляхом використання у збірниках складових частин творів, суб'єктом авторського права на які є позивач.

В абзаці п'ятому статті 1 Закону ([3792-12](#)) визначено, що виключне право - це майнове право особи, яка має щодо твору, виконання, постановки, передачі організації мовлення, фонограми чи відеограми авторське право і (або) суміжні права, на використання цих об'єктів авторського права і (або) суміжних прав лише нею і на видачу лише цією особою дозволу чи заборону їх використання іншим особам у межах строку, встановленого цим Законом.

Відповідно до пункту 1 статті 8 Закону ([3792-12](#)) об'єктами є авторського права є твори у галузі науки, літератури і мистецтва, а саме, літературні письмові твори белетристичного, публіцистичного, наукового, технічного або іншого характеру (книги, брошури, статті тощо).

Згідно ж зі статтею 9 Закону ([3792-12](#)) частина твору, яка може використовуватися самостійно, у тому числі й оригінальна назва твору, розглядається як твір і охороняється відповідно до цього Закону.

Частиною першою статті 15 Закону ([3792-12](#)) передбачено, що до майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) належать: виключне право на використання твору; виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами. А згідно з частиною третьою цієї статті виключне право автора (чи іншої особи, яка має авторське право) на дозвіл чи заборону використання твору іншими особами дає йому право дозволяти або забороняти будь-яке використання твору іншими особами.

Аналогічні положення містяться у статті 10 bis Бернської конвенції ([995_051](#)), за приписами якої автори літературних і художніх творів, що охороняються цією Конвенцією, користуються виключним правом дозволяти відтворення цих творів будь-яким чином і в будь-якій формі.

З огляду на викладені законодавчі приписи та встановлені обставини справи попередні судові інстанції дійшли правильного висновку про наявність у Фірми виключних майнових прав на використання спірних умов задач як самостійних складових частин творів (підручників) та, відповідно, права дозволяти або забороняти таке використання іншим особам.

Посилання скаржника на те, що умовами зазначених авторських договорів не передбачено передачу позивачеві виключних майнових прав на підручники, спростовуються встановленими господарськими судами фактичними даними, зокрема авторськими договорами та додатками до них. Скаржником не наведено достатньо переконливих доводів про порушення судовими інстанціями правил оцінки доказів у встановленні цього факту.

Разом з тим, згідно зі статтею 52 Закону ([3792-12](#)) при порушеннях будь-якою особою авторського права і (або) суміжних прав, передбачених статтею 50 цього Закону, недотриманні передбачених договором умов використання творів і (або) об'єктів суміжних прав, використанні творів і об'єктів суміжних прав з обходом технічних засобів захисту чи з підробленням інформації і (або) документів про управління правами чи створенні загрози неправомірного використання суд має право постановити рішення чи ухвалу про:

а) відшкодування моральної (немайнової) шкоди, завданої порушенням авторського права і (або) суміжних прав, з визначенням розміру відшкодування;

б) відшкодування збитків, завданих порушенням авторського права і (або) суміжних прав;

в) стягнення із порушника авторського права і (або) суміжних прав доходу, отриманого внаслідок порушення;

г) виплату компенсації, що визначається судом, у розмірі від 10 до 50000 мінімальних заробітних плат, замість відшкодування збитків або стягнення доходу;

Статтею 52 Закону ([3792-12](#)) також передбачено, що при визначенні розмірів збитків, які мають бути відшкодовані особі, права якої порушено, а також для відшкодування моральної (немайнової) шкоди суд зобов'язаний виходити із суті порушення, майнової і моральної шкоди, завданої особі, яка має авторське право і (або) суміжні права, а також із можливого доходу, який могла б одержати ця особа.

При визначенні компенсації, яка має бути виплачена замість відшкодування збитків чи стягнення доходу, суд зобов'язаний у встановлених пунктом "г" цієї частини ([3792-12](#)) межах визначити розмір компенсації, враховуючи обсяг порушення та (або) наміри відповідача.

Приймаючи рішення в частині визначення розміру компенсації у певній сумі місцевий господарський суд виходив з розміру тиражу збірників, виданих з порушенням прав позивача, використанням відповідачем лише умов задач та припинення порушення прав під час розгляду справи.

Проте, оскільки у даному випадку конструкція статті передбачає альтернативну відповідальність, - тобто за вибором позивача стягнення збитків, отриманого відповідачем доходу або, замість цього, стягнення компенсації, то остання надає можливість уникнути труднощів доказування збитків, які обумовлені специфікою порушень в даній сфері, оскільки найчастіше вони полягають в упущеній вигоді. Однак це не означає, що судом може довільно визначатися розмір компенсації без урахування об'єктивних критеріїв, що можуть свідчити про розмір шкоди, спричиненої неправомірним використанням об'єкта авторського права. Тобто розмір компенсації не повинен точно відповідати розміру шкоди, що була завдана, проте має співвідноситися з нею певним чином, оскільки особливою функцією цивільно-правової відповідальності є відшкодування майнових втрат, завданих правопорушенням.

Тому і у випадку стягнення компенсації замість збитків або отриманого доходу суд має визначити їх масштаб (інакше кажучи, орієнтовні збитки), а не точну цифру, а саме встановити належними засобами доказування наявність упущеної вигоди: можливої винагороди за аналогічне використання на умовах ліцензійного договору, яке або встановлювалося цим правовласником за попередніми угодами, або є усталеною практикою в даній сфері; прибуток від реалізації примірників твору, який прогнозувався, але не був отриманий через поширення контрафактної продукції. Для визначення рівня збитків можуть бути враховані масштаби порушення (способи неправомірного використання, обсяг контрафактної продукції, її вартість на ринку, територія її розповсюдження, негативний вплив на подальшу діяльність правовласника і її доходність тощо).

Проте місцевим господарським судом докази у цій частині у сторін не витребувалися та не досліджувалися.

Крім того, встановлюючи розмір компенсації, місцевий господарський суд не визначив, з якого саме розміру мінімальної заробітної плати він виходив та з якої кількості таких розмірів.

Апеляційний господарський суд помилок місцевого господарського суду не виправив і сам припустився аналогічних помилок.

Касаційна ж інстанція згідно з частиною другою статті 111-7 Господарського процесуального кодексу України ([1798-12](#)) не має права встановлювати або вважати доведеними обставини, що не були встановлені у рішенні або постанові господарського суду чи відхилені ним, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими, збирати нові докази або додатково перевіряти докази; тому Вищий господарський суд України судові рішення з даної справи скасував, а справу передав на новий розгляд до місцевого господарського суду.

7. У вирішенні питання про наявність порушення виключних майнових авторських прав на комп'ютерну програму господарські суди з огляду на встановлений ними факт передачі відповідачеві зі справи кількості примірників такої програми відповідно до кількості поставлених серверів дійшли обґрунтованого висновку про те, що використання об'єкта інтелектуальної власності в ході експлуатації серверів не є використанням твору в розумінні статті 441 Цивільного кодексу України ([435-15](#)).

Товариство "Н." звернулося до господарського суду з позовом до Товариства "У." про зобов'язання припинити використання твору - комп'ютерної програми, стягнення сум збитків, матеріальної та моральної шкоди.

Рішенням місцевого господарського суду, залишеним без змін постановою апеляційного господарського суду, у задоволенні позову відмовлено. Названі судові акти з посиланням на приписи статей 12, 18 Закону України "Про авторське право та суміжні права" ([3792-12](#)) (далі - Закон) та статей 319, 419 Цивільного кодексу України ([435-15](#)) мотивовано тим, що спірну комп'ютерну програму було встановлено позивачем на поставлені в рамках договорів 2000-2002 років сервери шляхом заміни попереднього програмного забезпечення в процесі виконання гарантійних зобов'язань, у той час коли функціональне використання серверів як матеріальних носіїв комп'ютерної програми не є використанням твору в розумінні статті 441 Цивільного кодексу України.

Судовими інстанціями у справі встановлено, що:

- за авторським договором від 22.05.2002, зареєстрованим 02.08.2002 Державним департаментом інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України, авторами - громадянами Ш., К., А. та П. було передано позивачеві виключні майнові права на комп'ютерну програму;

- протягом 2000-2004 років учасниками спору було укладено договори, умовами яких передбачався обов'язок Товариства "Н." виготовити,

поставити та виконати монтажні-налагоджувальні роботи обладнання високошвидкісного цифрового абонентського доступу до глобальної мережі Інтернет (далі - ВЦАД) в рамках реалізації проекту з надання відповідачем послуг ВЦАД;

- на виконання зазначених договорів позивач поставив обумовлене у специфікаціях обладнання, а саме - 148 серверів, укомплектованих програмним забезпеченням для виконання відповідних функцій;

- у зв'язку з виявленням недоліків у програмному забезпеченні під час експлуатації обладнання позивач здійснив безкоштовну заміну програмного забезпечення, укомплектованого у поставлених протягом 2000-2002 років серверах, на комп'ютерну програму; на серверах, які передавалися Товариству "У." протягом 2003-2004 років, вже було встановлене нове програмне забезпечення;

- комп'ютерна програма використовується Товариством "У." лише в процесі функціонального використання серверів для надання абонентам послуг з доступу до мережі Інтернет, тобто фактично Товариство "У." є кінцевим споживачем цієї програми.

Причиною спору в даній справі стало питання про наявність порушення виключних майнових авторських прав Товариства "Н." на спірну комп'ютерну програму.

В абзаці п'ятому статті 1 Закону ([3792-12](#)) визначено, що виключне право - це майнове право особи, яка має щодо твору, виконання, постановки, передачі організації мовлення, фонограми чи відеограми авторське право і (або) суміжні права, на використання цих об'єктів авторського права і (або) суміжних прав лише нею і на видачу лише цією особою дозволу чи заборону їх використання іншим особам у межах строку, встановленого цим Законом.

Згідно з приписами частини першої статті 15 Закону ([3792-12](#)) до майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) належать: виключне право на використання твору; виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами. А згідно з частиною третьою цієї статті виключне право автора (чи іншої особи, яка має авторське право) на дозвіл чи заборону використання твору іншими особами дає йому право дозволяти або забороняти будь-яке використання твору іншими особами.

Відповідно до статті 8 Закону ([3792-12](#)) до об'єктів авторського права віднесено, зокрема, комп'ютерні програми.

Як вбачається з установлених попередніми інстанціями фактичних даних, на виконання укладених договорів позивач передав Товариству "У." спірну комп'ютерну програму у необхідній кількості примірників шляхом заміни попереднього програмного забезпечення на поставлених серверах, а також шляхом поставки серверів, укомплектованих такою програмою. Пунктом 2 Порядку підключення до глобальних мереж передачі даних, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.04.2002 N 522 ([522-2002-п](#)), визначено, що сервер - це сукупність апаратних і

програмних засобів, призначених для обслуговування інформаційних запитів комп'ютерів абонентів у мережах передачі даних.

Отже, поняття серверу включає як матеріальні носії, на яких встановлено програмне забезпечення, так і власне комп'ютерні програми, призначені для функціонального використання серверу. Таким чином, передача сервера передбачає і передачу відповідної комп'ютерної програми.

Відповідно до статті 441 Цивільного кодексу України ([435-15](#)) використанням твору є його: опублікування (випуск у світ); відтворення будь-яким способом та у будь-якій формі; переклад; переробка, адаптація, аранжування та інші подібні зміни; включення складовою частиною до збірників, баз даних, антологій, енциклопедій тощо; публічне виконання; продаж, передання в найм (оренду) тощо; імпорт його примірників, примірників його перекладів, переробок тощо. Використанням твору є також інші дії, встановлені законом.

Згідно ж зі статтею 1 Закону ([435-15](#)) відтворення твору - це виготовлення одного або більше примірників твору, відеограми, фонограми в будь-якій матеріальній формі, а також їх запис для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (у тому числі цифровій), оптичній або іншій формі, яку може зчитувати комп'ютер.

Таким чином, господарські суди з огляду на установлений ними факт передачі відповідачеві кількості примірників спірної комп'ютерної програми відповідно до кількості поставлених серверів дійшли вірного висновку, що використання спірного об'єкта інтелектуальної власності в ході експлуатації серверів не є використанням твору в розумінні статті 441 Цивільного кодексу України ([435-15](#)).

З урахуванням викладеного оскаржувані рішення місцевого та апеляційного господарських судів прийнято з дотриманням норм матеріального та процесуального права, а відтак їх залишено без змін.

8. Відсутність необхідного зв'язку між визначеним заявником предметом спору і запобіжними заходами, на застосуванні яких він наполягав, стала підставою для відмови у задоволенні заяви про вжиття запобіжних заходів до подання позову про захист майнового права інтелектуальної власності на твір.

Спілка журналістів звернулася до господарського суду з заявою про вжиття запобіжних заходів до подання позову у вигляді накладення арешту на майно Громадського об'єднання, а саме:

- виключне право на використання газети "П." (майнове право інтелектуальної власності на твір), передбачене частиною другою статті 19 Закону України "Про авторське право та суміжні права" ([3792-12](#)) (далі - Закон);

- продукцію друкованого засобу масової інформації газети "П."

Ухвалою місцевого господарського суду, залишеною без змін постановою апеляційного господарського суду, у задоволенні зазначеної заяви відмовлено. Прийняті судові рішення мотивовано відсутністю

належних правових підстав для задоволення вимог Спілки журналістів про вжиття запобіжних заходів.

Попередніми судовими інстанціями встановлено, що:

- у матеріалах справи міститься авторський договір на твір - словосполучення слів "П..." у назві газети, укладений фізичною особою З. (автор) і Спілкою журналістів (суб'єкт авторського права);

- відповідно до умов цього договору автор твору передає суб'єкту авторського права майнові права на твір - оригінальну назву газети (словосполучення "П..."), яке виникло у автора 10.03.2005, а саме: виключне право на використання твору у назві газети; виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами у назві газети;

- заяву про вжиття запобіжних заходів мотивовано порушенням прав інтелектуальної власності заявника, без дозволу якого Громадське об'єднання використало твір - оригінальну назву газети "П...", шляхом видання газети "П..".

Відповідно до статті 43-1 Господарського процесуального кодексу України ([1798-12](#)) особа, яка має підстави побоюватись, що подача потрібних для неї доказів стане згодом неможливою або утрудненою, а також підстави вважати, що її права порушені або існує реальна загроза їх порушення, має право звернутися до господарського суду з заявою про вжиття запобіжних заходів до подання позову.

Згідно з статтею 43-2 названого Кодексу ([1798-12](#)) запобіжні заходи включають: витребування доказів; огляд приміщень, в яких відбуваються дії, пов'язані з порушенням прав; накладення арешту на майно, що належить особі, щодо якої вжито запобіжні заходи, і знаходиться в неї або в інших осіб.

Зазначені запобіжні заходи спрямовані на попередження порушень прав інтелектуальної власності та на збереження доказів такого порушення.

На підставі ретельного дослідження поданих заявником матеріалів попередні судові інстанції дійшли обґрунтованого висновку щодо відсутності необхідного зв'язку між визначеним заявником предметом спору і запобіжними заходами, на застосуванні яких він наполягає.

Отже, рішення місцевого і апеляційного господарських судів прийняті в межах наданих їм повноважень та без порушення законодавчих приписів, а тому за відсутності передбачених законом підстав для їх скасування мають бути залишені без змін.

9. Реалізація особою права на судовий захист свого оспорюваного права інтелектуальної власності на твір не може вважатися протиправною поведінкою або порушенням договірною зобов'язання. Колективне підприємство звернулося до господарського суду з позовом до Державного підприємства про стягнення суми штрафу на підставі укладеного ними договору.

Рішенням місцевого господарського суду позов задоволено повністю. Рішення з посиланням на приписи статей 173, 193, 230 Господарського кодексу України ([436-15](#)) та статей 202, 418, 424, 509, 526, 546, 547, 551

Цивільного кодексу України ([435-15](#)) (далі - ЦК України) мотивовано порушенням Державним підприємством виключних майнових прав Колективного підприємства на твір "В..." у зв'язку зі зверненням Державного підприємства до місцевого районного суду з позовом, мотивованим наявністю у Державного підприємства майнових прав на цей твір, що є підставою для стягнення з Підприємства штрафу відповідно до умов договору відчуження майнових прав інтелектуальної власності.

Постановою апеляційного господарського суду рішення місцевого господарського суду з даного спору змінено: з Видавництва на користь Підприємства стягнуто певну суму, а в іншій частині позову відмовлено з підстав помилкового розрахунку штрафу за умовами названого договору.

Судовими інстанціями у справі встановлено:

- за договором відчуження майнових прав інтелектуальної власності, укладеним Державним підприємством (відчужувач) та Колективним підприємством (набувач), позивачеві було передано майнові права інтелектуальної власності на твір "В...";

- вартість відчужених майнових прав, передбачену цим договором, перераховано позивачем за платіжним дорученням;

- умовами названого договору передбачено таке: "У випадку невиконання відчужувачем п.п. 1-4 Договору в частині порушення ним виключного права набувача на використання усіма відомими йому дозволеними способами на весь строк охорони без обмеження території виключного права на дозвіл або заборону використання іншими особами службового твору автора Н. - "В..." відчужувач виплачує набувачу штраф у розмірі двадцяти тисяч відсотків від двісті п'ятдесяти гривень - грошової компенсації за передані майнові права";

- відповідність укладеного договору вимогам чинного законодавства встановлено рішенням господарського суду в іншій справі, яке було перевірено в апеляційному та касаційному порядку;

- після фактичного виконання учасниками спору названого договору Державне підприємство звернулося до місцевого районного суду з позовом про визнання недійсним свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір "Р..." від 27.05.2003, виданого гр. Ш. Державним департаментом інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України, заборону гр. Ш. випуск газети з найменуванням "С...", стягнення компенсації за порушення майнових авторських прав з мотивів порушення майнових авторських прав Державного підприємства на твір "В...";

- за порушення умов спірного договору шляхом подання названого позову з Державного підприємства підлягає стягненню штраф відповідно до умов договору.

Причиною спору в даній справі стало питання про наявність правових підстав для стягнення з відповідача штрафу за порушення зобов'язання за договором відчуження майнових прав інтелектуальної власності від 02.09.2004.

Приймаючи рішення про задоволення даного позову, господарські суди виходили з того, що подання Державним підприємством позову до суду, мотивованого наявністю у Державного підприємства майнових авторських прав на спірний твір, є порушенням названого договору та, відповідно, підставою для застосування до відповідача передбачених цим договором майнових санкцій. Проте такий висновок зроблено попередніми інстанціями з порушенням передбачених статтею 43 Господарського процесуального кодексу України ([1798-12](#)) (далі - ГПК України) правил оцінки доказів, а тому цей висновок не можна визнати правильним.

Статтею 440 ЦК України ([435-15](#)) визначено, що майновими правами інтелектуальної власності на твір є:

- право на використання твору;
- виключне право дозволяти використання твору;
- право перешкоджати неправомірному використанню твору, в тому числі забороняти таке використання;
- інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Частиною першою статті 31 Закону України "Про авторське право і суміжні права" ([3792-12](#)) автор (чи інша особа, яка має авторське право) може передати свої майнові права, зазначені у статті 15 цього Закону, будь-якій іншій особі повністю чи частково. Передача майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) оформляється авторським договором.

Як вбачається із встановлених судовими інстанціями фактичних даних, в ході виконання спірного договору позивачеві було належним чином передано майнові права інтелектуальної власності на твір "В...".

Оскільки авторський договір за своєї правовою природою регулює правовідносини, пов'язані лише з передачею майнових авторських прав, та не охоплює сферу охорони відчужених прав, неможливо погодитися з висновком господарських судів про те, що порушення відповідачем майнових авторських прав позивача є, по суті, невиконанням вимог спірного договору. До того ж господарськими судами не з'ясовано, яким чином подання відповідачем позову до третьої особи після передачі майнових прав на спірний твір порушує права Підприємства як власника таких авторських прав.

Статтею 15 ЦК України ([435-15](#)) передбачено, що кожна особа має право на захист свого цивільного права у разі його порушення, невизнання або оспорювання. Відповідно до частини першої статті 16 названого Кодексу кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу.

Отже, реалізація відповідачем права на судовий захист свого оспорюваного права або інтересу не може вважатися протиправною поведінкою або порушенням договірної зобов'язання.

Таким чином, попередні судові інстанції, не встановивши таких обов'язкової умови для настання договірної відповідальності, як протиправність діяння відповідача, прийняли рішення про стягнення з

Державного підприємства штрафних санкцій, тим самим порушивши вимоги статті 4-7 Господарського процесуального кодексу України ([1798-12](#)) щодо прийняття рішення за результатами обговорення усіх обставин справи. З огляду на викладене Вищий господарський суд України касаційну скаргу задовольнив: судові рішення першої та апеляційної інстанції скасував, а справу передав на новий розгляд до суду першої інстанції. 10. Відсутність у позивача зі справи за позовом про захист авторського права виключного права на використання спірних творів потягла за собою обґрунтований висновок суду щодо відсутності у нього права дозволяти або забороняти іншим особам використання цих творів.

Суб'єкт підприємницької діяльності - фізична особа Д. (далі - СПД Д.) звернувся до господарського суду з позовом про стягнення з суб'єкта підприємницької діяльності - фізичної особи Г. (далі - СПД Г.) компенсації за порушення авторського права; третя особа - Товариство.

Рішенням місцевого господарського суду, залишеним без змін постановою апеляційного господарського суду, у задоволенні позову відмовлено.

Прийняті судові рішення мотивовано відсутністю у позивача виключних авторських прав на спірні твори, використання яких відбулося з дотриманням прав їх автора та без заподіяння шкоди позивачеві.

Попередніми судовими інстанціями встановлено, що:

- СПД Г. і Товариством укладено договір про виготовлення продукції (зокрема, двосторонніх рекламних буклетів);

- на виконання умов цього договору Товариство виготовило двосторонні рекламні буклети з логотипом торговельної марки відповідача та картою певного міста України із зазначенням місць розташування магазинів мобільного зв'язку СПД Г.;

- у рекламних буклетах також використано тексти автора К., що позивач вважає порушенням його майнових авторських (виключних) прав на ці твори;

- згадані тексти на буклетах, замовлених СПД Г., є ідентичними з текстами на художніх картах "Ф...", права на які належать позивачеві;

- автором спірних текстів є фізична особа - гр. К.;

- гр. К. та позивач є співавторами художньої карти певного міста України, яка складається з незалежних частин (зокрема, тексти гр. К. можуть використовуватися незалежно від художньої карти, створеної позивачем);

- договір СПД Д. і гр. К. про передачу авторських та суміжних прав не містить посилання на передачу автором позивачеві саме виключних прав на використання твору, а отже, є договором про передачу невиключних авторських прав;

- спірні тексти розміщено в рекламних буклетах Товариства на підставі укладеного ним з гр. К. договору про використання авторських прав, згідно з умовами якого автором передано Товариству невиключне право на використання зазначених творів;

- позивачем не подано доказів заподіяння йому шкоди внаслідок використання відповідачем спірних текстів.

Причиною даного спору є питання про наявність у відповідача виключного права на використання спірних текстів автора К.

Відповідно до статті 4 Закону України "Про рекламу" ([270/96-ВР](#)) використання у рекламі об'єктів авторського права і/або суміжних прав здійснюється відповідно до вимог законодавства України про авторське право і суміжні права.

Статтею 15 Закону України "Про авторське право і суміжні права" ([3792-12](#)) (далі -Закон) встановлено, що до майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) належать: виключне право на використання твору; виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами.

Згідно з частиною другою статті 436 Цивільного кодексу України ([435-15](#)) кожен із співавторів зберігає своє авторське право на створену ним частину твору, яка має самостійне значення.

Частиною другою статті 13 Закону ([3792-12](#)) встановлено, що якщо твір, створений у співавторстві, складається з частин, кожна з яких має самостійне значення, то кожен із співавторів має право використовувати створену ним частину твору на власний розсуд, якщо інше не передбачено угодою між співавторами.

Відповідно до частини першої статті 31 Закону ([3792-12](#)): автор (чи інша особа, яка має авторське право) може передати свої майнові права, зазначені у статті 15 цього Закону, будь-якій іншій особі повністю чи частково; передача майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) оформляється авторським договором; майнові права, що передаються за авторським договором, мають бути у ньому визначені; майнові права, не зазначені в авторському договорі як відчужувані, вважаються такими, що не передані.

Згідно з статтею 32 Закону ([3792-12](#)):

- автору та іншій особі, яка має авторське право, належить виключне право надавати іншим особам дозвіл на використання твору будь-яким одним або всіма відомими способами на підставі авторського договору;

- передача права на використання твору іншим особам може здійснюватися на основі авторського договору про передачу виключного права на використання твору або на основі авторського договору про передачу невиключного права на використання твору;

- за авторським договором про передачу виключного права на використання твору автор (чи інша особа, яка має виключне авторське право) передає право використовувати твір певним способом і у встановлених межах тільки одній особі, якій ці права передаються, і надає цій особі право дозволяти або забороняти подібне використання твору іншим особам;

- за авторським договором про передачу невиключного права на використання твору автор (чи інша особа, яка має авторське право) передає

іншій особі право використовувати твір певним способом і у встановлених межах; при цьому за особою, яка передає невиключне право, зберігається право на використання твору і на передачу невиключного права на використання твору іншим особам;

- права на використання твору, що передаються за авторським договором, вважаються невиключними, якщо у договорі не передбачено передачі саме виключних прав на використання твору.

З огляду на наведене попередні судові інстанції, встановивши відсутність у позивача виключного права на використання спірних творів, дійшли обґрунтованого висновку щодо відсутності у нього права дозволяти або забороняти використання цих творів іншим особам.

Водночас посилення СПД Д. на проведені ним добір, координацію і упорядкування творів під час підготовки твору, не може бути підставою для задоволення його вимог, оскільки такий результат творчої праці відповідно до пункту 15 частини першої статті 8 Закону ([3792-12](#)) може бути лише самостійним об'єктом авторського права і не може порушувати авторські права на твори, що входять до нього як складові частини.

Доводи скаржника щодо неналежної оцінки наявних у матеріалах справи договорів про передачу автором К. авторських прав позивачеві та третій особі не лише не відповідають фактичному змістові цих договорів, але й не можуть бути підставою для задоволення вимог позивача з огляду на те, що касаційна інстанція відповідно до частини другої статті 111-7 Господарського процесуального кодексу України ([1798-12](#)) не має права встановлювати або вважати доведеними обставини, що не були встановлені у рішенні або постанові господарського суду чи відхилені ним, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими, збирати нові докази або додатково перевіряти докази.

Отже, рішення попередніх судових інстанцій зі справи відповідають встановленим ними фактичним обставинам, прийняті з дотриманням норм матеріального та процесуального права, у зв'язку з чим їх залишено без змін.

Заступник Голови Вищого
господарського суду України

В.Москаленко

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

30.05.2008 N 7

Про судову практику у справах про спадкування

З метою забезпечення однакового застосування законодавства про спадкування Пленум Верховного Суду України

ПОСТАНОВЛЯЄ

дати судам такі роз'яснення:

1. Спадкові відносини регулюються Цивільним кодексом України (далі - ЦК), законами України від 2 вересня 1993 року N 3425-XII "Про нотаріат", від 23 червня 2005 року N 2709-IV "Про міжнародне приватне право", іншими законами, а також прийнятими відповідно до них підзаконними нормативно-правовими актами.

Відносини спадкування регулюються правилами ЦК, якщо спадщина відкрилася не раніше 1 січня 2004 року.

У разі відкриття спадщини до зазначеної дати застосовується чинне на той час законодавство, зокрема, відповідні правила Цивільного кодексу Української РСР (далі - ЦК УРСР), у тому числі щодо прийняття спадщини, кола спадкоємців за законом. У разі коли спадщина, яка відкрилася до набрання чинності ЦК і строк на її прийняття не закінчився до 1 січня 2004 року, спадкові відносини регулюються цим Кодексом.

2. Справи про спадкування розглядаються судами за правилами позовного провадження, якщо особа звертається до суду з вимогою про встановлення фактів, що мають юридичне значення, які можуть вплинути на спадкові права й обов'язки інших осіб та (або) за наявності інших спадкоємців і спору між ними.

Якщо виникнення права на спадкування залежить від доведення певних фактів, особа може звернутися в суд із заявою про встановлення цих фактів, яка, у разі відсутності спору, розглядається за правилами окремого провадження. Зокрема, у такому порядку суди повинні розглядати заяви про встановлення родинних відносин із спадкодавцем, проживання з ним однією сім'єю, постійного проживання разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини, прийняття спадщини, яка відкрилася до 1 січня 2004 року тощо.

Якщо під час розгляду справи у порядку окремого провадження з'ясується, що має місце спір про право, суд на підставі частини шостої статті 235 Цивільного процесуального кодексу України (далі - ЦПК) залишає заяву без розгляду та роз'яснює заявникові, що він має право звернутися до суду з позовом на загальних підставах.

3. Згідно з правилами статті 1220 ЦК та статті 249 ЦПК часом відкриття спадщини слід вважати день смерті особи, зазначений у свідоцтві про смерть, виданим відповідним державним органом реєстрації актів цивільного стану.

Часом відкриття спадщини посмертно реабілітованих осіб є день прийняття рішення районною комісією з питань поновлення прав реабілітованих про повернення майна реабілітованого або відшкодування його вартості спадкоємцям першої черги. Коло спадкоємців першої черги визначається на день винесення цього рішення. Визнання особи безвісно відсутньою не відкриває спадщини.

Місцем відкриття спадщини є останнє місце проживання спадкодавця, яке визначається за правилами статті 29, частини другої статті 1221 ЦК. Якщо спадкодавець мав кілька місць проживання, місцем відкриття спадщини вважається останнє місце реєстрації спадкодавця.

4. При вирішенні спору щодо спадкування прав на майно, яке знаходиться за кордоном, або за участю іноземця, необхідно з'ясувати, чи існує договір про правову допомогу з цією країною, і чи в цьому договорі не передбачені інші правила щодо спадкування, ніж в українському законодавстві.

У разі розбіжностей застосовуються норми міжнародного договору.

Право на успадкування нерухомого майна, згідно зі статтею 71 Закону України "Про міжнародне приватне право", регулюється законодавством країни, на території якої знаходиться це майно.

5. За наявності заповіту на все майно правило частини другої статті 1223 ЦК застосовується у разі неприйняття спадщини або відмови від спадщини усіма спадкоємцями за заповітом.

У разі неприйняття спадщини чи відмови від неї одним із спадкоємців за заповітом застосовується норма частини першої статті 1275 ЦК, відповідно до якої частка у спадщині, яку він мав право прийняти, переходить до інших спадкоємців за заповітом і розподіляється між ними порівну.

У разі недійсності нового заповіту чинність попереднього відновлюється лише у випадках, передбачених статтями 225, 231 ЦК.

6. Правило абзацу другого частини третьої статті 1224 ЦК стосується особи, яка зобов'язана була утримувати спадкодавця згідно з нормами Сімейного кодексу України (далі - СК). Факт ухилення особи від виконання обов'язку щодо утримання спадкодавця встановлюється судом за заявою заінтересованої особи (інших спадкоємців або територіальної громади). При цьому слід враховувати поведінку особи, розуміння нею свого обов'язку щодо надання допомоги, її необхідність для існування спадкодавця,

наявність можливості для цього та свідомого невиконання такою особою встановленого законом обов'язку. Непред'явлення спадкодавцем, який мав право на утримання, позову про стягнення аліментів до особи, яка претендує на спадщину, не є достатньою підставою для відмови в позові про усунення від права на спадкування.

Правило частини п'ятої статті 1224 ЦК стосується всіх спадкоємців за законом, зокрема й тих, які відповідно до СК не були зобов'язані утримувати спадкодавця.

Безпорадним слід розуміти стан особи, зумовлений похилим віком, тяжкою хворобою або каліцтвом, коли вона не може самостійно забезпечити умови свого життя, потребує стороннього догляду, допомоги та піклування.

Вимога про усунення спадкоємця від права на спадкування може бути пред'явлена особою, для якої таке усунення породжує пов'язані зі спадкуванням права та обов'язки, одночасно з її позовом про одержання права на спадкування з підстав, визначених у частині другій статті 1259 ЦК.

7. Якщо спадкодавцем було здійснене самочинне будівництво (частина перша статті 376 ЦК), до спадкоємців переходить право власності на будівельні матеріали, обладнання тощо, які були використані в процесі цього будівництва.

Якщо право власності на самочинно зведену будівлю визнано судом за власником (користувачем) земельної ділянки, на якій вона розміщена, то до складу спадщини входить право на відшкодування витрат на будівництво (частина шоста статті 376 ЦК).

До спадкоємців, які прийняли спадщину, у разі знесення самочинного будівництва переходить обов'язок відшкодувати вартість витрат на його знесення і приведення земельної ділянки до попереднього стану (частини четверта, сьома статті 376 ЦК).

8. Якщо будівництво здійснювалося згідно із законом, то у разі смерті забудовника до завершення будівництва його права та обов'язки як забудовника входять до складу спадщини.

У разі смерті члена житлово-будівельного, дачно-будівельного, гаражно-будівельного кооперативу, члена садівницького товариства, яким до дня смерті не були внесені повністю пайові внески, до складу спадщини входять частина внесеного паю та інші суми, які підлягають поверненню, а не квартира, дача, гараж, садовий будинок. Частка пайового внеску, що належала померлому, входить до складу спадщини на загальних підставах. Якщо спадкодавець повністю вніс пайовий внесок, то до складу спадщини включається відповідно квартира, дача, гараж, садовий будинок, інші будівлі та споруди.

9. Вирішуючи спір про спадкування частки учасника підприємницького товариства, необхідно враховувати, що це допускається статтями 130, 147, 166 ЦК, статтями 55, 69 Закону України від 19 вересня 1991 року № 1576-ХІІ "Про господарські товариства" і не підпадає під заборону пункту 2 частини першої статті 1219 ЦК. При цьому спадкується не право на участь, а право на частку в статутному (складеному) капіталі.

В акціонерних товариствах до спадкоємців переходить право власності спадкодавців на акції. Зі складу спадщини не можуть бути виключені права на акції закритих акціонерних товариств. За відсутності в законі обмежень щодо спадкування права на акції такого товариства суди не повинні відмовляти у визнанні права власності спадкоємців на акції.

10. Відповідно до статті 1225 ЦК право власності на земельну ділянку переходить до спадкоємців за загальними правилами спадкування (зі збереженням її цільового призначення) при підтвердженні цього права спадкодавця державним актом на право власності на землю або іншим правостановлюючим документом. У порядку спадкування можуть передаватися також право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис), право користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій), право користування чужим майном (сервітут).

Правило статті 1225 ЦК про те, що при переході до спадкоємців права власності на житловий будинок, інші будівлі та споруди до них переходить право власності або право користування земельною ділянкою, на якій вони розміщені, і у розмірі, який необхідний для їх обслуговування, якщо інший її розмір не визначений заповітом, необхідно розуміти так, що така ділянка переходить у власність або користування спадкоємців, якщо її було надано в установленому порядку, в межах, визначених при наданні, за умови, що спадкодавець не складав заповіту щодо розпорядження земельною ділянкою, належною йому на праві власності.

Спадкодавець може передавати за заповітом частину належної йому земельної ділянки, тоді інша частина цієї ділянки спадкується за законом. У разі коли спадкодавець заповів всю земельну ділянку або її частину іншим особам, які не успадковували нерухоме майно, то спадкоємці мають право на земельну ділянку, на якій розміщено нерухоме майно та на частину ділянки, яка є необхідною для його обслуговування, незалежно від змісту заповіту.

За такими правилами здійснюється й перехід права на землю при спадкуванні права на частину нерухомого майна, а якщо був установлений порядок користування ним - то з урахуванням цього порядку.

11. При вирішенні спору про спадкування права на земельну частку (пай) основним документом, що посвідчує таке право, є сертифікат про право на земельну частку (пай).

Якщо спадкодавець мав право на земельну частку (пай), але за життя не одержав сертифіката на право власності на земельну частку (пай) або помилково не був включений (безпідставно виключений) до списку, доданого до державного акта про колективну власність на землю відповідного сільськогосподарського підприємства, товариства тощо, при вирішенні спору про право спадкування на земельну частку (пай) суд застосовує положення чинного на час існування відповідних правовідносин Земельного кодексу України 1990 року, Указу Президента України від 8 серпня 1995 року N 720/95 "Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям"

та відповідні норми ЦК УРСР. У цьому разі слід ураховувати, що згідно з пунктом 17 перехідних положень Земельного кодексу України від 25 жовтня 2001 року сертифікати на право на земельну частку (пай) є дійсними до виділення власникам таких часток (паїв) у натурі (на місцевості) земельних ділянок та видачі їм державних актів на право власності на землю.

12. За загальними правилами частини другої статті 372 ЦК при поділі майна, що є у спільній сумісній власності, за рішенням суду частка співвласника може бути збільшена або зменшена з урахуванням обставин, які мають істотне значення.

У разі смерті співвласника приватизованого будинку (квартири) частки кожного із співвласників у праві спільної власності є рівними, якщо інше не було встановлено договором між ними (частина друга статті 370, частина друга статті 372 ЦК). Частка померлого співвласника не може бути змінена за рішенням суду. Для оформлення права на спадщину закон не вимагає рішення суду про визначення частки спадкодавця.

Розглядаючи спори, пов'язані зі спадкуванням частки в праві спільної сумісної власності, необхідно звертати увагу на те, що згідно зі статтею 368 ЦК спільною сумісною власністю є не лише майно, набуте подружжям за час шлюбу, якщо інше не встановлено договором або законом, а й майно, набуте в результаті спільної праці та за спільні грошові кошти членів сім'ї, якщо інше не встановлено договором, укладеним у письмовій формі.

13. У разі смерті особи, якій були заподіяні збитки в результаті невиконання договору, до складу спадщини входить право на відшкодування як реальних збитків, так і упущеної вигоди (стаття 22 ЦК). До спадкоємців переходить і право вибору способу відшкодування.

14. До складу спадщини входять майнові права інтелектуальної власності, чинні на час відкриття спадщини (право на отримання винагороди за використання твору, право на відтворення, опублікування і розповсюдження авторських творів, право на оформлення винаходу, корисної моделі тощо).

0 15. На вимоги про відшкодування витрат на утримання, догляд, лікування та поховання спадкодавця (стаття 1232 ЦК), а також витрат на охорону спадкового майна (стаття 1283 ЦК) не поширюються правила статті 1281 цього Кодексу про порядок і строки пред'явлення вимог кредитором спадкодавця, оскільки вони не впливають із зобов'язань спадкодавця. Тому на такі вимоги поширюється загальна позовна давність (стаття 257 ЦК). Вимоги про відшкодування зазначених витрат можуть бути пред'явлені й до територіальної громади, яка стала власником спадщини, визнаної судом відумерлою.

16. При вирішенні спорів у зв'язку зі спадкуванням за заповітом суд повинен застосовувати правила глави 85 ЦК та враховувати, що заповідач, зокрема, має право:

1) призначити своїми спадкоємцями фізичних осіб, незалежно від наявності в нього з цими особами сімейних, родинних відносин, а також інших учасників цивільних відносин (частина перша статті 1235 ЦК);

2) без зазначення причин позбавити права на спадкування будь-яку особу з числа спадкоємців за законом, крім тих, які мають право на обов'язкову частку у спадщині; у разі смерті особи, яка була позбавлена права на спадкування, до смерті заповідача, позбавлення її права на спадкування втрачає чинність (частини друга, третя, четверта статті 1235 ЦК);

3) охопити заповітом права та обов'язки, які йому належать на момент складення заповіту, а також ті права та обов'язки, які можуть йому належати в майбутньому. Якщо він розподілив між спадкоємцями лише свої права, до спадкоємців, яких він призначив, переходить та частина його обов'язків, що є пропорційною до одержаних ними прав (частини перша, третя статті 1236 ЦК);

4) зробити у заповіті заповідальний відказ, відказоодержувачами у якому можуть бути особи, які входять, а також ті, які не входять до числа спадкоємців за законом (стаття 1237 ЦК);

5) зобов'язати спадкоємців до вчинення певних дій немайнового характеру, зокрема, щодо розпорядження особистими паперами, визначення місця і форми здійснення ритуалу поховання, дій, спрямованих на досягнення суспільно корисної мети (стаття 1240 ЦК);

б) обумовити виникнення права спадкування наявністю певної умови (наявність інших спадкоємців, проживання у певному місці, народження дитини, здобуття освіти тощо), тобто скласти заповіт з умовою. Умова, визначена у заповіті, є нікчемною, якщо вона суперечить закону або моральним засадам суспільства (частини друга, третя статті 1242 ЦК);

7) установити сервітути щодо земельних ділянок, без зміни їх цільового призначення, інших природних ресурсів або іншого нерухомого майна для задоволення потреб інших осіб (стаття 1246 ЦК);

Заповіт є правочином, тому на нього поширюються загальні положення про правочини, якщо у книзі шостій ЦК немає відповідного правила.

Частина спадщини, що не охоплена заповітом, спадкується на загальних підставах спадкоємцями за законом, до їх числа входять і ті спадкоємці відповідної черги за законом, яким інша частина спадщини була передана за заповітом.

17. Право на пред'явлення позову про недійсність заповіту виникає лише після смерті заповідача.

Заповіт, складений особою, яка не мала на це права, зокрема, недієздатною, малолітньою, неповнолітньою особою (крім осіб, які в установленому порядку набули повну цивільну дієздатність), особою з обмеженою цивільною дієздатністю, представником від імені заповідача, а також заповіт, складений із порушенням вимог щодо його форми та посвідчення, згідно із частиною першою статті 1257 ЦК є нікчемним, тому на підставі статті 215 ЦК визнання такого заповіту недійсним судом не вимагається.

До відказоодержувачів, яким відповідно до заповіту передаються у власність або за іншим речовим правом майнові права або речі, не переходить пропорційна частина обов'язків спадкодавця. За правилом частини четвертої статті 1238 ЦК відказоодержувач має право вимоги до спадкоємця з часу відкриття спадщини, однак право пред'явити до спадкоємця позов із вимогою виконання зобов'язання, що виникає внаслідок заповідального відказу, відказоодержувач набуває лише після того, як спадкоємець прийме спадщину. До цього часу право відказоодержувача не може вважатися порушеним і право на позов не виникає. У разі смерті відказоодержувача до відкриття спадщини заповідальний відказ втрачає чинність у зв'язку з тим, що право відказоодержувача має особистий характер.

18. Заповіт, складений особою до визнання її недієздатною, не може бути змінено чи скасовано її опікуном.

За позовом заінтересованої особи суд визнає заповіт недійсним, якщо він був складений особою під впливом фізичного або психічного насильства, або особою, яка через стійкий розлад здоров'я не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними. Для встановлення психічного стану заповідача в момент складання заповіту, який давав би підставу припустити, що особа не розуміла значення своїх дій і (або) не могла керувати ними на момент складання заповіту, суд призначає посмертну судово-психіатричну експертизу (стаття 145 ЦПК).

Недійсність окремого розпорядження, що міститься в заповіті, може бути підставою для визнання недійсним заповіту лише в цій частині.

У справах про спадкування нотаріуси не є заінтересованими особами і не повинні залучатися до участі у справі.

Спадкодавець може позбавити особу з числа спадкоємців права на спадкування (частина друга статті 1235 ЦК) лише шляхом зазначення про це в заповіті.

Розірвання шлюбу припиняє статус подружжя, а недійсність шлюбу (визнання шлюбу недійсним) анулює статус подружжя, у зв'язку з цим розірвання шлюбу чи визнання шлюбу недійсним після складення заповіту подружжя (стаття 1243 ЦК) позбавляє цей заповіт юридичного значення без пред'явлення відповідного позову. У цьому разі спадкування відбувається на загальних підставах.

19. Перелік осіб, які мають право на обов'язкову частку, що визначений статтею 1241 ЦК, є вичерпним і розширеного тлумачення не потребує.

При визначенні розміру обов'язкової частки в спадщині враховуються всі спадкоємці за законом першої черги, увесь склад спадщини, зокрема, право на вклади в банку (фінансовій установі), щодо яких вкладником було зроблено розпорядження на випадок своєї смерті, вартість речей звичайної домашньої обстановки та вжитку, вартість заповідального відказу.

За згодою особи, яка має право на обов'язкову частку у спадщині, належна їй частка визначається з майна, не охопленого заповітом. У разі незгоди ця частка визначається з усього складу спадщини.

Той зі спадкоємців, який має право на обов'язкову частку у спадщині та проживав разом із спадкодавцем на день його смерті, вважається таким, що прийняв спадщину, якщо у визначеному законом порядку не відмовився від неї. Якщо той зі спадкоємців, хто має право на обов'язкову частку та не проживав зі спадкодавцем на день його смерті, не подав заяву про прийняття спадщини, він вважається таким, що не прийняв її.

У разі порушення права спадкоємців на обов'язкову частку у спадщині суд може вирішувати питання про недійсність свідоцтва про право на спадщину лише в тій частині, яка складає обов'язкову частку.

Суд може зменшити розмір обов'язкової частки у спадщині з урахуванням відносин між спадкоємцем та спадкодавцем, а також інших обставин, які мають істотне значення, зокрема майнового стану спадкоємця.

Позбавлення особи права на обов'язкову частку судом ЦК не передбачає, хоча особа, яка має право на обов'язкову частку, може бути усунена від права на спадкування відповідно до статті 1224 ЦК.

20. Справи про спадкування за законом мають вирішуватись на основі правил глави 86 ЦК.

Спадкування за законом здійснюється по чергово.

За відсутності заповіту, визнання його недійсним, неприйняття спадщини або відмови від її прийняття всіма спадкоємцями за заповітом, а також у разі неохоплення заповітом усієї спадщини право на спадкування за законом одержують спадкоємці відповідної черги. Зокрема, у першу чергу право на спадкування за законом мають діти спадкодавця, у тому числі зачаті за життя спадкодавця та народжені після його смерті, той з подружжя, який його пережив, та батьки. У другу чергу право на спадкування за законом мають рідні брати та сестри спадкодавця, його баба та дід як з боку батька, так і з боку матері. У третю чергу право на спадкування за законом мають рідні дядько та тітка спадкодавця. У четверту чергу право на спадкування за законом мають особи, які проживали зі спадкодавцем однією сім'єю не менш як п'ять років до часу відкриття спадщини. У п'яту чергу право на спадкування за законом мають інші родичі спадкодавця до шостого ступеня споріднення включно.

У п'яту чергу право на спадкування за законом також одержують утриманці спадкодавця, які не були членами його сім'ї. Утриманцями слід вважати неповнолітню або непрацездатну особу (жінку, чоловіка при досягненні відповідно 55 і 60 років, інвалідів I, II і III груп), яка не була членом сім'ї спадкодавця, але не менш як п'ять років одержувала від нього матеріальну допомогу, що була для неї єдиним або основним джерелом засобів до існування.

21. При вирішенні спору про право на спадщину осіб, які проживали зі спадкодавцем однією сім'єю не менш як п'ять років до часу відкриття спадщини (четверта черга спадкоємців за законом), судам необхідно

враховувати правила частини другої статті 3 СК про те, що сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Зазначений п'ятирічний строк повинен виповнитися на момент відкриття спадщини і його необхідно обчислювати з урахуванням часу спільного проживання зі спадкодавцем однією сім'єю до набрання чинності цим Кодексом.

До спадкоємців четвертої черги належать не лише жінка (чоловік), які проживали однією сім'єю зі спадкодавцем без шлюбу, таке право можуть мати також інші особи, якщо вони спільно проживали зі спадкодавцем, були пов'язані спільним побутом, мали взаємні права та обов'язки, зокрема, вітчим, мачуха, пасинки, падчерки, інші особи, які взяли до себе дитину як члена сім'ї, тощо.

Правила статті 1264 ЦК не стосуються дітей, влаштованих у прийомні сім'ї та дитячі будинки сімейного типу.

До числа спадкоємців четвертої черги не входить особа, яка хоча і проживала спільно зі спадкодавцем, але перебувала у зареєстрованому шлюбі з іншою особою. Проживання однією сім'єю жінки та чоловіка без шлюбу не є підставою для виникнення в них права на спадкування за законом у першу чергу на підставі статті 1261 ЦК.

22. Якщо спадкоємці за усною угодою змінили розмір часток у спадщині, то у разі спору між ними для доказування змісту договору застосовується правило пункту 3 частини першої статті 208 ЦК.

23. Якщо постійне проживання особи зі спадкодавцем на час відкриття спадщини не підтверджено відповідними документами, у зв'язку із чим нотаріус відмовив особі в оформленні спадщини, спадкоємець має право звернутися в суд із заявою про встановлення факту постійного проживання зі спадкодавцем на час відкриття спадщини, а не про встановлення факту прийняття спадщини.

Свідоцтво про право на спадщину видається за письмовою заявою спадкоємців, які прийняли спадщину в порядку, установленому цивільним законодавством. За наявності умов для одержання в нотаріальній конторі свідоцтва про право на спадщину вимоги про визнання права на спадщину судовому розглядові не підлягають.

У разі відмови нотаріуса в оформленні права на спадщину особа може звернутися до суду за правилами позовного провадження.

Набуття (надання) повної цивільної дієздатності неповнолітньою особою не є підставою для того, щоб вважати її повнолітньою. У зв'язку із цим вона має вважатися такою, що прийняла спадщину відповідно до частини четвертої статті 1268 ЦК.

Подання заяви про прийняття спадщини особами, вказаними у частинах третій, четвертій статті 1269 ЦК, слід вважати їхнім правом, здійснення якого не суперечить нормі частини четвертої статті 1268 цього Кодексу.

24. Особа, яка не прийняла спадщину в установлений законом строк, може звернутися до суду з позовною заявою про визначення додаткового

строку для прийняття спадщини відповідно до частини третьої статті 1272 ЦК. Зазначене положення застосовується до спадкоємців, в яких право на спадкування виникло з набранням чинності зазначеним Кодексом.

Суди відкривають провадження в такій справі у разі відсутності письмової згоди спадкоємців, які прийняли спадщину (частина друга статті 1272 ЦК), а також за відсутності інших спадкоємців, які могли б дати письмову згоду на подання заяви до нотаріальної контори про прийняття спадщини. Відповідачами у такій справі є спадкоємці, які прийняли спадщину. При відсутності інших спадкоємців за заповітом і за законом, усунення їх від права на спадкування, неприйняття ними спадщини, а також відмови від її прийняття відповідачами є територіальні громади в особі відповідних органів місцевого самоврядування за місцем відкриття спадщини.

При розгляді цих справ слід перевіряти наявність або відсутність спадкової справи стосовно спадкодавця у державній нотаріальній конторі за місцем відкриття спадщини, наявність у матеріалах справи обґрунтованої постанови про відмову нотаріуса у вчиненні нотаріальної дії, зокрема відмови у видачі свідоцтва про право на спадщину. За наявності у спадковій справі заяви спадкоємця про відмову від права на спадщину його вимоги про визначення додаткового строку для прийняття спадщини задоволенню не підлягають.

Визначаючи спадкоємцеві додатковий строк для подання заяви про прийняття спадщини, суд не повинен вирішувати питання про визнання за ним права на спадщину. Спадкоємець після визначення йому додаткового строку для прийняття спадщини має право прийняти спадщину в порядку, установленому статтею 1269 ЦК, звернувшись в нотаріальну контору, після чого вважається таким, що прийняв спадщину.

Повторне визначення судом додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини одним і тим же спадкоємцем законодавством не передбачено.

Вирішуючи питання про визначення особі додаткового строку, суд досліджує поважність причини пропуску строку для прийняття спадщини. При цьому необхідно виходити з того, що поважними є причини, пов'язані з об'єктивними, непереборними, істотними труднощами для спадкоємця на вчинення цих дій.

У резолютивній частині рішення суд повинен вказати відповідно певний період часу з моменту набрання судовим рішенням законної сили, протягом якого спадкоємець може подати заяву про прийняття спадщини, а не конкретну календарну дату, до якої спадкоємець може подати заяву про прийняття спадщини. Додатковий строк, достатній для подання заяви про прийняття спадщини, не може перевищувати шестимісячного строку, встановленого статтею 1270 ЦК для прийняття спадщини.

Спадкоємець, який прийняв спадщину в наданий судом додатковий строк, має право звернутися до суду з вимогами про внесення змін до свідоцтва про право на спадщину, якщо спадкоємці, які прийняли спадщину,

не дають згоду на внесення нотаріусом за місцем відкриття спадщини цих змін. На підставі рішення суду нотаріус видає спадкоємцям нові свідоцтва про право на спадщину.

У разі коли після спливу строку для прийняття спадщини та розподілу її між спадкоємцями спадщину прийняли інші спадкоємці (стаття 1272 ЦК), такі спадкоємці мають право вимагати передання їм частки в натурі шляхом перерозподілу майна, яке збереглося, або сплати грошової компенсації. При переході за цих обставин спадкового майна як відумерлої спадщини до територіальної громади такий спадкоємець має право вимагати його передання в натурі, а у разі його продажу має право на грошову компенсацію на підставі статті 1280 ЦК.

25. Відмова від прийняття спадщини на користь інших спадкоємців допускається лише протягом строку для прийняття спадщини. Після закінчення цього строку частка у спадщині не може бути збільшена з тих підстав, що хто-небудь зі спадкоємців відмовляється від спадщини на користь інших спадкоємців. У таких випадках особа, яка прийняла спадщину, має право розпорядитись усім або частиною майна, отриманого в порядку спадкування, шляхом відчуження її іншому спадкодавцеві за договором купівлі-продажу, дарування, міни тощо.

У разі відкликання спадкоємцем своєї відмови від прийняття спадщини протягом строку, встановленого для її прийняття, він відновлює своє право на спадкування.

Відмова спадкоємця за заповітом від прийняття спадщини не позбавляє його права на спадкування за законом.

Коло осіб, на користь яких спадкоємець може відмовитися від прийняття спадщини, є вичерпним і за його волевиявленням змінюватись або доповнюватись не може. У разі коли спадкоємець відмовився від прийняття спадщини на користь особи, вказаної в статті 1266 ЦК, правила про спадкування за правом представлення не застосовуються.

Відмова від прийняття спадщини може бути визнана судом недійсною з підстав, передбачених статтями 225, 229-231, 233 ЦК.

26. При поділі спадщини між спадкоємцями необхідно враховувати правило частини першої статті 1278 ЦК про те, що коли спадкодавець у заповіті сам не розподілив спадщину між спадкоємцями, частки кожного спадкоємця у спадщині є рівними. При розподілі такої спадщини необхідно застосовувати норми, що регулюють відповідні правовідносини спільної часткової власності.

У разі виникнення спору між спадкоємцями щодо виділу їм у натурі предметів звичайної домашньої обстановки та вжитку (частина перша статті 1279 ЦК) суд повинен враховувати використання цього майна одним із спадкоємців, тривалість такого користування, призначення цих предметів, інші обставини, які мають істотне значення.

27. Отримання спадкоємцем, який прийняв спадщину, свідоцтва про право на спадщину відповідно до статті 1296 ЦК є правом, а не обов'язком

спадкоємця. Відсутність у спадкоємця свідоцтва про право на спадщину не може бути підставою для відмови у відкритті провадження у справі.

Якщо спадкоємець прийняв спадщину стосовно нерухомого майна, але зволікає з виконанням обов'язку, передбаченого статтею 1297 ЦК, зокрема з метою ухилення від погашення боргів спадкодавця, кредитор має право звернутися до нього з вимогою про погашення заборгованості спадкодавця, розмір якої може бути визначений за правилами статті 625 цього Кодексу.

Відповідно до статті 1301 ЦК свідоцтво про право на спадщину може бути визнано недійсним не лише тоді, коли особа, якій воно видане, не мала права на спадкування, але й за інших підстав, установлених законом. Іншими підставами можуть бути: визнання заповіту недійсним, визнання відмови від спадщини недійсною, визнання шлюбу недійсним, порушення у зв'язку з видачею свідоцтва про право на спадщину прав інших осіб тощо.

28. Перехід майна від відчужувача до набувача на підставі спадкового договору не є окремим видом спадкування, а тому на відносини сторін не поширюються відповідні правила про спадкування, в тому числі право на обов'язкову частку.

Відчужувачем та набувачем за спадковим договором може бути як повністю дієздатна особа, так і особи, зазначені у статтях 32, 36 ЦК. Набувач за спадковим договором не відповідає за зобов'язаннями відчужувача.

Спадковий договір може бути визнано недійсним із підстав, визначених нормами глави 16 ЦК.

Вимогу про визнання недійсним спадкового договору може бути заявлено як відчужувачем та набувачем, так і іншою заінтересованою особою. У разі пред'явлення позову особою, яка не є стороною спадкового договору, необхідно перевіряти, які права та охоронювані законом інтереси цієї особи порушено (стаття 3 ЦПК).

Згідно зі статтею 1308 ЦК спадковий договір може бути розірвано на вимогу відчужувача або набувача. За змістом цього правила інші особи, у тому числі спадкоємці відчужувача, не можуть пред'являти вимоги про розірвання спадкового договору.

На відміну від спадкоємця, який прийняв спадщину та відповідно до статті 1282 ЦК зобов'язаний задовольнити вимоги кредитора, на набувача за спадковим договором такий обов'язок не покладається.

У разі смерті набувача спадковий договір вважається припиненим. У цьому випадку спадкоємці набувача мають право вимагати від відчужувача відшкодування витрат, яких вони зазнали при виконанні спадкового договору в тій частині зобов'язань, які були виконані набувачем до його смерті.

Якщо відповідно до спадкового договору набувач зобов'язаний був вчинити певні дії після смерті відчужувача, то у разі смерті набувача обов'язок вчинити ці дії переходить до його спадкоємців.

29. Судам необхідно враховувати, що кожна позовна заява - первісна й зустрічна, а також заява третьої особи із самостійними вимогами

оплачується судовим збором залежно від ціни позову, яка визначається виходячи з вартості відшукуваного майна.

Розмір судового збору, порядок його сплати та звільнення від сплати встановлюються законом. Зокрема, необхідно враховувати, що при обчисленні судового збору у справах про спадкування майна не береться до уваги вартість успадкованого майна, про яке зазначено в пункті 16 частини першої статті 4 Декрету Кабінету Міністрів України від 21 січня 1993 року N 7-93 "Про державне мито", і що від сплати цього збору звільняються особи, указані в пункті 6 (спадкоємці першої черги громадян, реабілітованих відповідно до Закону України від 17 квітня 1992 року N 962-XII "Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні") і в пункті 18 частини першої статті 4 вказаного Декрету.

30. Визнати такою, що втратила чинність, постанову Пленуму Верховного Суду України від 24 червня 1983 року N 4 "Про практику розгляду судами України справ про спадкування" (зі змінами та доповненнями, внесеними постановами Пленуму Верховного Суду України від 25 грудня 1992 року N 13 та від 25 травня 1998 року N 15).

Глосарій

АВТОР - людина, творчою працею якої створено об'єкт інтелектуальної власності.

АВТОР СОРТУ (СЕЛЕКЦІОНЕР) - людина, яка безпосередньо створила (виявила і/або вивела і/або поліпшила) сорт.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВ - полягає в розгляді та вирішенні спору органом державного управління.

АПЕЛЯЦІЙНА ПАЛАТА - колегіальний орган Установи для розгляду скарг, спорів на рішення Установи про видачу охоронних документів прав на об'єкти Інтелектуальної власності та інших питань, віднесених до її компетенції.

АУДІОВІЗУАЛЬНИЙ ТВІР - твір, що зафіксований на певному матеріальному носії (кіноплівці, магнітній плівці чи магнітному диску, компакт-диску тощо) у вигляді серії послідовних кадрів (зображень) чи аналогових або дискретних сигналів, які відображають (закодовують) рухомі зображення (як із звуковим супроводом, так і без нього), і сприйняття якого є можливим виключно за допомогою того чи іншого виду екрана (кіноекрана, телевізійного екрана тощо), на якому рухомі зображення візуально відображаються за допомогою певних технічних засобів. Видами аудіовізуального твору є кінофільми, телефільми, відеофільми, діафільми, слайдофільми тощо, які можуть бути ігровими, анімаційними (мультиплікаційними), неігровими чи іншими.

БАЗА ДАНИХ (КОМПІЛЯЦІЯ ДАНИХ) - сукупність творів, даних або будь-якої іншої незалежної інформації у довільній формі, в тому числі - електронній, підбір і розташування складових частин якої та її упорядкування є результатом творчої праці, і складові частини якої є доступними індивідуально і можуть бути знайдені за допомогою спеціальної пошукової системи на основі електронних засобів (комп'ютера) чи інших засобів.

БІЗНЕС — підприємницька діяльність, що здійснюють за рахунок власних або позикових коштів на свій ризик і під свою відповідальність, що ставить головними цілями одержання прибутку і розвиток власної справи.

ВАРТІСТЬ - еквівалент цінності об'єкта оцінки, виражений у ймовірній сумі грошей.

ВИДОВА НАЗВА ТОВАРУ - застосовувана в назві товару назва

географічного місця, в якому спочатку товар цього виду вироблявся, яка згодом стала загальноживаною в Україні як позначення (назва) певного виду товару безвідносно до конкретного місця його походження.

ВИКЛЮЧНІ ПРАВА - права, що надають тим, хто їх має, можливість здійснювати певні, визначені законом дії, яких не можуть здійснити інші особи без згоди власника цих прав.

ВИКОНАВЕЦЬ - актор (театру, кіно тощо), співак, музикант, танцюрист або інша особа, яка виконує роль, співає, читає, декламує, грає на музичному інструменті, танцює чи будь-яким іншим способом виконує твори літератури, мистецтва чи твори народної творчості, циркові, естрадні, лялькові номери, пантоміми тощо, а також диригент музичних і музично-драматичних творів.

ВИКОНАННЯ - подання творів, фонограм, виконань шляхом гри, декламації, співу, танцю в живому виконанні або за допомогою технічних засобів (телерадіомовлення, кабельного телебачення тощо), показ кадрів аудіовізуального твору в їх послідовності (із супроводженням або без супроводження звуком).

ВИКОРИСТАННЯ СОРТУ - будь-яка дія щодо сорту, що зазначена у Законі України „Про охорону прав на сорти рослин” в переліку дій, які потребують дозволу його власника, а саме:

- а) виробництво або відтворення (з метою розмноження);
- б) доведення до кондиції з метою розмноження;
- в) пропонування до продажу;
- г) продаж або інший комерційний обіг;
- д) вивезення за межі митної території України;
- е) ввезення на митну територію України;
- є) зберігання для будь-якої із цілей, зазначених у пунктах „а” - „е”

ВИНАХІД - технологічне (технічне) вирішення, що відповідає умовам патентоздатності.

ВИНАХІДНИК - фізична особа, результат творчої праці якої визнано винаходом (корисною моделлю).

ВИНАХІДНИЦЬКИЙ РІВЕНЬ - критерій патентоздатності винаходу, що характеризує його неочевидність для середнього фахівця в даній конкретній галузі знань.

ВИРОБНИК ВІДЕОГРАМИ - фізична або юридична особа, яка взяла на себе ініціативу і несе відповідальність за перший відеозапис виконання або будь-яких рухомих зображень (як із звуковим супроводом, так і без нього).

ВИРОБНИК ФОНОГРАМИ — фізична або юридична особа, яка взяла на себе ініціативу і несе відповідальність за перший звукозапис виконання або будь-яких звуків.

ВІДЕОГРАМА - відеозапис на відповідному матеріальному носії (магнітній стрічці, магнітному диску, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких рухомих зображень (із звуковим супроводом чи без нього), крім зображень у вигляді запису, що входить до аудіовізуального твору. Відеограма є вихідним матеріалом для виготовлення її копій.

ВІДОМСТВО-ОДЕРЖУВАЧ - національне патентне відомство або міжурядова організація, до якої подається міжнародна заявка.

ВІДТВОРЕННЯ - виготовлення одного або більше примірників твору, відеограми, фонограми в будь-якій матеріальній формі, а також їх запис для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (у тому числі цифровій), оптичній або іншій формі, яку може зчитувати комп'ютер.

ВЛАСНИК СОРТУ - особа, якій належить впродовж визначеного Законом України „Про охорону прав на сорти рослин” строку і засвідчене патентом право на сорт.

ВОІВ (ВСЕСВІТНЯ ОРГАНІЗАЦІЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ, 1967 р.) — міжнародний орган, підпорядкований Організації Об'єднаних Націй, основною метою якого є сприяння охороні прав на об'єкти інтелектуальної власності в усьому світі та надання допомоги у досягненні переваг і вигод, що отримують усі держави-учасниці ВОІВ від системи інтелектуальної власності.

ГЕОГРАФІЧНЕ ЗАЗНАЧЕННЯ - назва географічного місця, яка вживається для позначення товару, що походить із цього географічного місця та має певні якості, репутацію або інші характеристики, в основному зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами чи людським фактором або поєднанням цих природних умов і людського фактора.

ГЕОГРАФІЧНЕ МІСЦЕ - будь-який географічний об'єкт із офіційно визначеними межами, зокрема: країна, регіон як частина країни, населений пункт, місцевість тощо.

ДАТА ПРІОРИТЕТУ - дата подання заявки до Установи чи до відповідного органу держави-учасниці Паризької конвенції з охорони промислової власності, за якою заявлено пріоритет.

ДЕКЛАРАЦІЙНИЙ ПАТЕНТ НА ВИНАХІД - різновид патенту, що

видається за результатами формальної експертизи та експертизи на локальну новизну заявки на винахід.

ДЕКЛАРАЦІЙНИЙ ПАТЕНТ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ - різновид патенту, що видається за результатами формальної експертизи заявки на корисну модель.

ДЕКЛАРАЦІЙНИЙ ПАТЕНТ НА СЕКРЕТНУ КОРИСНУ МОДЕЛЬ - різновид патенту, що видається на корисну модель, яка містить інформацію, віднесена до державної таємниці.

ДЕРЖАВНА СИСТЕМА ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ — Установа і сукупність експертних, наукових, освітніх, інформаційних та інших відповідної спеціалізації державних закладів, що входять до сфери управління Установи.

ДЕРЖСЛУЖБА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ - Державна служба інтелектуальної власності України.

ДИСКОНТУВАННЯ - визначення поточної вартості грошового потоку з урахуванням його вартості, яка прогнозується на майбутнє.

ДОГОВІР ПРО ПАТЕНТНУ КООПЕРАЦІЮ (РСТ, 1970 р.) - угода про міжнародне співробітництво в області патентування винаходів. РСТ спрямований на раціоналізацію і співробітництво щодо подання, пошуку та експертизи заявок на патент і поширення технічної інформації, що містяться в них. Договором не передбачає видачу „міжнародних патентів": ця задача є компетенцією патентних відомств тих країн, чи діє для тих країн, де набувається охорона („зазначені відомства"). Договір є спеціальною угодою в рамках Паризької конвенції, відкритим тільки для держав, що є також учасниками Паризької конвенції. Основними задачами РСТ є спрощення раніше встановлених процедур звернення в декілька країн за наданням патентної охорони винаходам, а також додання цим засобам більш ефективного і більш економічного характеру - в Інтересах користувачів патентної системи і відомств, відповідальних за її адміністративне керування. Україна приєдналася до Договору 25 грудня 1991 р.

ЄВРОПЕЙСЬКА ПАТЕНТНА КОНВЕНЦІЯ (ЄПК, 1973 р.) - міжнародна регіональна угода європейських держав, основною метою якої є запобігання дублюванню діяльності патентних служб під час пошуку і перевірки патентних заявок, що сприяє до зниженню фінансових витрат для заявників і патентних служб держав-учасниць. Конвенція передбачає видачу Європейським патентним відомством (ЄПВ) так званого Європейського патенту. ЄПВ на основі уніфікованих правил щодо видачі патентів і єдиних формальних вимог до заявок. У кожній державі-учасниці Конвенції, за

винятком країн Загального ринку, виданий патент буде діяти як національний патент.

ЄВРОПЕЙСЬКА ПАТЕНТНА КЛАСИФІКАЦІЯ (ECLA) - система класифікації винаходів, яку застосовує Європейське патентне відомство для організації внутрішнього пошукового фонду та проведення пошуку. Базується на основній структурі Міжнародної патентної класифікації (МПК), додатково містить близько 115 тис. рубрик. ECLA постійно вдосконалюється в процесі практичної роботи експертів ЄПВ. Текст ECLA видають на паперовому носіїві, в електронному варіанті - через хост ОіезіеІ-ОгЬИ офіційних публікаціях ЄПВ проставляють індекси МПК, а не ECLA. Індекси ECLA застосовують поряд з індексами МПК, які часом суттєво відмінні від ECLA, у патентно-інформаційному продукті GLOBALPAT для полегшення пошуку.

ЕКОНОМІКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ - галузь знань, яка вивчає теорію і практику функціонування ринкових структур та механізмів взаємодії суб'єктів економічної діяльності, пов'язаних з інтелектуальним капіталом.

ЕКСПЕРТИЗА ЗАЯВКИ - перевірка матеріалів заявки на відповідність встановленим законом нормам.

ЕКСПЕРТИЗА ЗАЯВКИ ПО СУТІ - дослідження (аналіз) матеріалів заявки, проведене Установою з метою визначення відповідності заявленого об'єкта умовам патентоспроможності.

ЕКСПЕРТИЗА ЗАЯВКИ ФОРМАЛЬНА - дослідження (аналіз) матеріалів заявки з метою перевірки наявності необхідних документів, дотримання заявником установлених вимог до них і розгляд питання про те, чи відноситься заявлена пропозиція до об'єктів, яким надається права охорона.

ЕКСПЕРТИЗА НА ЛОКАЛЬНУ НОВИЗНУ - складова частина кваліфікаційної експертизи, що встановлює локальну новизну винаходу (див. НОВИЗНА ЛОКАЛЬНА).

ЗАГАЛЬНОВІДОМИЙ ЗНАК - це товарний знак, що в результаті використання став добре відомим широкому колу споживачів. Відповідно до Статті 6 bis Паризької конвенції по охороні промислової власності всі країни-учасниці зазначеної Конвенції зобов'язані надавати на своїй території охорону знакам, які за визначенням компетентного (адміністративного чи судового) органу країни реєстрації або країни використання набули статусу загальновідомих знаків відносно тотожних або схожих товарів і/або послуг. Реєстрацію товарного знака, який є відтворенням, імітацією або перекладом загальновідомого знака, відхиляють або визнають недійсною. Забороняється

використання знака, який може призвести до змішування з загальновідомим знаком.

ЗАЗНАЧЕНЕ ВІДОМСТВО - національне відомство держави або національне відомство, що діє від імені держави, яка зазначена заявником відповідно до глави I Договору про патентну кооперацію (РСТ).

ЗАКЛАД ЕКСПЕРТИЗИ - уповноважений Установою державний заклад (підприємство, організація) для розгляду і проведення експертизи заявок на об'єкти промислової власності.

ЗАПАТЕНТОВАНИЙ ПРОМИСЛОВИЙ ЗРАЗОК - промисловий зразок, на який видано патент.

ЗАПИС (ЗВУКОЗАПИС, ВІДЕОЗАПИС) - фіксація за допомогою спеціальних технічних засобів (у тому числі й за допомогою числового представлення) на відповідному матеріальному носії звуків і/або рухомих зображень, яка дозволяє здійснювати їх сприйняття, відтворення або сповіщення за допомогою відповідного пристрою.

ЗАРЕЄСТРОВАНА ТОПОГРАФІЯ ІНТЕГРАЛЬНОЇ МІКРОСХЕМИ - топографія інтегральної мікросхеми, відомості про яку занесено до Реєстру і на яку видано свідоцтво.

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ - це правове забезпечення недоторканності цих прав, їх непорушності, а в разі порушення - застосування заходів примусового характеру, направлених на відновлення цих прав.

ЗАЯВКА - сукупність документів, необхідних для реєстрації об'єкта інтелектуальної власності.

ЗАЯВКА НА СОРТ РОСЛИН - сукупність документів, необхідних для реєстрації сорту і отримання охоронних документів, що засвідчують право на сорт.

ЗАЯВНИК - особа, яка подала заявку чи набула прав заявника в іншому встановленому законом порядку.

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ОБ'ЄКТА ОЦІНКИ ТА ПОВ'ЯЗАНИХ З НИМ ПРАВ - встановлення відповідності об'єкта оцінки наявним вихідним даним та інформації про нього.

ІМ'Я АВТОРА - сукупність слів чи знаків, що ідентифікують автора: прізвище та ім'я автора, прізвище, ім'я та по батькові автора, ініціали автора,

псевдонім автора, прийнятий автором знак (сукупність знаків) тощо.

ІННОВАЦІЙНА ПРОДУКЦІЯ — нові конкурентоздатні товари чи послуги, що відповідають вимогам до інноваційної діяльності.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ - результат науково-дослідної і/або дослідно-конструкторської розробки, що відповідає вимогам до інноваційної діяльності.

ІНТЕГРАЛЬНА МІКРОСХЕМА (ІМС) - мікроелектронний виріб кінцевої або проміжної форми, призначений для виконання функцій електронної схеми, елементи і з'єднання якого неподільно сформовані в об'ємі і/або на поверхні матеріалу, що становить основу такого виробу, незалежно від способу його виготовлення.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ - формалізований результат творчої інтелектуальної діяльності, що надає його автору або особі, визначеній чинним законодавством, право власності на цей результат, яке набувають, здійснюють та захищають відповідно до законодавче встановлених норм і правил.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ЕКОНОМІКА - див. **ЕКОНОМІКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**.

ІНФОРМАЦІЯ - відомості в будь-якій формі та вигляді, на будь-яких носіях (у тому числі листування, книги, помітки, ілюстрації (карти, діаграми, органіграми, малюнки, схеми тощо), фотографії, голограми, кіно-, відеофільми, мікрофільми, звукові записи, бази даних комп'ютерних систем або повне чи часткове відтворення їх елементів), пояснення осіб та будь-які інші публічно оголошені чи документовані відомості.

КАПІТАЛІЗАЦІЯ - визначення вартості об'єкта оцінки на підставі очікуваного доходу від його використання. Капіталізація може здійснюватися із застосуванням ставки капіталізації (пряма капіталізація) або ставки дисконту (непряма капіталізація чи дисконтування).

КВАЛІФІКАЦІЙНА ЕКСПЕРТИЗА - див. **ЕКСПЕРТИЗА ПО СУТІ**.

КОЛЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ АВТОРСЬКИМИ І СУМІЖНИМИ ПРАВАМИ - система управління, відповідно до якої суб'єкти вказаних прав передають спеціально створеним організаціям право ведення переговорів щодо укладення угод про умови експлуатації творів, виконань та фонограм авторів різними категоріями користувачів, право надання дозволів та здійснення контролю за таким використанням, збирання відповідної винагороди та розподіл її між суб'єктами авторського права та суміжних

прав, право виконання інших повноважень щодо забезпечення реалізації особистих (немайнових) і майнових прав суб'єктів авторського і суміжних прав.

КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ - відтворення руху інтелектуального капіталу з метою отримання прибутку. Інтелектуальний капітал набуває авансової вартості в процесі господарської діяльності, тобто коли він створюється і використовується самим підприємством чи реалізується іншим підприємством (суб'єкта господарювання) з метою отримання прибутку.

КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ — інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію.

КОМЕРЦІЙНЕ (ФІРМОВЕ) ПОЗНАЧЕННЯ - комерційне найменування - позначення, яке дає можливість вирізнити одну особу, що виробляє та/або реалізовує товари або надає послуги, з-поміж інших та не вводить в оману споживачів щодо справжньої її діяльності.

КОМП'ЮТЕРНА ПРОГРАМА - набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи у будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, придатній для зчитування комп'ютером, які приводять його у дію для досягнення певної мети або результату (це поняття охоплює як операційну систему, так і прикладну програму, виражені у вихідному або об'єктному кодах).

КОНКУРЕНЦІЯ - змагальність підприємців, коли їх самостійні дії обмежують можливості кожного з них впливати на загальні умови реалізації товарів на ринку і стимулюють виробництво тих товарів, яких потребує споживач.

КОНТРАФАКТНИЙ ПРИМІРНИК ТВОРУ, ФОНОГРАМИ, ВІДЕОГРАМИ - примірник твору, фонограми чи відеограми, відтворений, опублікований і/або розповсюджуваний з порушенням авторського права і/або суміжних прав, у тому числі примірники захищених в Україні творів, фонограм і відеограм, що ввозяться на митну територію України без згоди автора чи іншого суб'єкта авторського права і/або суміжних прав, зокрема з країн, в яких ці твори, фонограми і відеограми ніколи не охоронялися або перестали охоронятися.

КОНТРАФАКТНІ ТОВАРИ - товари, що містять об'єкти права інтелектуальної власності, ввезення яких на митну територію України або вивезення з цієї території призводить до порушення прав власника, що охороняються відповідно до чинного законодавства України та міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку.

КОПРАЙТ (COPYRIGHT) - авторське право.

КОРИСНА МОДЕЛЬ - нове й промислове придатне конструктивне виконання пристрою.

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ СПОСІБ ЗАХИСТУ - кримінальна відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності наступає, якщо власнику прав завдана матеріальна шкода у великому розмірі або у особливо великому розмірі.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ТВІР - будь-який оригінальний письмовий твір белетристичного, наукового, технічного або практичного характеру, незалежно від його цінності чи призначення.

ЛІЦЕНЗІАР - особа, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності.

ЛІЦЕНЗІАТ - особа, яка отримує дозвіл від ліцензіара на використання об'єкта права інтелектуальної власності.

ЛІЦЕНЗІЯ (ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності) - дозвіл особи, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензіара), що видається іншій особі (ліцензіату) на використання об'єкта права Інтелектуальної власності на певних умовах.

ЛОКАЛЬНА НОВИЗНА - див. **НОВИЗНА ЛОКАЛЬНА**.

МЕТОД ОЦІНКИ - спосіб визначення вартості об'єкта оцінки, послідовність оціночних процедур якого дає змогу реалізувати певний методичний підхід.

МІЖНАРОДНА ЗАЯВКА - заявка, подана згідно з міжнародним Договором.

МІЖНАРОДНА ПАТЕНТНА КЛАСИФІКАЦІЯ (МПК, 1971 р.) - прийнята на основі Страсбурзької угоди пошукова ієрархічна система розподілу технічних понять всіх галузей знань на класифікаційні рівні, містить функціонально-орієнтовані і галузеві рубрики.

МІЖНАРОДНИЙ ПОШУКОВИЙ ОРГАН - орган, що проводить

міжнародний пошук за міжнародною заявкою відповідно до Договору про патентну кооперацію (РСТ).

МІЖНАРОДНА КЛАСИФІКАЦІЯ ПРОМИСЛОВИХ ЗРАЗКІВ (МКПЗ, 1968 р.) - прийнята на основі Локарнської угоди дворівнева (клас - підклас) класифікація виробів призначена для класифікування під час розробки, експертизи та реєстрації об'єктів, заявлених чи визнаних як промислові зразки.

МІЖНАРОДНА КЛАСИФІКАЦІЯ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ (МКТП, 1957 р.) прийнята на основі Ніццької угоди класифікація товарів і послуг. Номери класів МКТП вказуються в офіційних документах і публікаціях патентних відомств, що стосуються реєстрації знаків. МКТП складається з абеткового переліку товарів і послуг та переліку класів. Українське видання доповнено англійсько-українським абетковим покажчиком. Україна приєдналася до Ніццької угоди 29 грудня 2000 р.

МОНОПОЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ - а) дії (бездіяльність) суб'єктів господарювання за умови монопольного становища на ринку одного суб'єкта господарювання (групи суб'єктів господарювання) у виробництві та реалізації товарів; б) дії (бездіяльність) органів державної влади, органів місцевого самоврядування та органів адміністративно-господарського управління та контролю, спрямовані на недопущення, істотне обмеження чи усунення конкуренції.

МОНОПОЛЬНА ЦІНА - ціна, яку встановлює суб'єкт господарювання, що займає монопольне становище на ринку, і призводить до обмеження конкуренції або порушення прав споживача.

НАУКОВЕ ВІДКРИТТЯ - встановлення закономірностей, властивостей і явищ матеріального світу.

НЕДОБРОСОВІСНА КОНКУРЕНЦІЯ - будь-які дії господарюючих суб'єктів, які суперечать правилам та чесним звичаям у підприємницькій діяльності.

НЕМАТЕРІАЛЬНИЙ АКТИВ - права на об'єкт інтелектуальної власності, в тому числі промислової власності, які можуть бути ідентифіковані та утримуються підприємством як немонетарний актив з метою використання протягом періоду більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду іншим особам.

НЕЮРИСДИКЦІЙНА ФОРМА ЗАХИСТУ - дії, в межах закону, юридичних і фізичних осіб щодо захисту права інтелектуальної власності, які

здійснюються ними самостійно (самозахист), без звернення за допомогою до державних або інших компетентних органів.

НОВИЗНА - один з критеріїв (умов) охороноспроможності об'єкта промислової власності. Суть її полягає в тому, що до дати подання заявки на видачу патенту або, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету, суть об'єкта не повинна бути розкрита для невизначеного кола осіб в обсязі, що дає можливість здійснити його.

НОВИЗНА ЛОКАЛЬНА - означає, що розкриття суті об'єкта, що заявляється, неприпустиме в межах однієї держави, а саме, країни патентування.

НОУ-ХАУ - конфіденційна інформація наукового, технічного, виробничого, адміністративного, фінансового, комерційного або іншого характеру, яку практично застосовують у діяльності підприємства або у фаховій діяльності, яка ще не стала загальним надбанням. Використання ноу-хау забезпечує певні переваги особі, що його отримала.

ОБ'ЄКТИ ОЦІНКИ - майно та майнові права, які підлягають оцінці. Об'єкти оцінки класифікують за різними ознаками, зокрема, об'єкти оцінки в матеріальній та нематеріальній формі, у формі цілісного майнового комплексу.

ОБ'ЄКТИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ - літературні та художні твори, комп'ютерні програми, компіляції даних (бази даних), виконання, фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення, наукові відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, компонування (топографії) інтегральних мікросхем, раціоналізаторські пропозиції, сорти рослин, породи тварин, комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення, комерційні таємниці.

ОЗНАКИ СОРТУ РОСЛИНИ - показники, за якими розрізняють сорти під час проведення експертизи заявки без врахування їх економічної важливості.

ОПРИЛЮДНЕННЯ ТВОРУ - здійснена за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і/або суміжних прав дія, що вперше робить твір доступним для публіки шляхом опублікування, публічного виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо.

ОПУБЛІКОВАНИЙ ТВІР - твір, який за дозволом автора відступлений і примірники якого стали доступними публіці.

ОПУБЛІКУВАННЯ ТВОРУ, ФОНОГРАМИ, ВІДЕОГРАМИ - випуск в обіг за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і/або суміжних прав

виготовлених поліграфічними, електронними чи іншими способами примірників твору, фонограми, відеограми у кількості, здатній задовольнити, з урахуванням характеру твору, фонограми чи відеограми, розумні потреби публіки, шляхом їх продажу, здавання в майновий найм, побутового чи комерційного прокату, надання доступу до них через електронні системи інформації таким чином, що будь-яка особа може його отримати з будь-якого місця і у будь-який час за власним вибором або передачі права власності на них чи володіння ними іншими способами. Опублікуванням твору, фонограми, відеограми вважається також депонування рукопису твору, фонограми, відеограми у сховищі (депозитарії) з відкритим доступом та можливістю одержання в ньому примірника (копії) твору, фонограми, відеограми.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕФІРНОГО МОВЛЕННЯ - телерадіоорганізація, що здійснює публічне сповіщення радіо- чи телевізійних передач і програм мовлення (як власного виробництва, так і виробництва інших організацій) шляхом передачі в ефір за допомогою радіохвиль (а також лазерних променів, гамма-променів тощо) у будь-якому частотному діапазоні (у тому числі й з використанням супутників).

ОРГАНІЗАЦІЯ КАБЕЛЬНОГО МОВЛЕННЯ - телерадіоорганізація, що здійснює публічне сповіщення радіо- чи телевізійних передач і програм мовлення (як власного виробництва, так і виробництва інших організацій) шляхом передачі на віддаль сигналу за допомогою того чи іншого виду наземного, підземного чи підводного кабелю (провідникового, оптоволоконного чи іншого виду).

ОРГАНІЗАЦІЯ КОЛЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ (організація колективного управління майновими правами) - організація, що управляє на колективній основі майновими правами суб'єктів авторського права і/або суміжних прав і не має на меті одержання прибутку.

ОРГАНІЗАЦІЯ МОВЛЕННЯ - організація ефірного мовлення чи організація кабельного мовлення.

ОРИГІНАЛЬНІСТЬ - справжній власний твір автора, не скопійований повністю або в основному з іншого твору. Оригінальність не слід змішувати з новизною. Існування аналогічного твору, раніше невідомого автору, не позначається на оригінальності незалежного творіння. У випадку похідного твору оригінальність полягає в індивідуальному методі переробки раніше існуючого твору.

ОСОБА - фізична або юридична особа.

ОФІЦІЙНИЙ ПАТЕНТНИЙ БЮЛЕТЕНЬ - це офіційне видання патентного

відомства, яке містить публікації про права на об'єкти промислової власності відповідно до національного патентного законодавства або міжнародних договорів і угод з питань охорони промислової власності.

ПАРИЗЬКА КОНВЕНЦІЯ (1883 р.) - Паризька конвенція про охорону промислової власності. Міжнародна угода, що передбачає загальні принципи охорони промислової власності, яку відкрито для участі будь-яких держав. Основними принципами охорони промислової власності є принцип національного режиму та принцип пріоритету. Україна приймає участь у Паризькій конвенції з 25 грудня 1991 р.

ПАТЕНТ НА ВИНАХІД - різновид патенту, що видається за результатами кваліфікаційної експертизи заявки на винахід.

ПАТЕНТ НА СОРТ РОСЛИН - охоронний документ, що засвідчує пріоритет, авторство і право власності на сорт рослин.

ПАТЕНТОВЛАСНИК - фізична і/або юридична особа(и), яка(і) є власником(ами) майнових прав на об'єкт промислової власності, що засвідчено патентом.

ПАУШАЛЬНИЙ ПЛАТІЖ - твердо зафіксована у ліцензійній угоді сума винагороди, яка встановлюється на основі оцінок можливого економічного ефекту і очікуваних прибутків покупця ліцензії на основі використання останньої.

ПІДХОДИ (МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ) ДО ОЦІНКИ - загальні способи визначення вартості майна, які ґрунтуються на основних принципах оцінки.

ПІРАТСТВО АУДІОВІЗУАЛЬНЕ - незаконне відтворення, розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм шляхом тиражування і продажу аудіо-, відеокасет, музичних компакт-дисків, а також незаконна трансляція цих творів через радіо- і телебачення, по мережах кабельного телебачення.

ПІРАТСТВО КОМП'ЮТЕРНЕ - незаконне відтворення і розповсюдження комп'ютерного програмного забезпечення шляхом тиражування, продажу компакт-дисків (CD-ROM) з записом комп'ютерних програм, встановлення неліцензійного програмного забезпечення на комп'ютерну техніку та розповсюдження піратських програм через Інтернет.

ПОПЕРЕДНЯ ЗАЯВКА - заявка, яка була подана до Держдепартаменту чи до відповідного органу держави-учасниці Паризької конвенції з охорони промислової власності і за якою заявлено пріоритет.

ПОРОДА ТВАРИН - сукупність особин у межах певного виду тварин, яка має генетичне обумовлені стабільні характеристики (властивості та ознаки), що відрізняють її від інших сукупностей особин цього виду тварин, стійко передають їх потомкам та є результатом інтелектуальної, творчої діяльності людини.

ПОСАДКОВИЙ МАТЕРІАЛ - рослини та їх частини, що вважаються придатними для відтворення цілісних рослин.

ПОТОЧНА ВАРТІСТЬ - вартість, приведена у відповідність із цінами на дату оцінки шляхом дисконтування або використання фактичних цін на дату оцінки.

ПОХІДНИЙ ТВІР — твір, що є творчою переробкою іншого існуючого твору без завдання шкоди його охороні (анотація, адаптація, аранжування, обробка фольклору, інша переробка твору) чи його творчим перекладом на іншу мову. До похідних творів не належать аудіовізуальні твори, одержані шляхом дублювання, озвучення, субтитрування українською чи іншими мовами інших аудіовізуальних творів.

ПОШИРЕННЯ СОРТУ - комерційне розповсюдження сорту, занесеного до Реєстру сортів.

ПРАВОВЛАСНИК - власник майнових прав на об'єкт інтелектуальної власності.

ПРЕДСТАВНИК - представник у справах інтелектуальної власності (патентний повірений) або інша довірена особа.

ПРИМІРНИК ВІДЕОГРАМИ - копія відеограми на відповідному матеріальному носії, яка виконана безпосередньо чи опосередковано із цієї відеограми і містить усі зафіксовані на ній рухомі зображення чи їх частину (як із звуковим супроводом, так і без нього).

ПРИМІРНИК ТВОРУ - копія твору, виконана у будь-якій матеріальній формі.

ПРИМІРНИК ФОНОГРАМИ - копія фонограми на відповідному матеріальному носії, яка виконана безпосередньо чи опосередковано із цієї фонограми і містить усі зафіксовані на ній звуки чи їх частину.

ПРІОРИТЕТ ЗАЯВКИ (ПРІОРИТЕТ) - першість у поданні заявки на отримання охоронного документа на об'єкт інтелектуальної власності.

ПРОГРАМА ОРГАНІЗАЦІЇ МОВЛЕННЯ - зображення та/або звуки,

включаючи їх відображення, для передачі організаціями мовлення каналами зв'язку в ефір або по кабелю для їх сприйняття необмеженою кількістю осіб.

ПРОМИСЛОВА ПРИДАТНІСТЬ - здатність винаходу бути застосованим у промисловому виробництві.

ПРОМИСЛОВИЙ ЗРАЗОК — результат творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання.

ПУБЛІЧНА ДЕМОНСТРАЦІЯ (аудіовізуального твору, відеограми) - публічне одноразове чи багаторазове представлення публіці аудіовізуального твору чи зафіксованого у відеограмі виконання твору або будь-яких рухомих зображень за згодою суб'єктів авторського права і/або суміжних прав у приміщенні, в якому можуть бути присутніми особи, які не належать до кола сім'ї або близьких знайомих цієї сім'ї.

ПУБЛІЧНЕ ВИКОНАННЯ - подання за згодою суб'єктів авторського права і/або суміжних прав творів, виконань, фонограм, передач організацій мовлення шляхом декламації, гри, співу, танцю та іншим способом як безпосередньо (у живому виконанні), так і за допомогою будь-яких пристроїв і процесів (за винятком передачі в ефір чи по кабелях) у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до кола сім'ї або близьких знайомих цієї сім'ї, незалежно від того, чи присутні вони в одному місці і в один і той самий час або в різних місцях і в різний час.

ПУБЛІЧНЕ СПОВІЩЕННЯ (ДОВЕДЕННЯ ДО ЗАГАЛЬНОГО ВІДОМА) - передача за згодою суб'єктів авторського права і/або суміжних прав в ефір за допомогою радіохвиль (а також лазерних променів, гамма-променів тощо), у тому числі з використанням супутників, чи передача на віддаль за допомогою проводів або будь-якого виду наземного чи підземного (підводного) кабелю (провідникового, оптоволоконного та інших видів) творів, виконань, будь-яких звуків і/або зображень, їх записів у фонограмах і відеограмах, програм організацій мовлення тощо, коли зазначена передача може бути сприйнята необмеженою кількістю осіб у різних місцях, віддаленість яких від місця передачі є такою, що без зазначеної передачі зображення чи звуку не можуть бути сприйняті.

ПУБЛІЧНИЙ ПОКАЗ - будь-яка демонстрація оригіналу або примірника твору, виконання, фонограми, відеограми, передачі організації мовлення за згодою суб'єктів авторського права і/або суміжних прав безпосередньо або на екрані за допомогою плівки, слайда, телевізійного кадру тощо (за винятком передачі в ефір чи по кабелях) або за допомогою інших пристроїв чи процесів у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до кола сім'ї чи близьких знайомих цієї сім'ї особи, яка здійснює показ, незалежно від того, чи присутні вони в одному місці і в один і той

самий час або в різних місцях і в різний час. Публічний показ аудіовізуального твору чи відеограми означає також демонстрацію окремих кадрів аудіовізуального твору чи відеограми без дотримання їх послідовності.

РАЦІОНАЛІЗАТОРСЬКА ПРОПОЗИЦІЯ - технічне вирішення, яке є новим і корисним підприємств, для якого воно призначено.

РЕЄСТР - Державний реєстр відповідних патентів (свідоцтв) на об'єкти інтелектуальної власності.

РЕЄСТРАЦІЯ - державна реєстрація об'єкта права інтелектуальної власності.

РЕПРОГРАФІЧНЕ ВІДТВОРЕННЯ (РЕПРОДУКУВАННЯ) - факсимільне відтворення у будь-якому розмірі (у тому числі збільшеному чи зменшеному) оригіналу письмового чи іншого графічного твору або його примірника шляхом фотокопіювання або іншими подібними способами, крім запису в електронній (у тому числі цифровій), оптичній чи іншій формі, яку зчитує комп'ютер.

РИНКОВА ВАРТІСТЬ — вартість, за яку можливе відчуження об'єкта оцінки на ринку подібного майна на дату оцінки за угодою, укладеною між покупцем та продавцем, після проведення відповідного маркетингу за умови, що кожна із сторін діяла зі знанням справи, розсудливо і без примусу.

РІВЕНЬ ТЕХНІКИ - сучасна ступінь розвитку конкретної області техніки, з якою порівнюють нові винаходи. Домагання на визнання винаходу чи корисної моделі патентоспроможності повинні представити новий аспект, що виводить їх за межі відомих на даний момент науково-технічних знань.

РОБОТОДАВЕЦЬ - особа, яка найняла працівника за трудовим договором (контрактом).

РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І/АБО СУМІЖНИХ ПРАВ - будь-яка дія, за допомогою якої об'єкти авторського права і/або суміжних прав безпосередньо чи опосередковано пропонуються публіці, в тому числі доведення цих об'єктів до відома публіки таким чином, що її представники можуть здійснити доступ до цих об'єктів з будь-якого місця і в будь-який час за власним вибором.

РОЗРОБКА - застосування підприємством результатів досліджень та інших знань для планування і проектування нових або значно вдосконалених матеріалів, приладів, продуктів, процесів, систем або послуг до початку їхнього серійного виробництва чи використання.

РОЯЛТІ - виплата ліцензійної винагороди шляхом періодичних відрахувань, які встановлюють у вигляді фіксованих ставок на базі розрахунку фактичного економічного результату від використання ліцензії (база роялті) і виплачуються ліцензіатом через певні проміжки часу.

СВІДОЦТВО - документ, що посвідчує право на товару певний вид об'єкта інтелектуальної власності.

СВІДОЦТВО ПРО АВТОРСТВО НА СОРТ - охоронний документ, що засвідчує особисте немайнове право авторства на сорт.

СЕКРЕТНИЙ ВИНАХІД (СЕКРЕТНА КОРИСНА МОДЕЛЬ) - винахід (корисна модель), що містить інформацію, віднесена до державної таємниці.

СЛУЖБОВИЙ ВИНАХІД (КОРИСНА МОДЕЛЬ) - винахід (корисна модель), створений працівником:

- з використанням досвіду, виробничих знань, секретів виробництва і обладнання роботодавця;
- у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи дорученням роботодавця за умови, що трудовим договором (контрактом) не передбачене інше.

СЛУЖБОВИЙ ТВІР — твір, створений автором у порядку виконання службових обов'язків відповідно до службового завдання чи трудового договору (контракту) між ним і роботодавцем.

СОРТ РОСЛИН - окрема група рослин (клон, лінія, гібрид першого покоління, популяція) в рамках нижчого із відомих ботанічних таксонів, яка, незалежно від того, задовольняє вона повністю або ні умови надання правової охорони:

- може бути визначена ступенем прояву ознак, що є результатом діяльності даного генотипу або, комбінації генотипів;
- може бути відрізнена від будь-якої Іншої групи рослин ступенем прояву принаймні однієї з цих ознак;
- може розглядатися як єдине ціле з точки зору її придатності для відтворення в незмінному вигляді цілих рослин сорту.

СПЕЦІАЛЬНО УПОВНОВАЖЕНИЙ ОРГАН - визначений Кабінетом Міністрів України державний орган, наділений повноваженнями щодо визначення та контролю особливих властивостей, певних якостей чи інших характеристик товарів, для позначення яких використовуються назва місця походження чи географічні зазначення походження, а також щодо визначення меж географічних місць, з якими пов'язані ці особливі властивості, певні якості чи інші характеристики, та встановлення виробників зазначених товарів у межах цих географічних місць.

СУБ'ЄКТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ - творець (творці) об'єкта права інтелектуальної власності (автор, виконавець, винахідник тощо) та інші особи, яким належать особисті немайнові та/або майнові права інтелектуальної власності відповідно до Цивільного кодексу України, іншого закону чи договору.

СУСПІЛЬНЕ НАДБАННЯ - твори і об'єкти суміжних прав, строк дії авторського права і/або суміжних прав на які закінчився.

ТВІР АРХІТЕКТУРИ - твір у галузі мистецтва спорудження будівель і ландшафтних утворень (креслення, ескізи, моделі, збудовані будівлі та споруди, парки, плани населених пунктів тощо).

ТВІР НАУКОВИЙ - твір, в якому всі питання розглядають відповідно до наукового підходу. В авторсько-правових законодавствах загальне посилання на наукові твори часто розуміється як таке, що означає всі види творів, крім художніх або белетристичних, наприклад такі, як твори з питань техніки, довідники, науково-популярні твори або практичні посібники. При цьому наукові твори, що охороняються авторським правом, не включають наукові винаходи, відкриття, наукові дослідження.

ТВІР ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА - скульптура, картина, малюнок, гравюра, літографія, твір художнього (у тому числі сценічного) дизайну тощо.

ТВІР УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА - твір мистецтва, в тому числі твір художнього промислу, створений ручним або промисловим способом для користування у побуті або перенесений на предмети такого користування.

ТВІР ХУДОЖНІЙ (ТВІР МИСТЕЦТВА) - витвір інтелектуальної праці, розрахований на естетичне сприйняття людиною. Категорія художніх творів включає в себе твори живопису, рисунки, твори скульптури, графіки, архітектури, фотографії. В багатьох законодавчих актах про авторське право поняття „художні твори” охоплює також музичні твори і твори прикладного мистецтва.

ТВОРЕЦЬ - див. АВТОР.

ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ ЗАХИСТУ - технічні пристрої і/або технологічні розробки, призначені для створення технологічної перешкоди порушенню авторського права і/або суміжних прав при сприйнятті і/або копіюванні захищених (закодованих) записів у фонограмах (відеограмах) і передачах організацій мовлення чи для контролю доступу до використання об'єктів авторського права і суміжних прав.

ТОВАР - продукт діяльності (включаючи роботи, послуги, а також цінні папери), призначений для реалізації.

ТОПОГРАФІЯ ІНТЕГРАЛЬНОЇ МІКРОСХЕМИ - зафіксоване на матеріальному носії просторово-геометричне розміщення сукупності елементів інтегральної мікросхеми та з'єднань між ними.

ТОРГОВЕЛЬНА МАРКА - це будь-яке позначення, у тому числі комбінація позначень, призначене та придатне для вирізнення товарів і послуг однієї особи від товарів і послуг Інших осіб. Такими позначеннями можуть бути слова, у тому числі власні імена, літери, цифри, зображувальні елементи, комбінації кольорів, об'ємні та звукові позначення, а також будь-яка комбінація таких позначень тощо.

УКРПАТЕНТ (Державне підприємство „Український інститут промислової власності" Державної служби інтелектуальної власності України) - уповноважений державний орган для розгляду і проведення експертизи заявок.

УМОВИ ПАТЕНТОЗДАТНОСТІ - умови, за яких об'єкт промислової власності може набути правової охорони. Для винаходу - якщо він є новим, має винахідницький рівень і є промислово придатним. Для корисної моделі - якщо вона є новою і промислово придатною. Для промислового зразка - якщо він є новим. Для сорту рослини - якщо за проявом ознак, породжених певним генотипом чи певною комбінацією генотипів, він є новим, вирізняльним, однорідним та стабільним.

УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ - діяльність, що спрямована на отримання кінцевого результату - прибутку або іншої користі через створення та використання об'єктів прав інтелектуальної власності у всіх галузях економіки.

УСТАНОВА - центральний орган виконавчої влади з питань правової охорони інтелектуальної власності.

ФОНОГРАМА - звукозапис на відповідному носії (магнітній стрічці чи-магнітному диску, грамофонній платівці, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких звуків, крім звуків у формі запису, що входить до аудіовізуального твору. Фонограма є вихідним матеріалом для виготовлення її примірників (копій).

ФОРМАЛЬНА ЕКСПЕРТИЗА (експертиза за формальними ознаками) - експертиза, в ході якої встановлюють належність зазначеного у заявці об'єкта до переліку об'єктів, які можуть бути визнані винаходами (корисними моделями), і відповідність заявки та її оформлення встановленим вимогам.

ФОРМУЛА ВИНАХОДУ - стисла словесна характеристика технічної суті винаходу, яка базується на описі винаходу.

ХУДОЖНІЙ ТВІР - див. ТВІР ХУДОЖНІЙ.

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ СПОСІБ ЗАХИСТУ прав інтелектуальної власності - полягає в розгляді та вирішенні спору судом загальної юрисдикції або у вищому господарському суді.

ЦІНА - фактична сума грошей, сплачена за об'єкт оцінки або подібне майно.

ЧИСТИЙ ОПЕРАЦІЙНИЙ ДОХІД - прогнозована сума надходжень від використання об'єкта оцінки після вирахування усіх витрат, пов'язаних з отриманням цієї суми.

ЮРИСДИКЦІЙНА ФОРМА ЗАХИСТУ прав інтелектуальної власності передбачає цивільно-правовий, кримінально-правовий та адміністративний захист прав.

ЗМІСТ

Передмова	3
Структура залікового кредиту дисципліни „Право інтелектуальної власності”	9
Структура програми курсу «Право інтелектуальної власності».....	11
Тема 1. Поняття та загальна характеристика права інтелектуальної власності.....	11
Тема 2. Державно-правове регулювання у сфері інтелектуальної власності.....	13
Тема 3. Авторське право	16
Тема 4. Суміжні права.....	19
Тема 5. Право на винахід та корисну модель.....	21
Тема 6. Право на промисловий зразок.....	24
Тема 7. Право на раціоналізаторську пропозицію. Охорона прав на топографії інтегральних мікросхем.....	26
Тема 8. Право на нові сорти рослин та породи тварин.....	28
Тема 9. Право на комерційне найменування та охорона прав на торговельні марки	30
Тема 10. Право на зазначення походження товару.....	33
Тема 11. Регулювання нормами права інтелектуальної власності відносин, пов'язаних із використанням комп'ютерної техніки.....	35
Тема 12. Право на науково-технічну інформацію.....	37
Тема 13. Договірні відносини у сфері інтелектуальної власності.....	39
Тема 14. Захист права інтелектуальної власності.....	41
Тема 15. Міжнародно-правові аспекти охорони інтелектуальної власності. Всесвітня організація інтелектуальної власності (WIPO).....	44
Плани практичних занять з курсу „Право інтелектуальної власності”	47
Питання для контролю рівня знань	50
Ситуаційні завдання до практичних занять.....	54
Тестові завдання для контролю рівня знань	77
Творчі завдання для апробації теоретичних знань з курсу.....	104

Тематика комплексних практичних індивідуальних завдань.....	106
Методичні рекомендації до виконання комплексних практичних індивідуальних завдань	109
Методи оцінювання в процесі проведення контрольних заходів	110
Критерії оцінок знань.....	110
Шкала оцінювання.....	111
Постанови Пленуму Верховного суду України.....	112
Глосарій.....	173

ДЛЯ ПОДАТКІВ

ДЛЯ ПОДАТКІВ

ДЛЯ ПОДАТКІВ

ДЛЯ ПОДАТКІВ

ДЛЯ ПОДАТКІВ

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Москалюк Н.Б., Кузьмич Л.В.

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Практикум

Навчальний посібник